

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5
The 7th National and 5th International Conference 2025

อีสานเปลี่ยนโลก

พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power
เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

*"Isan: Changing The World: Buddhist Innovations for
Developing Soft Power Toward
a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"*

วันที่ 25 กรกฎาคม 2568

DATE : 25 JULY 2025

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๕

“อีสานเปลี่ยนโลก : พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI”

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ปรึกษา :	พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ.ดร. พระธรรมวชิโรดม, รศ.ดร. พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ ศ.ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บรรณาธิการ	พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กองบรรณาธิการ		

สาขาศาสนา/ปรัชญา

พระครูภาวนาโพธิคุณ, รศ.ดร. พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, วิ. รศ.ดร. พระครูปริยัติพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร. พระครูสุธีพุทธบัณฑิต, ผศ.ดร. รศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร รศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา ผศ.ดร.ชาญชัย ฤทธิร่วม ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น ผศ.ดร.จรัส ลีกา ผศ.ดร.จำรัส บุคตาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---	---

สาขาสังคมศาสตร์

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
พระมหาวิรุฬ วิโรจน์, ผศ.ดร.
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
รศ.ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์
รศ.ดร.กตัญญู แก้วหานาม
รศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ
รศ.ดร.ปิยะลักษณ์ โพธิวรรณ
รศ.ดร.รภัสสรณ์ คงธนจารุอนันต์
รศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต
ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี
ผศ.ดร.อรุณ ไชยนิทย์
ผศ.ดร.ศิริศักดิ์ อาจวิชัย
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา
ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์
ผศ.ดร.ณัฐชัย นิมนวล
ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์
ผศ. ดร.สุรธัชกุล นุ่นภูบาล
ผศ.ดร.อรุณ ไชยนิทย์
ผศ.ดร.วรวิทย์ นพแก้ว
ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร
ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โตอิน
อ.ดร.สุธีร์กิตต์ ฝอดสูงเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สาขาการศึกษา

ศ.ดร.กนกอร สมปราชญ์
พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, รศ.ดร.
รศ.ดร.วิทยา ทองดี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก
รศ.ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.สิทธิพล อาจอิน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันต์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ณัฐพัชร อนันต์ธีรกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.จิราพร ผันสว่าง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สาริตา สุขคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.วรวิมล ตัญญ์วิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.เพชรภฤต ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดฮอนด้า วาฬสพโท, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.สุนทร สายคำ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สาขาอีสาน

รศ.ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันต์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสุธีพุทธวิปัติ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ระดับนานาชาติ

พระสิทธิวัชรบัณฑิต, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ดิปติ มหันตะ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรวิมล ตัญญ์วิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.นิรัช เรืองแสน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ผกามาต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
คณะทำงานเอกสารวิชาการ รศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	พระมหาพิสิฐ วิมลฐปญโญ, ดร.
อ.ดร.สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา	อ.จิรวัดน์ สิทธิธรรม
พระมหาปรเมศวร์ ปรมิสโร, ดร.	พระมหาปรีชา เตชธมโม

พิมพ์เมื่อ

กรกฎาคม 2568

บรรณาธิการแถลง

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ในวันศุกร์ที่ 25 เดือนกรกฎาคม 2568 โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย รวมถึงการสร้าง พุทธนวัตกรรม ที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ 2) เพื่อให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ วัด ชุมชน และท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืน ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน 3) เพื่อเปิดเวทีในการ เผยแพร่ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับพุทธนวัตกรรม ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต และนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สู่สาธารณชน 4) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย ระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต จากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี มีประเด็นการประชุมคือ “อีสานเปลี่ยนโลก พุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft Power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI” มีประเด็นย่อยในการประชุมคือ 1) พุทธนวัตกรรมด้านศาสนา/ปรัชญา 2) พุทธนวัตกรรมด้านสังคมศาสตร์ 3) พุทธนวัตกรรมด้านการศึกษา 4) พุทธนวัตกรรมด้านอีสาน โดยมีบทความระดับชาติจำนวน 117 บทความ ระดับนานาชาติจำนวน 20 บทความ

บทความทั้งหมดได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) เรียบร้อยแล้ว อีกทั้งเจ้าของบทความจะต้องนำเสนอในเวทีประชุมวิชาการรูปแบบปากเปล่า (Oral Presentation) จากนั้นจะนำบทความทั้งหมดไปตีพิมพ์ในรูปแบบรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding) เพื่อตีพิมพ์บทความสมบูรณ์ (Full Paper) โดยมีคณะผู้ทรงคุณวุฒิหรือคณะกรรมการคัดเลือกบทความซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ ทำหน้าที่คัดสรรกลั่นกรอง รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และแก้ไขถ้อยคำ หรือรูปแบบการนำเสนอที่ถูกต้องก่อนการเผยแพร่ในหนังสือประมวลบทความในการประชุมทางวิชาการ (proceedings) ที่มาจากการประชุมโดยสมาคมวิชาการ ซึ่งในครั้งนี้มี 3 สมาคมคือ สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สมาคมวิชาการรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในนามมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นขอขอบพระคุณพระพรหมวัชรธีรารจารย์, ศ.ดร. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้เมตตาเดินทางมาเป็นประธานเปิดงาน และเป็นองค์ปาฐกถาตลอดถึงวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละเวลามาร่วมงานครั้งนี้ ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ร่วมมือกันขับเคลื่อนการจัดงานครั้งนี้ ทั้งด้านกำลังคน กำลังความคิด ทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายมหาวิทยาลัยด้วยความมั่นคง ภาคภูมิใจ ก้าวหน้าต่อไป

(พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น ปฏิบัติหน้าที่แทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง	ก
สารบัญ	ค
บทความระดับชาติด้านสังคมศาสตร์ ห้องประชุมย่อยที่ 7	645
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	
-รวัฒน์ มั่นทรา วิสัยพร ยาชามป้อม เยาวริดา รัตนพลแสน ธีราภรณ์ ก้อนวิมล รัชนิภรณ์ ศรีอ่อนหล้า	646
กลยุทธ์การนำองค์กรของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น : การยกระดับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นสู่ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญา และคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
-นิเทศ สนั่นนารี เดชา บัวเทศ ทรงยศ มาลีวงศ์	659
การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	
-พระวรวงษ์ มหาปณฺโณ (สุวรรณพล) สุรพล พรหมกุล ชาญชัย ฮวดศรี	671
พฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป น้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	
-พัชญ์ธน ทวีโชติธนพัชร รัชสรณ์ คงธนจารุอนันต์	681
หมู่บ้านศีล 5: รูปธรรมของการสร้างสันติสุขด้วยหลักพุทธธรรม	
-พระพชร กิตติสารโร (ศิริเวิน) พระจักรพงษ์ จุกกวโร พระบุญเลิศ ปุณฺณลาโภ พระครูสุธีสารบัณฑิต พระปริยัติชัยกา พระอธิการทวิชศาสตร์ ฐานชโย	692
ความท้าทายและโอกาสของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์	
-สยามพร พันธไชย สุทธิพันธ์ อรัญญवास	701
พุทธนวัตกรรมเพื่อสังคมสันติภาพ: ซอฟต์แวร์เวอร์ไทยในศตวรรษ AI	
-พัฒนา ไชยสิทธิ์ มานพ เสี่ยงล้ำ อนันต์ เจริญศิริพัชร วีรณช พรหมจักร	715
พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ	
-ไพศาล เครือแสง วรวิทย์ นพแก้ว	730
การพัฒนาศักยภาพที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ	
-ณพัฐธิกา ปิติเลิศศิริกุล	742
รูปแบบการนำหลักหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร	
-ธนภณ สรัญบุรณะ	759

บทความระดับชาติ

พุทธนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์
สร้างสังคมสันติสุขและความเสมอภาค

ห้องประชุมย่อยที่ 7

อาคารบัณฑิตศึกษา สมเด็จพระพุทธาจารย์ (สนิท ชวนปญฺญมหาเถร)

ผู้ทรงคุณวุฒิ :

1. รศ.ดร.กตัญญู แก้วหานาม
2. รศ.ดร.รภัสสรณ์ คงธนจารุอนันต์
3. ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Factors affecting Gen Z consumption in purchasing products on the TikTok application by students of Loei Rajabhat University

รวัดน์ มันทรา วิลัยพร ยาขามป้อม พรรณธวรรณ บุตรดีสุวรรณ

ชวลิต ยศสุนทร อีราภรณ์ ก้อนวิมล รัชนิภรณ์ ศรีอ่อนหล้า

Rawat Mantra Vilaiporn Yakampom Pantawan Butdeesuan

Chawalit Yossunthon Thiraphon Konwimon Ratchaneeporn Srionla

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: rawat.man@ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการบริโภค การประเมินผล และด้านความพึงพอใจในสินค้าในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 2) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลกระทบ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และ 3) เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลกระทบ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบ สถิติ t-test และ F-test (One-way ANOVA) ตามวิธีของ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.30 มีอายุอยู่ระหว่าง 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.50 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.50 มีปีการศึกษา ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.2 และมีคณะที่ศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 30.5 2) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 4 ด้านการส่งเสริมทางการตลาด

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริโภค, Gen Z, แอปพลิเคชัน TikTok

Abstract

Factors affecting Gen Z consumption in purchasing products on the TikTok application by students of Loei Rajabhat University It is a quantitative research methodology. The objectives are to study consumption behavior, including purchasing decision-making, consumption, evaluation, and product satisfaction. In the selection of products in the TikTok application of Rajabhat Loei University 2 students to study the marketing mix, consisting of products, prices, distribution channels, and marketing promotions. In the selection of products in the TikTok application of Rajabhat Loei University 3 students to compare the marketing mix consisting of products, prices, distribution channels, and marketing promotions. In the selection of products in the TikTok application of Rajabhat Loei University students by collecting data from a sample group A total of 400 people were interviewed using a questionnaire that included basic statistics analysis, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, using inferential statistics for testing. t-test and F-test (One-way ANOVA) statistics by LSD method.

The research results found that 1) The majority of the sample group was female, accounting for 52.3 percent, aged between 22 years, accounting for 27.50 percent, and had the highest level of education at the bachelor's degree, accounting for 46.5 percent, and were in their third year of study, accounting for 52.00 percent. Income 5,001-10,000 baht, accounting for 28.20 percent and the faculty of humanities and social sciences, accounting for 30.5 percent 2) Study of factors affecting Gen Z consumption in choosing to buy products in the TikTok application. The students of Loei Rajabhat University, overall, have a high level of opinion. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was price, followed by distribution channels, and the aspect with the lowest average value was 4 Marketing promotion.

Keywords: Factors, Gen Z, consumption, Tik Tok application

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

บทนำ

“TikTok” (หรือ “Douyin” ในประเทศจีน) เป็นแพลตฟอร์ม Social Media ในสังกัดของ ByteDance ที่เริ่มให้บริการเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2559 โดยมีจุดเด่นคือ การสร้างและแชร์วิดีโอสั้นๆ กับเพื่อนบนโลกออนไลน์ โดยในตัวแอปจะมีแอปเฟดต่างๆ ทั้งภาพและเสียงให้ผู้ใช้ได้สนุกไปกับการแต่งวิดีโอของตนเองที่ต้องการ ดังนั้น ผู้ใช้ TikTok ส่วนมากจึงเน้นเข้ามาเพื่อรับชมความบันเทิงมากกว่าสาระ แต่ก็มีวิดีโอของผู้ใช้บางกลุ่มที่ขายสาระเช่นเดียวกัน ปัจจุบัน TikTok มีผู้ใช้งานทั่วโลกประมาณ 500 ล้านคน (อยู่ในจีน ประมาณ 150 ล้านคน) จากสถิติยังพบว่าแอปพลิเคชัน Tik Tok ได้รับการยอมรับอย่างมากในประเทศแถบเอเชีย เช่น กัมพูชา ญีปุ่น , อินโดนีเซีย , มาเลเซีย , ไทย และเวียดนาม ซึ่งหากนำมาเทียบกับแพลตฟอร์มอื่นๆ อย่าง Instagram ที่ใช้เวลา 6 ปี ในการสร้างฐาน daily Active User ให้ได้ 500 ล้านคนแล้ว TikTok ถือว่าได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมากกว่าเพราะใช้เวลาเพียงประมาณ 3 ปี เท่านั้น (Thumbsup, 2563) ในส่วนของยอดการดาวน์โหลด TikTok ก็นับเป็นหนึ่งในแอปพลิเคชันที่มียอดดาวน์โหลดสูงที่สุด ในปีที่ผ่านมา โดยมียอดดาวน์โหลดถึง 1,500 ล้านครั้ง (จากทั้งฝั่ง app store และ play store) ซึ่ง TikTok สามารถขึ้นเป็นแอปพลิเคชันอันดับหนึ่งของฝั่ง App store (มียอดดาวน์โหลด 33 ล้านครั้ง ใน Q1/2019) ในขณะที่การดาวน์โหลดบน play store อยู่ในอันดับที่ 3 เป็นรองเพียงแอปอื่นๆ อย่าง whatsapp และ Facebook Messenger เท่านั้น (Wittawin.A, 2563) TikTok มีผู้ใช้งานจาก 500 เพิ่มขึ้นแตะ 800 แอคทีฟ ภายในไม่กี่เดือน และยังเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยทำเงินมากกว่า 75,000 เหรียญสหรัฐต่อปี ให้กับผู้ใช้งานของสหรัฐอเมริกาแล้วจากสถิติของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า สถิติผู้ใช้งาน TikTok มีผู้ใช้งานถึง 800 ล้านรายต่อเดือน เทียบกับ LinkedIn 660 กว่าล้านราย Reddit 430 กว่าล้าน, Snapchat 218 กว่าล้าน, twitter 340 กว่าล้าน และ Pinterest 332 กว่าล้าน มียอดดาวน์โหลดผ่านระบบปฏิบัติการ 2 ระบบรวมกันมากกว่า 1,500 ล้านครั้ง ครอบคลุมการใช้งานกว่า 155 ประเทศ ซึ่งร้อยละ 51.8 ผู้ใช้งานในสหรัฐอเมริกา ทำเงินผ่านแพลตฟอร์มนี้กว่า 75,000 เหรียญสหรัฐต่อปี (K. Boonyen, 2563)

Gen Z หรือ (Generation Z) คือกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2538-2553 หรือช่วงอายุระหว่าง 11-25 ปี ทำให้คนกลุ่ม Gen Z คือคนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นครอบคลุมไปจนถึงคนหนุ่มสาว ที่กำลังจะจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และก้าวเข้าสู่วัยทำงาน โดยพฤติกรรมของกลุ่มคน เชนเนอเรชัน Z มักใช้ชีวิตอยู่กับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และโซเชียลมีเดียตั้งแต่วัยเด็ก ถือเป็นคนยุคดิจิทัลแบบแท้จริงรุ่นแรก และเป็นผู้มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ๆ การสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ และการเชื่อมต่อกันแบบทันที สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างไม่มีติดขัด และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะด้วยความต้องการใหม่ๆ หรือการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อทำให้โลกก้าวล้ำขึ้นไปอีกขั้นเป็นกลุ่มคนที่นักวิจัยการตลาดและนักวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจให้ความสำคัญ แม้ว่าคนกลุ่มนี้จะมีกำลังซื้อสินค้าจำกัดแต่คนรุ่น Gen Z เป็นกลุ่มคนที่กำลังจะกลายเป็นกลุ่มผู้บริโภค ที่

มีอิทธิพลสำคัญต่อการจับจ่ายของคนหนุ่มสาว ในอนาคต (สุนทรีย์ สองเมือง, 2566) สำหรับผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z เป็นกลุ่มคนที่ยาวน้อยที่สุดที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นต่อไปที่กำลังจะกลายเป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจในไม่ช้า คือเรื่องใหญ่ของหลายๆ บริษัท เพราะคนกลุ่มนี้มีวิถีคิด วิถีสื่อสารที่ต่างไปจากคนรุ่นก่อนๆ ด้วยการที่พวกเขาโตมาด้วยบริบทและสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ซึ่งในประเทศไทยมีจำนวนอยู่ที่ราวๆ 13 ล้านคน แบ่งเป็นหญิง 48% และชาย 52% ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังจะเข้ามาสู่วัยแรงงาน (First Jobber) เริ่มมีรายได้เป็นของตัวเองและมีกำลังในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการต่างๆ กลายเป็นอีกหนึ่งกำลังซื้อหลักของประเทศ หนึ่งลักษณะที่โดดเด่นของเจนเนอเรชั่นนี้คือ เป็นกลุ่มที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและข้อมูลต่างๆ ในระดับที่สูงมาก รวมทั้งการใช้เวลาอยู่บนโลกออนไลน์และโซเชียลมีเดีย ทั้งทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์หรืออินสตาแกรม ทำให้เติบโตมาพร้อมความสามารถ ในการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้กลายเป็นกลุ่มที่มีความซับซ้อน และแตกต่างจากเจนเนอเรชั่นในยุคก่อนหน้านี้ (ธัญญา แสงสุข, 2563)

จากข้อมูลข้างต้นนั้นมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นกลุ่มวัยรุ่นถึงวัยเริ่มต้นทำงานที่เติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล มีความคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย และการสื่อสารแบบทันทีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักศึกษาที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและเริ่มมีรายได้เป็นของตนเอง ถือเป็นผู้บริโภคกลุ่มใหม่ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจับจ่ายในอนาคต ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและใช้สื่อออนไลน์อย่าง TikTok จึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความสนใจในการเลือกซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok อย่างมีนัยสำคัญต่อภาคธุรกิจและนักการตลาดยุคใหม่.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการบริโภค การประเมินผล และด้านความพึงพอใจในสินค้า ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
3. เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาผู้ที่ซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ในเขตพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยภาคปกติ จำนวน 5,900 ราย (ที่มา : สำนักส่งเสริมและงานทะเบียน ม.ราชภัฏเลย, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาผู้ที่ซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ในเขตพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเปรียบเทียบค่าจากตารางสำเร็จรูปของทาโรยาโมเน่ ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 375 ราย และสำรองไว้ 6% เท่ากับ 25 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 400 คน โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบจำนวน, สัดส่วนร้อยละประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล

คณะ	จำนวน ประชากร (ราย)	สัดส่วนร้อยละ ประชากร (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ ต้องเก็บข้อมูล (ราย)
คณะครุศาสตร์	2,257	38.25 %	143
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1,153	19.54%	73
คณะวิทยาการจัดการ	1,011	17.13%	64
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1,213	20.55%	77
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	266	4.50%	17
รวมทั้งหมด	5,900	100%	375

2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย และรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีการ ดังนี้

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับทำการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด กระจายไปทุกสาขาวิชาในคณะที่ศึกษา ได้แก่ ครุศาสตร์ วิทยาการจัดการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีอุตสาหกรรมซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมากกลับมา มีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน ที่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยได้ทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจนเสร็จสิ้น ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – เดือน มีนาคม 2568 และนำแบบสอบถาม ที่ได้รับมาตรวจสอบความเรียบร้อย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ อายุ ชั้นปีการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และคณะที่ศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดแบบตรวจรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok เป็นแบบสอบถามที่ถูกสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ซื้อสินค้าใน TikTok ประเภทสินค้าใน TikTok ที่เลือกซื้อประจำ เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้า ราคาที่ตัดสินใจซื้อสินค้า ช่องทางที่เลือกชำระเงิน จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดแบบตรวจรายการ (Check list)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยแบบสอบถามในส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยมีจำนวนคำถาม 25 ข้อ มีลักษณะเป็นส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะ ไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบัค (Cronbach) โดยมีค่าระหว่าง 0 – 1 ซึ่งในงานวิจัยนี้ยอมรับค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) พบว่า มีค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.893

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐานการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4.1 สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในตารางเพื่ออธิบายเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การทดสอบสมมติฐาน เป็นการศึกษการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.2.1 Independent Sample t-Test เพื่อใช้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ในการทดสอบสมมติฐาน 1 ระดับความคิดเห็น ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกัน การเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน

4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลการศึกษการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วิเคราะห์โดยใช้ค่าความแตกต่างระหว่าง อายุ ชั้นปีการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ขณะที่ศึกษา และการตัดสินใจซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ได้แก่ F-test ด้วยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA ทดสอบความแตกต่างกรณีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มถ้าพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของ Least-Significant Different (LSD)

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการบริโภค การประเมินผล และด้านความพึงพอใจในสินค้า ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 มีอายุอยู่ระหว่าง 22 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 มีปีการศึกษาส่วนมาก ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีรายได้ส่วนมาก 5,001-10,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 และมีคณะที่ศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน คิดเป็นร้อยละ 30.50

5.1.2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikToki พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นซื้อสินค้าใน TikTok บ่อยหรือไม่ จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.30 มีประเภทสินค้าใน TikTok ที่ซื้อเป็นประจำส่วนมาก ของใช้ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 มีเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าใน TikTok ส่วนมาก 3-4 วัน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 มีราคาไหนที่ทำให้ตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าส่วนมาก 101-200 บาท จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 มีช่องทางที่เลือกชำระเงินใน TikTok True Moneyส่วนมาก จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ดังแสดงตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ GenZ ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.31	.45	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.33	.37	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.32	.39	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.28	.42	มากที่สุด
โดยรวม	4.31	.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคของ Gen Z ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านราคา ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.37) รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.32$, S.D = 0.39) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.42)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ในการเลือกซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สรุปผลจากการวิจัยตั้งขึ้นตอนในการสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำดังต่อไปนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความแตกต่างของการเปรียบเทียบความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามเพศ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

สถานภาพส่วนบุคคล	ความแตกต่างของส่วนประสมทางการตลาด	
	ค่า Sig	ผลการทดสอบ
เพศ	.79	ไม่แตกต่าง
อายุ	0.00*	แตกต่าง
ชั้นปีการศึกษา	.47	ไม่แตกต่าง
คณะ	0.03*	แตกต่าง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามอายุและคณะ พบว่า โดยรวมและทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่จำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของ Gen Z ในการซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 มีอายุอยู่ระหว่าง 22 ปี จำนวน 110 คิดเป็นร้อยละ 27.50 มีปีการศึกษา ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.20 และมีคณะที่ศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 122 คิดเป็นร้อยละ 30.50 มีพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าใน TikTok โดยเลือกซื้อสินค้าใน TikTok มักจะซื้อบ่อยครั้ง ประเภทสินค้าที่ซื้อเป็นประจำ คือของใช้ เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ 3-4 วัน ราคาที่ทำให้อยากซื้อสินค้า คือ 201-300 บาท และช่องทางการชำระเงิน คือ True Money ซึ่งไม่สอดคล้องแนวคิดของ สุนทรีย์ สองเมือง (2565) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยตนเอง ซื้อเมื่อสินค้าที่ใช้ประจำหมดและซื้อในช่วงวันหยุด ใช้เพชบุ๊กและศูนย์การค้าเป็นช่องทางในการซื้อสินค้า 2) ระดับคะแนนความสำคัญต่อกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ด้านการถามและการตอบเกี่ยวกับข้อมูลของสินค้ามากที่สุด 3) ระดับคะแนนความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าขั้นการค้นหาข้อมูลมากที่สุด 4) พฤติกรรมที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ได้แก่ การมีผู้อื่นซื้อให้ ซื้อสินค้าเนื่องจากการส่งเสริม

การขายน่าสนใจ ซื้อสินค้าผ่าน Shopee ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ บุคคลในครอบครัว และ 5) กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคกลุ่ม เจนเนอเรชัน Z ได้แก่ ด้านความชื่นชอบผลิตภัณฑ์ (Appeal) ด้านการตัดสินใจ (Act) และด้านการแนะนำ/บอกต่อสินค้า (Advocate)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของ Gen Z ในการซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ด้านราคาและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตั้งราคาให้เหมาะกับสินค้า ราคามีความหลากหลายและแสดงราคาอย่างชัดเจน เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยอาจมีการใช้โปรโมชั่นเพื่อกระตุ้นผู้บริโภค ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีทั้งช่องทางออนไลน์และมีช่องทางการซื้อสินค้าที่หลากหลายช่องทาง ควรให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายและการนำเสนอที่สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถแข่งขันได้ในตลาดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภรภัทร ธัญญเจริญ (2564) ศึกษาเรื่องพฤติกรรม的开รับทัศนคติและการตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok กับพฤติกรรม的开รับรวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม的开รับของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok เป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์

ด้านส่งเสริมทางการตลาด

1. ด้านราคา พบว่า ปัจจัยด้านราคาถือว่าเป็นที่พอใจของผู้บริโภคในระดับหนึ่งแต่สิ่งที่จะต้องเตรียมพร้อมนั้นคือราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ผู้บริโภคปัจจุบันเริ่มเข้าสู่สังคมที่อยากได้ของดีในราคาที่ถูกลง ดังนั้นควรเตรียมความพร้อมในการรองรับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แสดงราคาอย่างชัดเจนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การแสดงราคาที่ชัดเจนทำให้ดึงดูดผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิลลัณญา เย็นทูล (2564) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมบริโภคของผู้บริโภคของใช้ฟุ่มเฟือยของกลุ่มลูกค้า Gen Z ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านราคาถือว่าเป็นที่พอใจของผู้บริโภคในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่จะต้องเตรียมพร้อมนั้นคือการแสดงราคาที่ชัดเจนทำให้ดึงดูดผู้บริโภคมากขึ้น

2. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านทางโลกออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางการซื้อสินค้าที่หลากหลายช่องทางเช่น ช่องทางออฟไลน์, ช่องทางออนไลน์ และช่องทางผสม การใช้ช่องทางเหล่านี้ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภคผ่านการสื่อสารที่ใกล้ชิดและตอบสนองต่อความต้องการได้ทันที ส่งผลให้เพิ่มโอกาสในการดึงดูดผู้บริโภค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น โดยเฉพาะในยุคที่นักท่องเที่ยวมักใช้โซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันส่งข้อความในการค้นหาข้อมูลและสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มเหล่านี้จึงสามารถสร้างการรับรู้และดึงดูดความสนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้บริโภคสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้รวดเร็วขึ้น ซึ่ง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิลลัทธิญา เย็นทูล (2564) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริโภคของผู้ใช้ฟุ่มเฟือยของกลุ่มลูกค้า Gen Z ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคหันมาซื้อของผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะควรมีช่องทางการซื้อสินค้าที่หลากหลายช่องทางเช่น ช่องทางออฟไลน์, ช่องทางออนไลน์ และช่องทางผสม ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและรวดเร็ว

3. ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ควรมีสินค้าที่ทันสมัย เพื่อตามเทรนด์ของผู้บริโภคให้ทัน ควรพิจารณาต่อยอดด้านอื่นๆ เช่น สินค้ามีคุณภาพและคลทน และมีการรับประกันสินค้า เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ใหม่ๆช่วยเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกลับมาซื้อซ้ำ นอกจากนี้ การให้บริการที่หลากหลายยังสามารถดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มใหม่ๆ และสร้างรายได้เพิ่มเติมได้อีกด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธณัฐฐา แสงสุข (2563) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของกลุ่ม Generation Z ที่เพิ่งเริ่มทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการหรือสมัครบัตรเครดิต เพื่อต้องการผ่อนชำระค่าสินค้า/บริการด้วยอัตราดอกเบี้ย 0% รวมถึงการใช้แทนเงินสดหรือเบิกถอนเงินสดมาใช้ล่วงหน้า โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้า/บริการ จากห้างสรรพสินค้าต่างๆ รวมถึงการชำระค่าอาหาร สิทธิประโยชน์ของบัตรเครดิต และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของกลุ่ม Generation Z ที่เพิ่งเริ่มทำงาน

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดควรมีโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย เช่น ซื้อ 1 แถม 1 การจัดส่งฟรี แลการเก็บคูปองส่วนลด เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่สนราคาส่วนลดเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคมักมองหาราคาที่คุ้มค่าและประหยัดช่วงเวลาพิเศษ การมีแพ็คเกจราคาพิเศษจะช่วยดึงดูดความสนใจโปรโมชั่นเหล่านี้มีสถานกรช่วยสร้างความพึงพอใจและสร้างกระตือรือร้น ทำให้มีโอกาสผู้บริโภคจะกลับมาใช้ซื้อซ้ำอีกในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิลลัทธิญา เย็นทูล (2564) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริโภคของผู้ใช้ฟุ่มเฟือยของกลุ่มลูกค้า Gen Z ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า สถานประกอบการควรมีโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย เช่น ซื้อ 1 แถม 1 การจัดส่งฟรี แลการเก็บคูปองส่วนลด เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่สนราคาส่วนลดเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคมักมองหาราคาที่คุ้มค่าและประหยัดช่วงเวลาพิเศษ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของ Gen Z ในการซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระดับคณะที่ศึกษาที่แตกต่างกัน มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งต่อการซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน TikTok อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณาตามสถานภาพระดับการศึกษา รายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคมีแนวโน้ม ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบตามสถานภาพ ซึ่งอาจเกิดจากความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มเพศและกลุ่มที่มีอายุ ส่งผลต่อมุมมองในการเลือก ซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน

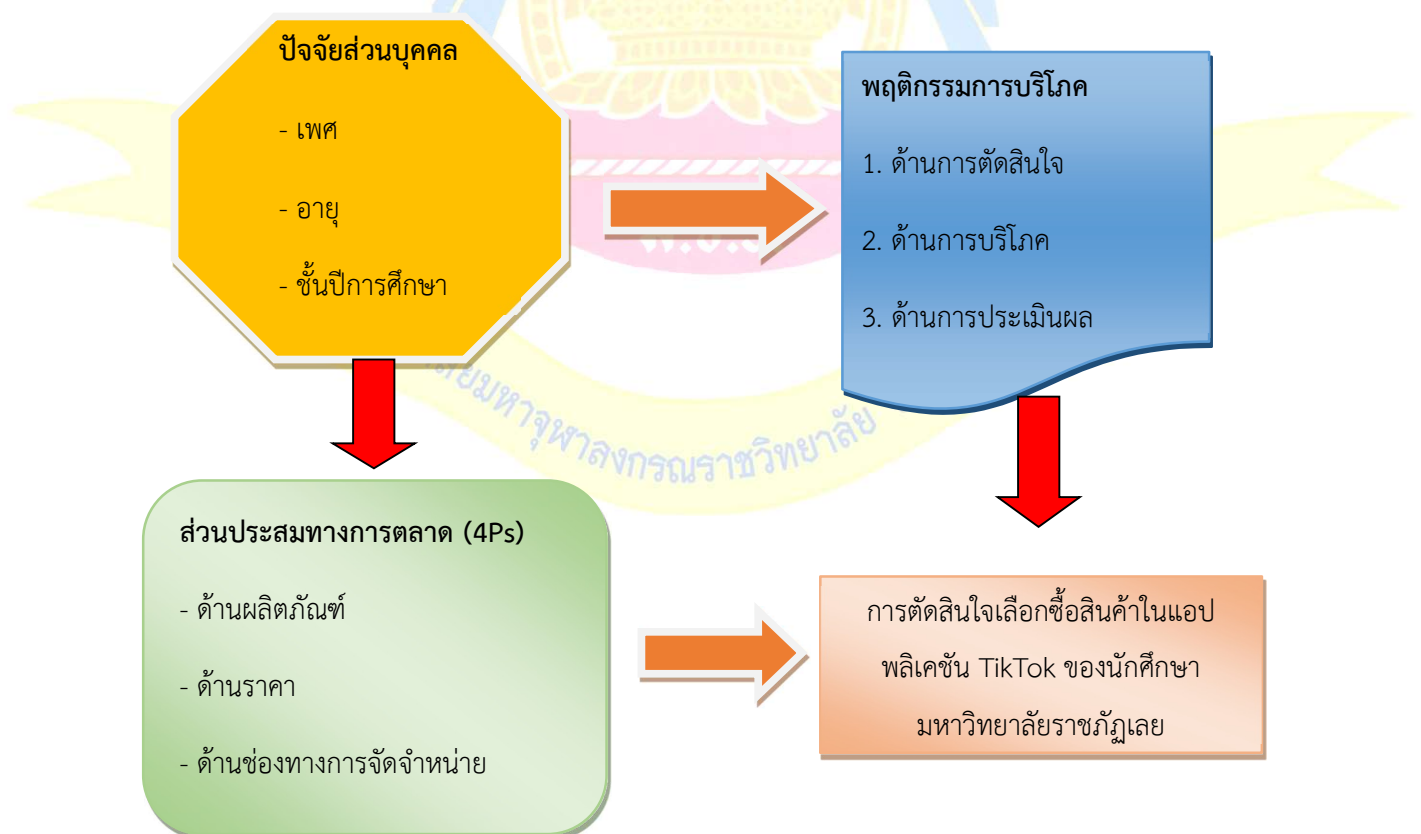
อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ชั้น TikTok ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภรภัทร ัญญเจริญ (2564) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับ ทักษะคติ ลาร ตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า ผู้บริโภคเลือกใช้ TikTok เพราะเข้าถึงได้ง่ายประโยชน์ที่ได้รับ เช่น การซื้อขายที่สะดวกสบายรวดเร็ว แต่ยังคงพิจารณา ด้านความปลอดภัยเป็นหลักก่อนการตัดสินใจซื้อ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการจัดหาสินค้าที่ทันสมัยและตามเทรนของลูกค้าให้ทันเพื่อให้ตรงตามความต้องการของคนซื้อ
2. ด้านราคา ควรปรับราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า มีการตรวจสอบคุณภาพก่อนสั่งซื้อสินค้าและราคาที่เหมาะสม
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มช่องทางการซื้อสินค้าหลากหลายช่องทาง ควรมีช่องทางการติดต่อซื้อขายกับแม่ค้าได้หลากหลายช่องทางมากยิ่งขึ้น
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ร้านควรมีโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย เช่น ซื้อ 1 แถม 1 จัดส่งฟรี เก็บคูปองส่วนลดช่องทาง โปรโมชั่นที่ชัดเจนทั้งวันที่แะเวลาการใช้งานโปรโมชั่นหรือคูปองส่วนลด

7. องค์ความรู้ใหม่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา แสงสุข. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของกลุ่ม Generation Z ที่เพิ่งเริ่มทำงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสากล คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจมาศ มุ่งอุ้นกลาง. (2565). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok*. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม คณะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เปรมกมล หงษ์ยนต์. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาชาต้า)ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพฯ*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ภรภัทร ธัญญเจริญ. (2564). *พฤติกรรม的开รับ ทศนคติและการตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ลลิลล์ณิศา เย็นทูล. (2564). *พฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าของชายฟุ่มเฟือยของกลุ่มลูกค้า Gen Z ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการตลาดดิจิทัล คณะบริหารธุรกิจ คณะมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักส่งเสริมและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (2568). ระบบบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2567, จาก https://reg.lru.ac.th/registrar/class_info.asp
- สุนทรีย์ สองเมือง. (2566). *พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล 4.0 ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในจังหวัดนนทบุรี*. วารสารการบัญชีและการจัดการ, 15 : 117-118.
- Boonyen, K. (2020). Never the same again 8 Consumer behavior changes to new normal. FFTC Journal of Agricultural Policy, 2, 60–61. Retrieved July 21, 2020, from <http://www.bizpromptinfo.com/-พฤติกรรมผู้บริโภค-new-normal/>
- Kotler, P. and Keller, K. (2012). *Marketing Management*. New Jersey. Pearson Education Limited.
- Kotler, Philip & Gary Armstrong. (2001). *Principles of Marketing*. New Jersey : Prentice Hall, Inc.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กลยุทธ์การนำองค์กรของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น : การยกระดับ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นสู่ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญา

และคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Organizational Leadership Strategies of Phra Rajapattanavachrabundit,
Associate Professor, Ph.D., Vice Rector of Khon Kaen Campus:Elevating
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus as a
Center of Buddhist Innovation for the Development of Wisdom and
Morality in the Northeast

นิเทศ สนั่นนารี เดชา บัวเทศ ทรงยศ มาลีวงศ์

Nites Sanannaree Decha Buated Sonyote Maleewong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

Corresponding Author E-mail: nites.san@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจกลยุทธ์การนำองค์กรของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ในการยกระดับวิทยาเขตขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและพุทธนวัตกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวคิดหลักจากการบริหารของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต โดยกลยุทธ์การนำองค์กรที่สำคัญประกอบด้วย 1) การยกระดับวิทยาเขตให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและพุทธนวัตกรรม 2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับชุมชน 3) การพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยเทคโนโลยีและข้อมูล 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม 5) การพัฒนาผู้นำพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่น 6) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ 7) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบ (Systemic Leadership) ที่มุ่งสร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และเข้าใจการบริหารสมัยใหม่ โดยสรุปแล้ว วิทยาเขตขอนแก่นมุ่งมั่นที่จะเป็น "มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม" ตามวิสัยทัศน์แผนพัฒนาวิทยาเขตขอนแก่น ระยะที่ 13 คือ ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมใน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เชื่อมโยงพุทธธรรมเข้ากับการพัฒนาชุมชนและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อปัญหาทางสังคมในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ : พุทธนวัตกรรม, มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม, ภาวะผู้นำเชิงระบบ, การบูรณาการกับชุมชน, การพลิกโฉมการบริหารวิชาการ

Abstract

This academic article aims to explore the organizational leadership strategies of Phra Rajapattanavachrabundit, Associate Professor, Ph.D., Vice Rector of Khon Kaen Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, in elevating the campus to become a center for Buddhism and Buddhist innovation in Northeastern Thailand. The study employs document analysis and in-depth interviews to extract the core concepts underlying Phra Rajapattanavachrabundit's leadership. The key organizational leadership strategies include: : 1)Upgrading the campus as a hub for Buddhism and Buddhist innovation; 2)Developing curricula and teaching approaches that are integrated with local communities; 3) Transforming academic administration through technology and data; 4) Building collaborative networks in research and social innovation; 5) Developing local Buddhist leadership; 6) Fostering an organizational culture of learning; and 6) Advancing systemic leadership to nurture visionary leaders who understand modern administration. In conclusion, Khon Kaen Campus is committed to becoming a “University for Society,” in line with its 13th Development Plan, which envisions the campus as a center for Buddhist innovation that promotes wisdom and morality in Northeastern Thailand by connecting Buddhist principles with community development and innovation to address contemporary social challenges.

Keywords : Buddhist Innovation, University for Society, Systemic Leadership, Community Integration, Academic Transformation

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็นสถาบันการศึกษาสงฆ์ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2430 ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นแหล่งศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ต่อมาในปี พ.ศ.

2490 ได้ยกระดับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เปิดสอนคณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านหลักสูตร การบริหาร และสถานภาพทางกฎหมาย โดยในปี พ.ศ. 2527 ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาพระพุทธศาสนา และในปี พ.ศ. 2540 ได้รับการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2528 ด้วยความร่วมมือของคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อขยายโอกาสการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้รับอนุมัติให้จัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 และจัดพิธีเปิดป้ายเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2530 โดยสมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เป็นประธาน ภาคการศึกษาแรกเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2529 โดยเปิดสอนคณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาศาสนา มีนิสิตจำนวน 21 รูป ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2539–2549) วิทยาเขตขอนแก่นมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านหลักสูตรและเครือข่ายการศึกษา เช่น การจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์เลย (พ.ศ. 2539), ห้องเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด (พ.ศ. 2542) และหน่วยวิทยบริการมหาสารคาม (พ.ศ. 2549) ซึ่งต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสิ้น อีกทั้งยังเปิดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทในปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบันมีหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 8 หลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษาทั้งระดับปริญญาโทและเอก จำนวน 11 หลักสูตร และระดับประกาศนียบัตร จำนวน 4 หลักสูตร ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อยกสถานะของหน่วยวิทยบริการ วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น วัดกลาง พระอารามหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็น วิทยาลัยสงฆ์กาฬสินธุ์ต่อไป โดยตลอดเส้นทางการพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งนี้ มุ่งเน้นการสร้างบุคลากรและนิสิตให้มีความรู้คู่คุณธรรม สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมตอบสนองต่อบริบทสังคมร่วมสมัยอย่างมั่นคงและยั่งยืน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น, 2568)

ในการขับเคลื่อนองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคธุรกิจเอกชนล้วนแต่ต้องมีและใช้แผน 3 แผนอันประกอบด้วย แผนงาน แผนเงิน และแผนคน ซึ่งแผนกลยุทธ์จะเป็นหนึ่งในแผนงานโดยแผนกลยุทธ์หรืออาจจะเรียกว่าแผนยุทธศาสตร์โดยหากเป็นองค์กรภาคธุรกิจเอกชนมักจะเรียกว่าแผนกลยุทธ์ แต่ถ้าหากเป็นองค์กรภาครัฐมักจะเรียกว่าแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์นั้นถือว่าเป็นแผนที่มีความสำคัญมากสำหรับโครงการทุกองค์การเพราะสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ในแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์นั้นใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่องค์กรนั้นๆ ได้กำหนดไว้(สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์,2567,124) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การนำของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางของปรัชญา มจร ในแผนพัฒนา มจร ระยะที่ 13 (2566-2570) คือ “ปัญญา โลกสมิ ปชโชโต” ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก และวิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 13 (2566-2570) คือ “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม”(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

,2565,19) ซึ่งปรัชญา มจร เดิมในแผนพัฒนา มจร ระยะที่ 12(2560-2564) คือ “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” และวิสัยทัศน์เดิมในแผนพัฒนา มจร ระยะที่ 12(2560-2564) คือ “มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับโลก”(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2559, 13) เมื่อย้อนกลับไป ที่ แผนพัฒนา มจร ระยะที่ 10(2550-2554) และ ระยะที่ 11 (2555-2559) กำหนดปรัชญามหาวิทยาลัยทั้งสองระยะ คือ “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” ส่วนวิสัยทัศน์ ใน แผนพัฒนา มจร ระยะที่ 10(2550-2554) คือ “ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ ที่สร้างคนดีและ เก่งอย่างมีสมรรถภาพ จัดการศึกษาและวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ บริการวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ บริหารได้อย่างมี ประสิทธิภาพ” ส่วนวิสัยทัศน์ ในแผนพัฒนา มจร ระยะที่ 11(2555-2559) คือ “มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลาง การศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ให้ นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคม” ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์และปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัยในแต่ละช่วงแผนพัฒนานั้น แสดงให้เห็นถึง การพัฒนาอย่างมีทิศทาง (strategic evolution) จาก ระดับการศึกษาพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม สู่การบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และก้าวไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่มี พื้นฐานจากพุทธธรรมอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน วิทยาเขตขอนแก่นก็สามารถแสดงบทบาทนำในระดับภูมิภาคได้ อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น การดำเนินงานดังกล่าวจึงมิได้เป็นเพียงการตามแผนยุทธศาสตร์ของส่วนกลาง แต่เป็นการ “แปลงวิสัยทัศน์ให้เกิดผลเชิงพื้นที่” โดยใช้พลังของพระพุทธศาสนาและปัญญาเชิงนวัตกรรมมาเป็น เครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความยั่งยืนในอนาคต

ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อ ขับเคลื่อนวิทยาเขตไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสะท้อนถึงการมองบทบาทของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในระดับ ภูมิภาค แนวคิดสำคัญคือการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคม โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย พระราชพัฒน์วรบัณฑิต ได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์ในการนำพาองค์กรว่า "เราต้องไม่หยุดนิ่งในการพัฒนา มจร วิทยาเขตขอนแก่น ให้เป็นมากกว่า สถาบันการศึกษา แต่เป็นเสาหลักทางพุทธธรรมและนวัตกรรมที่สามารถนำไปแก้ปัญหาจริงของสังคมได้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรามีศักยภาพที่จะเป็นต้นแบบของการนำพุทธปัญญามาประยุกต์ใช้เพื่อ สร้างสรรค์สังคมที่ยั่งยืนและมีคุณธรรม" ถ้อยคำนี้สะท้อนถึงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการพลิกโฉมมหาวิทยาลัยสู่ บทบาทที่ทรงคุณค่าต่อสังคมอย่างแท้จริง จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวของพระเดชพระคุณ ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงที่ โลกเผชิญกับความท้าทายอย่างรอบด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และคุณค่าทางวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาจำนวนไม่น้อยกำลังตกอยู่ในภาวะ “เปราะบางเชิงระบบ” กล่าวคือ แม้จะมีพันธกิจเพื่อผลิตบัณฑิต วิจัยพัฒนาองค์ความรู้ บริการวิชาการเพื่อสังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างชัดเจน แต่กลับพบว่า การ ดำเนินงานหลายด้านยังขาดความเชื่อมโยงเป็นองค์รวม ทั้งภายในมหาวิทยาลัยเองและระหว่างมหาวิทยาลัยกับวัด ชุมชน สังคม และหน่วยงานภายนอก สภาพปัญหาที่สำคัญคือ การที่ผู้บริหารในระดับองค์กรซึ่งมีบทบาทในการ

จากวิสัยทัศน์และแนวทางดังกล่าวข้างต้น กลยุทธ์หลักในการพัฒนาวิทยาเขตขอนแก่นสู่การเป็นศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำคือคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ ดีงาม มีองค์ประกอบหลายอย่าง ในความเป็นผู้นำ หมายความว่า คุณสมบัติของผู้นำมีหลายอย่างหลายด้าน แยกไป ตามสิ่งที่ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้อง คือ ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการที่จะไปเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทุกอย่าง ให้ถูกต้องและได้ผลดี องค์ประกอบเหล่านั้น คือ 1) ตัวผู้นำ จะต้องมีความสมบูรณ์ภายในของตนเอง เป็นจุดเริ่มและเป็น แกนกลางไว้ 2) ผู้ตาม โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับผู้ตาม หรือเราอาจจะไม่เรียกว่า ผู้ตาม ในพุทธศาสนาก็ไม่ได้นิยม ใช้คำว่า ผู้ตามเราอาจจะใช้คำว่า “ผู้ร่วมไปด้วย” 3) จุดหมาย โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับจุดหมาย เช่น จะต้องมีความชัดเจน เข้าใจถ่องแท้และแน่วแน่ในจุดหมาย เป็นต้น 4) หลักการและวิธีการ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับ หลักการและวิธีการที่จะทำให้สำเร็จผลบรรลุจุดหมาย 5) สิ่งที่จะทำ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสิ่งที่จะทำ และ 6) สถานการณ์ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่จะประสบ ซึ่งอยู่ภายนอก ว่าทำอย่างไรจะผ่านไป ได้ด้วยดี ในท่ามกลางสังคม สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่ประสบ เช่น ปัญหา เป็นต้น (พระธรรมปิฎก, 2545, หน้า 4-5) สามารถสรุปผ่านกลยุทธ์การนำองค์กรของพระราชพัฒนวิชรบัณฑิต, รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่นได้ดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. การยกระดับวิทยาเขตให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและพุทธนวัตกรรม

วิทยาเขตขอนแก่นมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในแผนพัฒนาวิทยาเขตขอนแก่น ระยะที่ 13 พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต ได้เน้นย้ำถึงเป้าหมายนี้ว่า "วิทยาเขตขอนแก่นของเราจะเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาที่สำคัญและต้องเป็นแหล่งสร้างสรรค์พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างแท้จริง" พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2568) ซึ่งสอดคล้องเชื่อมโยงกับทิศทางและนโยบายของอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นโยบายพระธรรมวชิรบัณฑิต นโยบายที่ 4 พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมมหาวิทยาลัยประจำ ซึ่งมุ่งวิจัยและพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญา มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธวิธีเพื่อสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ จัดการเรียนการสอนโดยกระบวนการที่เน้นทั้งการศึกษาเล่าเรียน (Study-Academic) และการศึกษา อบรม (Training-Meditation) ควบคู่กันไป พร้อมกันนั้นก็ให้สัตย์ได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง จำลองสถานการณ์ประกอบรายวิชาต่างๆ ให้มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เข้ากับหลักพาหุสัจจะที่ว่า (1) พหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมาก (2) ธตา ทรงจำไว้ได้ (3) วจสา ปริจิตา คล่องปาก (4) มนสานุปกิชา ขึ้นใจ และ (5) ทิฏฐิยา สุปฏิวิธา ขบคิดเป็นทฤษฎีได้ เน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบ Teach Less, Learn More และ Student-Directed Learning เพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่จะทำให้อยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างปกติสุข ประกอบด้วย Academic Leadership, Social Literacy, Social Maturity, Proactive Attitude, Emotional Intelligence, Management Skills และ Media Literacy (พระธรรมวชิรบัณฑิต(สมจินต์ สมมาบุญโญ), 2566, หน้า 7-8) ซึ่งท่านได้ให้ข้อมูลในแต่ละพันธกิจดังนี้

1.1 ด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อสร้างบัณฑิตผู้เปี่ยมด้วยปัญญา คุณธรรม และจิตอาสา มหาวิทยาลัยเน้นการตอบโจทย์ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่บูรณาการกับการบริการสังคม โดยนิสิตต้องปฏิบัติศาสนกิจและปฏิบัติงานบริการสังคม 200 ชั่วโมง ท่านได้กล่าวถึงหลักการนี้ว่า "บัณฑิตของเราไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ทางวิชาการ แต่ต้องมีจิตสำนึกในการบริการสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการช่วยเหลือชุมชนได้อย่างแท้จริง" พร้อมทั้งย้ำเตือนว่า: "ปริญญาทำให้มีงานทำ กิจกรรมทำให้ทำงานเป็น" เพราะ "มหาจุฬาให้โอกาส พุทธศาสตร์สร้างคนดี" พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568) มีการส่งเสริมทุนการศึกษาจากหลายแหล่ง และสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม ทั้งด้านวิชาการและการผลิตบัณฑิตนานาชาติ มีการเสนอจัดตั้ง "ศูนย์ประสานงานนิสิตต่างประเทศ" โดยเริ่มจาก สปป.ลาว และพัฒนาบุคลากรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2565 (OBE, AUN QA, EdPEX) เพื่อผลักดันเป้าหมายด้านการผลิตบัณฑิตให้เป็นรูปธรรม พระครูศรีพุทธวิธานิต, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตขอนแก่น ได้เสริมในประเด็นนี้ว่า "สำนักวิชาการได้ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และตอบโจทย์ความต้องการของสังคมมากขึ้น โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะปฏิบัติและจิตสำนึกด้านคุณธรรม เพื่อให้บัณฑิตของเราเป็นผู้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ในการทำงานจริง" (พระครูศรีพุทธวิธานิต, การสัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2568) สะท้อนจากประสบการณ์ตรงของนิสิต นายจักรพันธ์ พานโคตร นิสิตชั้นปีที่ 4

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการบริการสังคมว่า การเรียนรู้ในยุคที่ความรู้มีอยู่ในอากาศ สามารถค้นคว้า ค้นหา เรียนรู้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่จำกัดเพียงว่าต้องเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน การฝึกประสบการณ์ การทำกิจกรรมเพื่อสังคม 200 ชั่วโมง เป็นสิ่งที่จำเป็น สำคัญอย่างยิ่ง เพราะหลังจากจบการศึกษา เราจะต้องเจอของจริง ชีวิตจริงในการทำงาน เปลี่ยนจากคะแนนเกรด เป็นผลการประเมินขั้นเงินเดือน ดังนั้น การฝึกบริการสังคม 200 ชั่วโมง จึงเป็นการฝึกให้เราค้นหาตนเองว่าเราจะไปในสายงานอาชีพอิสระ หรือสายงานอาชีพราชการ ผมกราบขอบพระ ท่านเจ้าคุณรองฯ และคุณทาง มจร ที่ได้ให้โอกาสเป็นส่วนหนึ่งของรั้วสีชมพู และได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพราะสามารถนำหลักธรรมและวิชาการ ไปช่วยแก้ปัญหาในชุมชนจริงๆ ได้เห็นเลยว่าสิ่งที่เราเรียนมันเอาไปใช้ได้จริง แล้วก็รู้สึกที่เราเป็นบัณฑิตที่มีประโยชน์ต่อสังคมจริงๆ ครับ" (นายจักรพันธ์ พานโคตร,การสัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2568)

1.2 ด้านการวิจัย ในพันธกิจด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยมุ่งมั่นที่จะเป็นศูนย์กลางพัฒนางานวิจัยของ 13 ส่วนงาน มจร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นผลงานวิจัยพุทธนวัตกรรม และมีการอบรมจริยธรรมวิจัย พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต ให้ความสำคัญกับการวิจัยว่า "งานวิจัยของเราต้องเป็นพุทธนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาของสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม และต้องดำเนินการด้วยหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัด" พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568) ในฐานะสนองนโยบายด้านการวิจัยและประกันคุณภาพ พระมหากิตติ กิตติเมธี ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวเสริมว่า: ที่ศูนย์วิจัยนวัตกรรมมาครับ เรามีบทบาทสำคัญเลยนะ ในการผลักดันให้เกิดงานวิจัยที่เป็นพุทธนวัตกรรม คือเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เราเน้นทั้งเรื่องการส่งเสริมให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นพุทธนวัตกรรมขึ้นมาจริงๆ แล้วก็ยังเน้นเรื่องการประกันคุณภาพของงานวิจัยด้วยครับ เพื่อให้มั่นใจได้ว่างานวิจัยของเรามันจะเกิดประโยชน์กับสังคมจริงๆ แล้วก็ทำตามหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัดครับ" (การสัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2568)

1.3 ด้านการบริการวิชาการ เพื่อขยายผลองค์ความรู้และสร้างประโยชน์แก่ชุมชน มหาวิทยาลัยได้ขับเคลื่อนหลักสูตรระยะสั้นมากกว่า 13 หลักสูตร เช่น พระไตรปิฎกศึกษาสำหรับประชาชน โครงการอบรมคุณธรรม มีสถานีวิทย์พระพุทธศาสนา เป็นศูนย์การจัดประชุมของส่วนราชการ พระสังฆาธิการ ชุมชน ท้องถิ่น และเป็นศูนย์กลางการบูรณาการพระพุทธศาสนากับการยกระดับเศรษฐกิจของประชาชน ผ่านศูนย์การเรียนรู้โคกหนองนา พุทธอารยเกษตร นอกจากนี้ยังมีการบรรยายธรรมในหน่วยงานภาครัฐ เป็นสถานที่ตรวจสอบข้อสอบบาลีและนักธรรม มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และเป็นสถานที่สำหรับกิจกรรมของภาคเอกชน เช่น บริษัท สวีเดน เบอร์รี่ เอบี ที่ขอใช้สถานที่เพื่อจัดอบรมและตรวจสุขภาพลูกจ้างจำนวนมาก ท่านกล่าวถึงบทบาทนี้ว่า "คืออยากให้มหาวิทยาลัยเราเป็นศูนย์กลางของการบริการวิชาการที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือคนทั่วไปเลย เพื่อให้หลักพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้" "พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568) เพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงและขยายผลการบริการวิชาการดังกล่าว พระอุดมปัญญาภรณ์, ดร. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ กล่าวเสริมถึงบทบาทในการสื่อสารว่า "การ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ประชาสัมพันธ์และเผยแผ่เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้าใจและเข้าถึงทุกภาคส่วน เรามุ่งมั่นที่จะนำพุทธนวัตกรรมและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยไปสู่สาธารณะอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม" (การสัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2568) สอดรับกับบทบาทของสื่อในการเผยแผ่ ผศ.ดร.พลเผ่า เพ็งวิภาศ หัวหน้าสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา มจร วิทยาเขตขอนแก่น ได้กล่าวเสริมในประเด็นนี้ว่า "สถานีวิทยุพระพุทธศาสนาเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมและองค์ความรู้ด้านพุทธนวัตกรรมไปสู่สาธารณชน เรามุ่งเน้นการผลิตรายการที่มีคุณภาพและเข้าถึงง่าย เพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นส่วนหนึ่งของการบริการวิชาการที่ตอบโจทย์สังคมในวงกว้าง" (การสัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2568)

1.4 งานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อรักษาและสืบทอดคุณค่าทางพุทธธรรมและภูมิปัญญา มหาวิทยาลัยได้ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ข้ามปี ปฏิบัติธรรมประจำปี เจริญพระพุทธมนต์ ส่งเสริมบุคลากรร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ/นานาชาติ มีศูนย์ประสานงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น และกิจกรรมร่วมกับสถานกงสุลใหญ่ สปป.ลาว ท่านกล่าวถึงการดำเนินงานว่า "การรักษาและเผยแผ่ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นภารกิจสำคัญที่เราต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ เพื่อรักษาคุณค่าทางจิตใจของสังคม"พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

1.5 ด้านบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนวิทยาเขตด้วยระบบบริหารจัดการที่เป็นเลิศและทันสมัย มหาวิทยาลัยได้นำกรอบ EdPEx, AUN QA, และ MOU มาใช้ และมีการประยุกต์ใช้ AI และ Platform ต่างๆ พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต เน้นย้ำว่า "การบริหารจัดการต้องทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีและมาตรฐานสากลมาใช้จะช่วยให้การทำงานของเราก้าวหน้าไปอย่างมีระบบและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว"พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568) สอดคล้องกับแนวคิดด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของ รศ.ดร.วิทยาทองดี ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ได้ให้มุมมองเพิ่มเติมว่า: "เพื่อให้การขับเคลื่อนวิทยาเขตสู่ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน ฝ่ายกิจการทั่วไปจึงให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงรุกในการพัฒนาระบบงานและโครงสร้างองค์กร ภายใต้วิสัยทัศน์ของผู้นำที่ไม่หยุดพัฒนา กล้าคิด กล้าทำ และกล้าเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวและตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ" (การสัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2568) ด้านการปฏิบัติงานในส่วนของสำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น นายศักดิ์รินทร์ ศรีหาบงค์ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการว่า "การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ต่างๆ ของวิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตขอนแก่นได้พัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐานให้แข็งแกร่ง สามารถตอบสนองในการสนับสนุนทุกภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย และจะพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามสถานการณ์ทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน" (การสัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2568) (การสัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2568) ในส่วนของการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี นายนิรุต บ้องสีดา ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ เสริมว่า: "ส่วนสนับสนุนวิชาการมีบทบาทสำคัญในการเป็นฟันเฟือง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทรัพยากรต่างๆ เราเชื่อมั่นที่จะยกระดับการสนับสนุนด้านวิชาการให้ทันสมัยและครบวงจร เพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย" (การสัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2568)

2. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับชุมชน (Community-based Education)

เพื่อต่อยอดแนวคิด 'มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม' วิทยาเขตขอนแก่นได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงแนวคิด "มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม" ของพระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต โดยเน้นการบูรณาการหลักสูตรเข้ากับปัญหาจริงของชุมชน เช่น โครงการนิสิตพุทธจิตอาสา และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งด้วยพุทธปัญญา พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต ได้เน้นย้ำว่า "การเรียนการสอนต้องไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน แต่ต้องออกไปสัมผัสชีวิตจริงของชุมชน เพื่อให้บัณฑิตนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม นี่คือหัวใจของมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมที่เรากำลังสร้างขึ้น"พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568) พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญโญ, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "ในฐานะวิทยาลัยสงฆ์ เราให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการหล่อหลอมพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่เข้าใจและเข้าถึงชุมชน พร้อมทั้งจะนำหลักธรรมและนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน" (การสัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2568)

3. การพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยเทคโนโลยีและข้อมูล (Academic Transformation with Data & Tech)

เพื่อยกระดับการบริหารวิชาการให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด วิทยาเขตขอนแก่นได้ดำเนินการนำแนวคิด "นวัตกรรมธรรมาภิบาล" ของพระราชพัฒน์วชิรบัณฑิตมาใช้ โดยพัฒนาระบบสารสนเทศกลางด้านวิชาการ (Academic Dashboard) การใช้ AI/Big Data วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนเพื่อปรับแผนการสอน และส่งเสริม e-Learning ที่มีคุณภาพ ท่านได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "ในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมธรรมาภิบาลคือการนำเทคโนโลยีมาใช้เสริมสร้างระบบการทำงานให้เข้มแข็ง เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ"พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม

เพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยพุทธนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและขยายผลสู่สังคม มหาวิทยาลัยได้มุ่งเน้นนำแนวคิด "พุทธศาสนากับนวัตกรรมเพื่อสังคม" ของพระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต มีการผลักดันงานวิจัยพุทธนวัตกรรมสร้างเครือข่ายวิจัยระดับภูมิภาคในประเด็น "ธรรมะกับการแก้ปัญหาสังคมร่วมสมัย" และจัดตั้ง "ศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา" ท่านกล่าวถึงความสำคัญของเครือข่ายว่า "งานวิจัยพุทธนวัตกรรมจะเกิดประโยชน์

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สูงสุดเมื่อเรามีเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่ง ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้แก้ปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ"พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

5. การพัฒนาผู้นำพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่น

ด้วยความเชื่อมั่นว่าผู้นำในระดับท้องถิ่นคือหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน วิทยาเขตขอนแก่นจึงเน้นการสร้าง "ผู้นำจิตสาธารณะ" ตามแนวคิดของพระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดธาตุพระอารามหลวง และรองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น มีการจัดกิจกรรม "ผู้นำชุมชนวิถีพุทธ" และหลักสูตรอบรมผู้นำจิตอาสา รวมถึงการขับเคลื่อนและพัฒนาพุทธมณฑลอีสานจังหวัดขอนแก่น ท่านเน้นย้ำถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่นว่า "ผู้นำในระดับท้องถิ่นคือหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน เราต้องส่งเสริมให้เกิดผู้นำที่มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อส่วนรวมและนำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาชุมชน"พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

6. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสร้างบรรยากาศแห่งปัญญา มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในวิทยาเขต เช่น การประชุมประจำเดือน (MCUKK PLC) พัฒนา Mindset ของบุคลากรและนิสิตให้มีความเป็นพลเมืองทางปัญญา (Intellectual Citizenship) โดยมีอัตลักษณ์ "สื่อสารได้ ทำงานเป็น เน้นจิตอาสา" พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต กล่าวว่า "องค์กรของเราต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาตนเอง และมีทัศนคติที่พร้อมจะรับใช้สังคม"พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

7. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบ (Systemic Leadership)

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำที่สามารถมองเห็นภาพรวมและเชื่อมโยงทุกมิติ วิทยาเขตขอนแก่นจึงมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบ (Systemic Leadership) ตามแนวคิดของพระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต ที่เน้นให้ผู้นำเห็นระบบทั้งภาพใหญ่และจุดเชื่อมโยง มีการสร้างผู้นำหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ผ่านเกณฑ์ EdPEX และมุ่งพัฒนา "MCUKK Leadership Academy" ประจำวิทยาเขต รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระดับ เป้าประสงค์คือการพัฒนาผู้นำให้มีวิสัยทัศน์และเข้าใจระบบการบริหารอย่างเป็นองค์รวม กลยุทธ์คือการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงระบบ พัฒนา "MCU Leadership Academy" ปลูกฝังวิสัยทัศน์การบริหารสมัยใหม่ และสร้างเครือข่ายผู้นำ ท่านได้กล่าวถึงหลักการนี้ว่า "ผู้นำที่แท้จริงต้องมองเห็นความเชื่อมโยงของทุกส่วนในองค์กร ไม่ใช่แค่ทำงานในส่วนของตัวเอง แต่ต้องเข้าใจว่าแต่ละส่วนส่งผลต่อกันอย่างไร การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบจะช่วยให้เราสามารถขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน" พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต(การสัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2568)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

8. สรุป

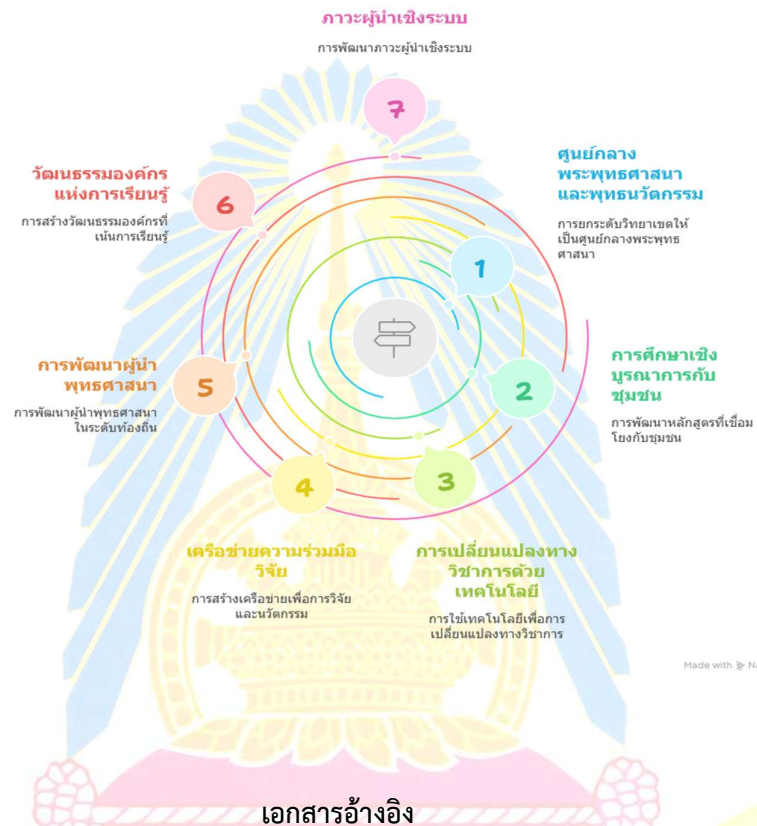
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ดำเนินงานภายใต้ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การนำองค์การของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิตที่ “กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยนแปลง” มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับตนเองสู่การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและแหล่งนวัตกรรมเชิงพุทธในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนคือ “ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” การขับเคลื่อนดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการวางแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยยึดหลัก “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” เป็นแนวคิดหลักในการบริหารจัดการ ได้แก่ การพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้บริการวิชาการที่ตอบโจทย์ชุมชนและสังคมโดยรอบ ดำรงรักษาพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาภาวะผู้นำควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและต่างประเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ล้วนสะท้อนถึงแนวทางการบริหารที่เน้นทั้ง “ธรรมาภิบาล” และ “นวัตกรรม” ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทาง เป็นระบบ และยั่งยืนในระยะยาว อันเป็นภาพสะท้อนของความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางทางปัญญาและคุณธรรมของภูมิภาคอย่างแท้จริง

9. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์กลยุทธ์นี้คือโมเดลการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโมเดลนี้เรียกว่า “กลยุทธ์การนำองค์การของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่นเพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นสู่ศูนย์กลางพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) การยกระดับวิทยาเขตให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและพุทธนวัตกรรม 2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับชุมชน (Community-based Education) 3) การพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยเทคโนโลยีและข้อมูล (Academic Transformation with Data & Tech) 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม 5) การพัฒนาผู้นำพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่น 6) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 7) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงระบบ (Systemic Leadership) ภายใต้แนวคิดหลักของ “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคม” และ “นวัตกรรมธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นแนวคิดของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการสร้างสรรค์บัณฑิต ศรัทธา และพุทธนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ปัญหาทางสังคมร่วมสมัยและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาค

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กลยุทธ์การนำองค์กรของพระราชพัฒนวัชรบัณฑิต
รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2545).ภาวะผู้นำ.กรุงเทพฯ : ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมวัชรบัณฑิต.(2566).นโยบายบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2559). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 12.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2565). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 13.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.(2566). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ระยะที่ 13.
- สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์.(2567).การวางแผนกลยุทธ์สำหรับองค์การสมัยใหม่.จังหวัดมหาสารคาม: ตักสิลาพิมพ์.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- (2568).https://kkn.mcu.ac.th/?page_id=110,

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

The Participation of Local Leaders in Promoting the Election of Municipal Council Members in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province

พระวรรณชัย มหาบุญโญ (สุวรรณบณ)

ชาญชัย ฮวดศรี สุรพล พรหมกุล

Phra Wannachai Mahapanyo (Suwannabon),

Chanchai Huadsri Suraphon Promgun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus

Corresponding Author E-mail: Wannachai_mcokk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ยังคงเป็นความท้าทายที่ส่งผลต่อคุณภาพประชาธิปไตยในท้องถิ่น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น รวมถึงนำเสนอแนวทางแก้ไขโดยประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 172 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด การเปรียบเทียบพบว่าผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเลือกตั้งฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศ รายได้ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งไม่พบความแตกต่าง งานวิจัยได้นำเสนอแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมโดยประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ซึ่งเน้นการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การกำหนดกฎระเบียบที่ยึดหลักธรรมาภิบาล และการร่วมมือป้องกันการทุจริต เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ผู้นำท้องถิ่น; การเลือกตั้ง; หลักการบริหารนิยธรรม ; เทศบาลเมืองขอนแก่น

Abstract

Promoting local election participation, especially through the role of local leaders, remains a significant challenge affecting the quality of local democracy. This research aimed to study and compare the level of local leaders' participation in promoting municipal council elections in Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province, and to propose solutions by applying the Aparihāṇiyadhamma principles. This mixed-methods research collected quantitative data from 172 samples and qualitative data from in-depth interviews with 13 key informants.

The findings of the research were as follows: The overall level of local leaders' participation was moderate. The highest mean score was observed in the aspect of exercising voting rights. A comparison revealed that local leaders with different ages and educational levels participated in promoting the elections significantly differently. However, no significant differences were found based on gender, monthly income, or tenure. The study proposed solutions for enhancing participation by applying the Aparihāṇiyadhamma principles, emphasizing regular meetings for idea exchange, establishing rules and regulations based on good governance, and fostering cooperation to prevent election fraud, aiming to promote effective and sustainable elections..

Keywords: Participation; Local Leadership; Election; Aparihaniyadhamma; Khon Kaen Municipality

1. บทนำ

ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุดเปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคนได้มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นแก่นหัวใจหลักสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจ ประชาชนนั้นเป็นเจ้าของประเทศที่ได้เข้าไปมีบทบาทส่วนร่วมในเรื่องของกิจกรรมทางการเมือง สังคม ชุมชน ในด้านต่างๆ ในทุกจังหวะโอกาสที่สามารถทำได้โดยไม่มองข้ามเลยถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยที่นำไปสู่การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักกฎหมาย และกระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอน กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 78 การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ และการจัดการบริหารสาธารณะทั้งในระดับชาติจนถึงในระดับท้องถิ่น มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งในการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมี

ผลกระทบต่อประชาชน และชุมชน และมีอีกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบของการแสดงออกทาง ด้านความคิดเห็น การพิมพ์ การเขียน การพูด การวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อสังคมต่างๆ อย่างมีอิสระเสรีภาพที่อยู่ภายใต้ของกฎหมาย โดยที่รัฐบาลนั้นไม่ต้องกระทำการขัดขวาง รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการแสดงความคิดเห็นก่อนที่จะลงมือทำดำเนินกิจการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและสังคมชุมชน ตลอดจนถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ (ชงชาญ สุวรรณมณี, 2560)

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 มาตรา 252 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนผู้บริหารท้องถิ่นได้มาจากการเลือกตั้ง หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นส่วนกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติแต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ซึ่งแน่นอนว่า จะต้องมีความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นรวมทั้งการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์วิธีการ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560) การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นการจัดระบบระเบียบการบริหารงานราชการแผ่นดินตามหลักของการกระจายอำนาจทางการปกครองเป็นลักษณะการจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลแยกอิสระออกจากการบริหารงานราชการส่วนกลางซึ่งทำให้มีสิทธิ อำนาจในการทำนิติกรรม สัญญาต่างๆ และสามารถเป็นเจ้าของหรือถือครองกรรมสิทธิในทรัพย์สินต่างๆ ได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรการปกครองท้องถิ่นและราษฎรในเขตท้องถิ่นได้ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องของทรัพย์สินงบประมาณของทางท้องถิ่นเอง และมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสภาท้องถิ่น ทำให้ประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและมีบทบาทในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จึงได้เป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นได้มีความคิดมีจิตสำนึกในการเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันในการรับผิดชอบร่วมกันในสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันโดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการเมือง การวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจสังคม และทางการเมืองของส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังประชุมที่สภาท้องถิ่นรวมถึงการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาโครงการต่างๆ การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเพื่อตรวจสอบถอดถอนสมาชิก และคณะผู้บริหารท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติในกิจการที่สำคัญ การมีส่วนร่วมในสิทธิชุมชนเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของการใช้อำนาจรัฐเป็นต้น (บุญอริ ยีหมะ, 2550)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีหลักการและเจตนารมณ์ที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติ การส่งเสริมและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อาจยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ หรือยังเผชิญกับความท้าทายบางประการ ซึ่งนำมาสู่ประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ 1)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความไม่ชัดเจนหรือข้อจำกัดของระดับการมีส่วนร่วมเพราะแม้จะมีการกล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม แต่ยังขาดการศึกษาที่เจาะลึกและเป็นรูปธรรมว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในพื้นที่ศึกษา นั้นอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมนั้น ซึ่งบ่งชี้ว่าอาจมีช่องว่างหรือข้อจำกัดที่ทำให้การมีส่วนร่วมยังไม่เต็มศักยภาพ 2) ความต้องการแนวทางยกระดับการมีส่วนร่วม เมื่อพบว่าการมีส่วนร่วมอาจยังไม่สมบูรณ์ หรือมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบ การวิจัยจึงจำเป็นต้อง แสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนในการแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น

ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักธรรมต่อการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างเห็นเป็นรูปธรรม โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน เพราะการมีส่วนร่วมที่อธิบายตามหลักอภิปรายนิยธรรม (ที.ม. (ไทย). 10/68/86)เป็นของธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย 7 ประการ ซึ่งประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว 4) ให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ เห็นด้วยค วาว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี และให้ความคุ้มครองปกป้อง 6) ให้ความเคารพ สักการบูชาสถานที่สำคัญ และ 7) จัดให้ความอารักขา คุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์(ผู้มีศีล)ทั้งหลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนในภาพรวมให้ดียิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมอภิปรายนิยธรรม ในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แบบ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เพื่อการวิเคราะห์ให้มีความครอบคลุมรอบด้าน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้นำท้องถิ่น ในเทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 302 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน (สุรพล พรหมกุล, 2554)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 รูปหรือคนซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจาก 1) ผู้ที่มีประสบการณ์หรือความรู้โดยตรง เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เป็นผู้ที่มิพบาทหรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ 3) เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและหลากหลายมิติ ที่จำเป็นต่อการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ 3 รูปหรือคน 2) กำนัน 3 คน 3) ผู้ใหญ่บ้าน 5 คน 4) ประธานชุมชน 2 คน

การเก็บรวบรวม การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 รูปหรือคน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นในการวิจัยเชิงปริมาณ เมื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามวิธีการวิจัยทางสถิติ และดำเนินการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จากนั้นนำผลที่ได้มาทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อเพื่ออธิบายความหมายต่อไป และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 13 รูปหรือคน ใช้การพรรณนาความ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา คือ ด้านการติดตามสถานการณ์ทางการเมือง ($\bar{X} = 2.93$) ด้านประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ($\bar{X} = 2.76$) และด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.55$) ตามลำดับ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มี อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผู้นำท้องถิ่นที่มีเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.แนวทางแก้ไขโดยประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) การประชุมกันเนืองนิตย์ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนควรมีการจัดการประชุมร่วมกับประชาชนทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย มีการเชิญชวนประชาชนในท้องถิ่นจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนผ่านระบบออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารทางการเมืองระหว่างกัน 2) การพร้อมเพรียงกันประชุม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนควรเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการนัดหมาย ในการประชุมทุกครั้งผู้นำท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ควรอยู่จนการประชุมจบเพื่อความพร้อมเพรียง 3) การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ควรปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด 4) ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งควรเคารพในกฎหมายที่ภาครัฐกำหนดขึ้นในการเลือกตั้งเทศบาล ประชาชนที่เข้ามาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรเคารพเชื่อฟังเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อความเป็นระเบียบ 5) การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งควรมีนโยบายที่เปิดโอกาสให้สิทธิสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของสิทธิสตรีในการจัดสรรบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อความเหมาะสม 6) ด้านการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ในการหาเสียงของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งควรยึดถือหลักปฏิบัติอันดีงามในท้องถิ่น ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยยึดหลักการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย 7) การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนควรความร่วมมือกันป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง ควรเลือกนักการเมืองที่มีความเสียสละ สุจริต มีคุณธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งประชาธิปไตยอันดีงามในท้องถิ่น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำท้องถิ่นยังให้ความสำคัญกับการเชิญชวนให้ประชาชนได้ตระหนักถึงสิทธิที่ตนเองพึงมีและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มีการใช้ช่องทางการสื่อสารกับประชาชนผ่านทางหอกระจายเสียง โดยเริ่มมีการนิยมใช้การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ทำให้ข่าวสารได้กระจายเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม และผู้นำท้องถิ่นควรที่จะติดตามข่าวสารที่

เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจากสภาผู้แทนราษฎรผู้แทนมาเผยแพร่แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐวุฒิ พันทะล และคณะ, 2565) ได้วิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์” ผลการศึกษาพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ที่เปิดกว้างให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองได้อย่างอิสระและกว้างขวางกว่าในอดีต

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1) ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำท้องถิ่นมีความเป็นผู้นำสามารถเชิญชวนประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้รับรู้และปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรัช เพียรชอบ, 2552) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สิทธิทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการใช้สิทธิทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล ทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ด้านประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำท้องถิ่นยังไม่มี ความชำนาญในการสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากนัก และยังใช้เพียงหอกระจายข่าวในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งทำให้มีประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถรับรู้การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งได้รวดเร็ว และการติดป้ายประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งไม่เพียงพอต่อการพบเห็นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ลัดดา งามโสภ, 2553) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอลำภูขามบุรี จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สำหรับการรับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อต่างๆ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อ ประเภท ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์/คัทเอ้าท์

3) ด้านการติดตามสถานการณ์ทางการเมือง ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการติดตามสถานการณ์ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง หรือข้อมูลข่าวสารต่างๆในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะใช้การสื่อสารหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งผู้นำท้องถิ่นบางส่วนอาจจะยังไม่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีหรือมีอุปกรณ์การสื่อสารที่ไม่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐวุฒิ พันทะล และคณะ, 2565) ได้วิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์” ผลการศึกษาพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ที่เปิดกว้างให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองได้อย่างอิสระและกว้างขวางกว่าในอดีต

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4) ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำท้องถิ่นได้ติดตามข่าวสารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้แทนมาเผยแพร่แก่ประชาชน และได้พูดคุยกับชาวบ้านเกี่ยวกับการใช้สิทธิของตนในการเลือกตั้ง พร้อมทั้งแนะนำชาวบ้านให้รู้จักหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐชน ลิ้มปิไกรญ, 2567) ได้วิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชน” ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารระหว่างผู้นำชุมชนฝ่ายปกครองกับสมาชิกชุมชนก่อให้เกิดประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1) ผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ควรนำหลักหลักอุปถัมภ์ธรรม ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน มีแนวทางการแก้ปัญหาที่ตรงตามความต้องการของประชาชน และให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

1.2) ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ค่าเฉลี่ยในด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนน้อยกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นควรปรับปรุงตนเองใหม่ด้วยการศึกษาทำความเข้าใจการเลือกตั้งในท้องถิ่นและออกให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 2.1) ควรมีการทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นระดับจังหวัด
- 2.2) ควรมีการทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
- 2.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กร หน่วยงาน ภาควิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

7. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยที่มุ่งศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้หลัก "อปริหานิยธรรม" เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งส่งผลให้สามารถระบุองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึง กลไกการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นใน 7 ประการสำคัญ ซึ่งได้ถูกจัดเรียงและแสดงผลในรูปแบบแผนภาพ เพื่อให้เกิด ความเข้าใจง่ายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2563). คู่มือการเลือกตั้งท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ สำนักงานประเทศไทย.
- ชงคชาญ สุวรรณมณี. (2560). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่. กรุงเทพมหานคร. ฌัฏฐณ ลิมปิเจริญ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชน. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7(2), 54-69.
- บุญอริ ยี่หะ. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระณัฐวุฒิ พันทะล, และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(1), มกราคม-มิถุนายน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา, 134(40 ก), 74.
- ลัดดา งามโสภา. (2553). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุรพล พรหมกุล. (2554). ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). สถิติจำนวนประชากร พื้นที่ จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>
- วิรัช เพียรชอบ. (2552). พฤติกรรมการใช้สิทธิทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป
น้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป
ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Humanistic Behavioral Factors Influencing the Consumption of Processed
Food Products A Case Study of Shredded Pork Chili Paste from the
San Pa Pao Community Enterprise, Chiang Mai Province, Thailand

พัชญ์ธน์ ทวีโชติธนพัชร รัศสสรณ์ คงจนजारอนันต์
Pattana Taweechodtanapat Raphassorn Kongtanajaruanun
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai
Corresponding Author E-mail: phassy77@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป น้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมมนุษยศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้บริโภคน้ำพริกหมูฝอยในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยสถิติ Chi-square test

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่วนใหญ่มีความสำคัญส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล และลักษณะทางกายภาพ สำหรับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจซื้อเป็นขั้นตอนสำคัญ นอกจากนี้ ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ เหตุผลในการเลือกซื้อ และผู้มีอิทธิพลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสะท้อนลักษณะพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา

คำสำคัญ : พฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์, วิสาหกิจชุมชน, การบริโภคอาหารแปรรูป

Abstract

This study aims to examine the humanities-related behaviors that influence the consumption of processed food products-specifically, shredded pork chili paste-produced by the Handicraft and Food Processing Community Enterprise in San Pa Pao Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province. A quantitative research methodology was employed. The sample consisted of 400 consumers of shredded pork chili paste in Chiang Mai Province. Data were collected through questionnaires and analyzed using statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Chi-square test to assess the relationships between variables.

The research findings reveal that most elements of the marketing mix significantly influence product consumption at a high level, particularly in the areas of product, price, distribution channels, promotion, personnel, and physical characteristics. Regarding consumer decision-making behavior, the study found that information search, evaluation of alternatives, and purchase decision were key stages. Additionally, personal factors such as gender, age, income, reasons for purchase, and influencers had a statistically significant positive relationship with product consumption at the 0.01 level. These findings reflect the influence of humanities-based behavior on the consumption of processed food products from the community enterprise group in the study area.

Keywords: Humanistic Behavior, Community Enterprise, Processed Food Consumption

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ได้อาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDGs) ของสหประชาชาติมาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ปัญหาการว่างงานของแรงงานทำให้เกิดแรงงานคืนถิ่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) ภาครัฐจึงได้ให้กับสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นเป็นแนวนโยบายที่ช่วยขจัดปัญหาดังกล่าวมาตั้งแต่ในอดีต เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและอาศัยภูมิปัญญาของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ตามมา แต่มีกลุ่มจำนวนไม่

น้อยที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มเป็นแบบหลวมๆ ทิศทางการบริหารจัดการกลุ่มยังไม่ชัดเจนจนกระทั่งทำให้หลายกลุ่มต้องล้มเลิกไป ฉะนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นหัตถกรรมและแปรรูปประสบปัญหาด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยการผลิตที่ควบคุมราคาและคุณภาพได้ยาก การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การตลาดที่ยังจำกัดในชุมชน และช่องทางในการจัดจำหน่ายที่ไม่หลากหลาย และต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และพัฒนาการตลาดยุคดิจิทัล ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จะต้องปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างไรให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ปัจจัยใดบ้างที่ต้องสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้ผลิตเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สร้างโอกาสทางการแข่งขันทางการค้า เพื่อช่วยกระจายรายได้สู่สังคมระดับฐานราก ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วยเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้เกิดความยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ของประเทศ

ดังที่ได้กล่าวความสำคัญและปัญหาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูปตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบต้องการทราบถึงพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ในการเลือกซื้อของผู้บริโภคเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูปตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีกระบวนการและขั้นตอนการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจำนวนประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,640,479 คน กรมการปกครอง (2555) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับจำนวนประชากร ด้วยความเชื่อมั่น 95% หรือยอมให้มีความคลาดเคลื่อน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่สนใจบริโภคอาหารแปรรูปจะกล่าวถึงในเรื่อง เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา พฤติกรรมการบริโภคอาหารแปรรูป ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารแปรรูป โดยใช้หลักแนวคิด 7P's ในการสร้างข้อคำถาม ดังนี้ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. ด้านราคา 3. ด้านช่องทางจัดจำหน่าย 4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด 5. ด้านบุคคล 6. ด้านลักษณะทางกายภาพ 7. ด้านกระบวนการให้บริการ ตอนที่ 3 พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารแปรรูป กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและแปรรูปตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประเด็นคำถามดังนี้ 1. ด้านการตระหนักถึงปัญหา 2. ด้านการแสวงหาข้อมูล 3. ด้านการประเมินทางเลือก 4. ด้านการตัดสินใจซื้อ 5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และให้น้ำหนักคะแนนแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha C = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณะผลิตกรรมการเกษตร สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป น้ำพริกหมอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูปตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ดังนี้

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอย พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบของส่วนประสมการตลาดในระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะ ด้านกระบวนการให้บริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.82 สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของผู้บริโภคต่อขั้นตอนการซื้อขายหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ที่จะไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนและความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ รองลงมาคือ ด้านบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.29, S.D. 0.96) แสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรของผู้ขาย รวมไปถึงการอธิบายของผู้ขายในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบ และ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.23, S.D. 0.95) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญโปรโมชั่นและกิจกรรมทางการตลาดที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการเลือกซื้อสินค้า ในขณะที่ ด้านราคา (ค่าเฉลี่ย 3.45, S.D. 1.09) และ ช่องทางการจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.92, S.D. 1.08) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนว่าแม้ราคาจะมีผลต่อการตัดสินใจ แต่ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับคุณภาพและประสบการณ์โดยรวมมากกว่า ทั้งนี้ การมีค่า S.D. อยู่ในช่วง 0.82-1.09 ทุกรายการ บ่งบอกถึงความหลากหลายของความคิดเห็นภายในกลุ่มผู้บริโภค ดังตารางที่ 1

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.92	1.07	มาก
2. ด้านราคา	3.45	1.09	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.92	1.08	มาก
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.23	0.95	มากที่สุด
5. ด้านบุคคล	4.29	0.96	มากที่สุด
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.12	0.99	มากที่สุด
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	4.32	0.82	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

2. พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารแปรรูป

จากการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่เลือกบริโภคน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจซื้อ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดที่ 4.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.76 สะท้อนให้เห็นถึงความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (ค่าเฉลี่ย 4.16, S.D. 0.75) และด้านการประเมินทางเลือก (ค่าเฉลี่ย 4.11, S.D. 0.78)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ซึ่งสะท้อนว่าผู้บริโภคมีการพิจารณาเปรียบเทียบก่อนตัดสินใจซื้อ และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์หลังการซื้อ โดยมีแนวโน้มที่จะซื้อซ้ำหรือแนะนำผู้อื่นต่อ ส่วนในด้านการตระหนักถึงปัญหา (ค่าเฉลี่ย 4.06, S.D. 0.79) ก็อยู่ในระดับที่ดี แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคสามารถเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ด้านการแสวงหาข้อมูลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.86, S.D. 0.87) ซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้บริโภคอาจใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ตรง ความเชื่อมั่นในผู้ขาย หรือการแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด มากกว่าการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งภายนอก ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่เน้นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตัวสินค้า การสร้างความประทับใจหลังการซื้อ และการพัฒนาช่องทางการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริโภค และเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำและการบอกต่อในระยะยาว ดังตารางที่ 2

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการตระหนักถึงปัญหา	4.06	0.79	มากที่สุด
2. ด้านการแสวงหาข้อมูล	3.86	0.87	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.11	0.78	มากที่สุด
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.18	0.76	มากที่สุด
5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.16	0.75	มากที่สุด

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทางเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอย

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอย

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติไคสแควร์พบว่า ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานด้านเพศมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านราคาในส่วนประสมการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.0132$) ขณะที่ปัจจัยพื้นฐานอื่น เช่น อายุ รายได้ เหตุผล และอิทธิพลในการซื้อ ยังไม่แสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม แนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคสะท้อนความสำคัญของการตลาดที่เน้นประสบการณ์ การสร้างความน่าเชื่อถือ และการสื่อสารคุณค่าผ่านบุคลากรขายและช่องทางออนไลน์อย่างเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอย

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Chi-square test (χ^2) พบว่า ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ รายได้ เหตุผลในการเลือกซื้อ และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อน้ำพริกหมูฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเพศหญิงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับรายละเอียดสินค้าและบริการมากกว่าเพศชาย เช่น ใส่ใจข้อมูลสินค้า และอ่อนไหวต่อการบริการ ส่งผลให้พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อแตกต่างกันขึ้นเหมือนกัน กลุ่มวัยทำงานหรือผู้มีรายได้มั่นคงมักเลือกซื้อน้ำพริกหมูฝอยเพื่อบริโภคหรือเป็นของฝาก เนื่องจากมองว่าเป็นสินค้าที่เหมาะสมกับหลายโอกาส ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุอาจไม่เลือกซื้อเนื่องจากราคาที่สูงเกินไปสำหรับซื้อ นอกจากนี้ ผู้บริโภคที่มีเหตุผลหลักในการซื้อเพื่อบริโภคเอง มักตัดสินใจซื้อได้ง่ายและรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อได้รับคำแนะนำจากบุคคลที่ไว้ใจ เช่น ครอบครัวหรือเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อในระดับสูง

ปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	df	ค่าสถิติ $\chi^2 - test$	
		ประสมทางการตลาด	พฤติกรรมการเลือกซื้อ
เพศ		359.12*	26.66*
ช่วงอายุ		512.82*	277.90*
รายได้ (บาทต่อเดือน)		473.64*	70.02*
เหตุผลในการเลือกซื้อ		808.34*	172.85*
ผู้มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อน้ำพริกหมูฝอย		863.87*	133.66*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 0.01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กรอบแนวคิดด้านส่วนประสมการตลาด (7P) ประกอบกับขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมและคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาด พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้าน กระบวนการให้บริการ (4.32) และ ลักษณะทางกายภาพ (4.12) ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Keller (2016) ที่ชี้ว่า ประสบการณ์การซื้อและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้บริโภคมากกว่าปัจจัยด้านราคาในตลาดปัจจุบันด้าน บุคคล (People) เป็นอีกองค์ประกอบที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.29) โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้ขายหรือผู้ผลิตในชุมชนที่มีความจริงใจ เป็นกันเอง และมีความรู้เกี่ยวกับสินค้า ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการซื้ออย่างมีนัยยะสำคัญ (Bitner, 1992) ในด้านพฤติกรรมการตลาดตัดสินใจซื้อ พบว่า ขั้นตอนที่ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ การตัดสินใจซื้อ (4.18) และ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (4.16) สะท้อนความมั่นใจในคุณภาพสินค้าและแนวโน้มที่จะ ซื้อซ้ำหรือบอกต่อ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิด “ทุนทางสังคม” ของ Putnam (2000) และการบริโภคแบบมีรากฐานในชุมชน (Community Trust-Based Consumption) ในทางตรงกันข้าม ขั้นตอน การแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.86) ซึ่งอธิบายได้ว่า ผู้บริโภคในชุมชนมีแนวโน้มตัดสินใจบนพื้นฐานของประสบการณ์ตรง ความเชื่อ หรือความคุ้นเคย มากกว่าการพึ่งพาข้อมูลจากภายนอก สอดคล้องกับ Arnould et al. (2005) ที่เสนอว่า ผู้บริโภคในวัฒนธรรมท้องถิ่นมักใช้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการตัดสินใจ มากกว่าตรรกะเชิงเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) ระหว่าง “ด้านราคา” กับ “พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ” พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Chi-square} = 94.45, p < 0.05$) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านราคายังมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรม แม้ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับคุณภาพและความรู้สึกลึกซึ้งมากขึ้น แต่ในบริบทของเศรษฐกิจฐานราก ราคาเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ไม่สามารถละเลยได้ โดยสรุป พฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการบริโภคที่ผสมผสานทั้งเหตุผล ความรู้สึก และบริบททางวัฒนธรรม ผู้บริโภคไม่ได้เลือกซื้อเพียงเพื่อการบริโภคเท่านั้น แต่ยังเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ ความเชื่อ ความภักดี และความสัมพันธ์ต่อชุมชน การทำความเข้าใจมิติเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่ “เข้าใจมนุษย์” และตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรอนงค์ บุญวัน (2554) ที่ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยระบุว่า ผู้ซื้อให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก โดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุด แต่ต้องการซื้อเพื่อเป็นของขวัญโดยการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่พิเยาว์ สมหมาย (2546) ได้สรุปไว้ว่าพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพจะคล้อยตามผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และจะพิจารณาข้อมูลจากผู้จำหน่ายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จากองค์ความรู้ใหม่ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยพฤติกรรมทางมนุษยศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูป ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ นั้น พบว่าการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปน้ำพริกหมูฝอยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมและอาหารแปรรูปฯ ลักษณะกายภาพ มีความปลอดภัย รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูด บุคคลมีมนุษยสัมพันธ์ ต่อลูกค้าและมีการบริการที่ดี ช่องทางการจำหน่าย มีช่องทางการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อผู้บริโภค การส่งเสริมการตลาด มีการจัดโปรโมชั่น การโปรโมชั่นสินค้า และการจัดส่งสินค้า ราคา คุณภาพของสินค้ามีความเหมาะสมกับราคาที่ตั้งไว้ ผลิตภัณฑ์ แสดงคุณค่าทางโภชนาการ และมาตรฐานรับรอง กระบวนการให้บริการ ระบบการชำระเงิน สามารถชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และชำระเงินได้สะดวกรวดเร็ว และการเข้าถึงข้อมูลผลิตภัณฑ์ ระบุส่วนผสม วันที่ผลิตและวันหมดอายุ ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ปัญหา ตอกย้ำความน่าเชื่อถือ และเน้นการสื่อสารจุดเด่นของสินค้าในทุกช่องทาง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการซื้อซ้ำ การบอกต่อ และความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2553). ข้อมูลจำนวนประชากรรายอำเภอ ปี 2553. สืบค้นจาก <http://www.dopa.go.th>
- กฤตชยา มาต๊ะ. (2548). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้า หนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของผู้บริโภคในงานแสดงสินค้าจังหวัดเชียงราย (การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). อัตราการว่างงาน. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Business/Pages/UnemploymentRate.aspx>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย (เล่ม 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- เพียว สมหมาย. (2546). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคใน เขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อรนงค์ บุญวัน. (2554). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าหนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ใน จังหวัดนราธิวาส (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อัสมา บุตตีเสาร์. (2549). กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากเนื้อสุกร. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี: สำนัก วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ.
- Amould, E., Price, L., & Zinkhan, G. (2005). Consumers (2nd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Baron, R., & Markman, G. (2000). Beyond social capital: How social skills can enhance entrepreneurs' success. *Academy of Management Perspectives*, 14(1), 106–116.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

หมู่บ้านศีล 5: รูปธรรมของการสร้างสันติสุขด้วยหลักพุทธธรรม Village of Five Precepts: The Concrete Form of Creating Peace through Buddhist Principles

พระพชร กิตติสารโร พระจักรพงษ์ จุกวโร พระบุญเลิศ บุญญาโภ
พระครูสุธีสารบัณฑิต พระปริยัติชัยการ พระอธิการทวิชศาสตร์ ฐานชโย
PhraPachara Kittisaro PhraChakraphong Chakkaworo PhraBoonlurt Poonyalapho
Phrakru Suthisanbandit PhrakruPariyatchaikarn PhraAdhikan Thawichasart Thanachaiyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus
Corresponding Author E-mail: 6305501047@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ “หมู่บ้านศีล 5” ในฐานะตัวอย่างการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างสันติสุขและความยั่งยืนในระดับชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนยึดถือศีล 5 ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่เสพของมึนเมา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การศึกษานี้วิเคราะห์ผลกระทบเชิงประจักษ์ของโครงการหมู่บ้านศีล 5 ต่อพฤติกรรมและค่านิยมของคนในชุมชน โดยพบว่าโครงการช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความขัดแย้งภายในหมู่บ้าน พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรม ความเมตตา และความสามัคคี อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บทความนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาหมู่บ้านศีล 5 ที่ประสบความสำเร็จ พร้อมวิเคราะห์หลักและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ตลอดจนข้อจำกัดและแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นนำไปปรับใช้ ผลการศึกษาชี้ว่า “หมู่บ้านศีล 5” เป็นต้นแบบของการใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและมีคุณธรรม

คำสำคัญ: หมู่บ้านศีล 5, พุทธธรรม, การพัฒนาชุมชน, สันติสุข, คุณธรรม

Abstract

This academic article aims to study and analyze the “Village of Five Precepts” as a model of applying Buddhist principles to foster peace and sustainable development at the community level. The project encourages community members to strictly observe the Five Precepts: abstaining from killing, stealing, sexual misconduct, lying, and intoxicants—moral foundations for peaceful coexistence. The study examines the practical impacts of the project on local behavior and values,

finding a notable reduction in crime, drug abuse, and internal conflict, alongside increased compassion, moral conduct, and social harmony. The article presents a successful case study, analyzes the mechanisms and key factors contributing to its achievements, and discusses challenges and solutions. The findings suggest that the Village of Five Precepts serves as a vital model for ethically grounded and sustainable community development based on Buddhist teachings.

Keywords: Village of Five Precepts, Buddhist principles, community development, peace, morality

บทนำ

สังคมปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายและความขัดแย้งหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม หรือความเสื่อมถอยทางศีลธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสันติสุขของชุมชนและประเทศโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, น. 5-7) ในบริบทนี้ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ศีล 5" ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2563, น. 15-20) ศีล 5 อันประกอบด้วย การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่ดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งมึนเมา เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่มุ่งเน้นการควบคุมกาย วาจา และใจ ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีงาม โครงการ "หมู่บ้านศีล 5" จึงถือกำเนิดขึ้นด้วยความเชื่อว่า การนำหลักศีล 5 มาประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน จะสามารถสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และนำมาซึ่งสันติสุขที่ยั่งยืน บทความนี้จะนำเสนอแนวคิด ความสำคัญ และผลลัพธ์ของหมู่บ้านศีล 5 ในฐานะที่เป็นรูปธรรมของการสร้างสันติสุขด้วยหลักพุทธธรรมในสังคมไทย

1. แนวคิดและหลักการของหมู่บ้านศีล 5

หมู่บ้านศีล 5 เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในชีวิตประจำวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความสามัคคี ลดปัญหาอาชญากรรม และสร้างสังคมที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม (อรรถกร สุขสาม, 2563, น. 115-118) การดำเนินงานของหมู่บ้านศีล 5 มักจะได้รับการสนับสนุนจากสถาบันศาสนา หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังศีลธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรมธรรมะ การส่งเสริมการทำบุญ การณรงค์ให้เลิกอบายมุข และการสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง (วิชัย เอี่ยมศิริ, 2564, น. 305-308) แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อว่า ความสงบสุขที่แท้จริงเริ่มต้นจากภายในบุคคลและขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม การปฏิบัติตามศีล 5 จึงไม่ใช่เพียงแค่ข้อห้าม แต่เป็นการฝึกฝนตนเองให้มีสติ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สัมปชัญญะ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่น่าอยู่และปราศจากความขัดแย้ง

2. ความสำคัญของศีล 5 ในการสร้างสันติสุข

ศีล 5 เป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขทั้งภายในและภายนอก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2563, น. 21-25) การปฏิบัติตามศีลแต่ละข้อส่งผลกระทบโดยตรงต่อการลดความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม

1. ปาณาติปาตา เวรมณี (งดเว้นจากการฆ่าสัตว์) ส่งเสริมการเคารพชีวิตและการไม่เบียดเบียนกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การไม่ทำร้ายร่างกายและจิตใจผู้อื่น รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อกูลกันในชุมชน

2. อทินนาทานา เวรมณี (งดเว้นจากการลักทรัพย์) สร้างความซื่อสัตย์สุจริตและความไว้วางใจในสังคม ลดปัญหาการโจรกรรมและการเอารัดเอาเปรียบ การเคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดความหวาดระแวงในชุมชน

3. กามเมสุมิฉาจจา เวรมณี (งดเว้นจากการประพฤติดูผิดในกาม) ส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและลดปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการผิดศีลธรรมทางเพศ การรักษาความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมคือครอบครัว ซึ่งเป็นรากฐานของชุมชนที่สงบสุข

4. มุสาวาทา เวรมณี (งดเว้นจากการพูดเท็จ) สร้างความจริงใจและความน่าเชื่อถือในการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การพูดความจริงและรักษาสัจจะทำให้เกิดความโปร่งใสและลดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งที่เกิดจากการบิดเบือนข้อมูล

5. สุราเมรัยมัชฌมาทัฏฐานา เวรมณี (งดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและสิ่งมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท) ลดปัญหาอาชญากรรม อุบัติเหตุ และความรุนแรงที่เกิดจากการขาดสติ การมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น ลดโอกาสในการกระทำผิดที่อาจส่งผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น

การปฏิบัติศีล 5 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น นำไปสู่การลดความขัดแย้งและสร้างความสมัคคีปรองดอง (Lederach, 1997, p. 120) นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้มีเมตตา กรุณา และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

3. กรณีศึกษาความสำเร็จของหมู่บ้านศีล 5 ในประเทศไทย

หลายพื้นที่ในประเทศไทยได้เริ่มโครงการหมู่บ้านศีล 5 และประสบความสำเร็จในการลดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความขัดแย้งในชุมชน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2565, น. 160-162) ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านศีล 5 ตำบลหนองแก้ว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ทะเบียนราษฎร์, 2566) ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัด

กิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริมอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ประทีป วิริยะกุล, 2565, น. 90-95) ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดคือ สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และอาชญากรรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในระดับชุมชนสามารถสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างสันติสุขได้จริง (อรรถกร สุขสาม, 2563, น. 120-122) ความสำเร็จเหล่านี้มักเกิดจากการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกระตือรือร้น และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของโครงการ

4. ผลการศึกษา

1. รูปแบบการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในหมู่บ้านศีล 5

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในหมู่บ้านศีล 5 มีรูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุมทุกมิติของชีวิต ดังนี้ (Krueger, R. A., & Casey, M. A., 2014, pp. 25-30)

ในระดับบุคคล ชาวบ้านมีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการสวดมนต์ไหว้พระทุกเช้า-เย็น การงดเหล้า-บุหรี่ การพูดความจริง การไม่เอาของของคนอื่น และการรักษาความสัตย์ มีการจัดทำบันทึกการปฏิบัติศีลประจำวัน และมีการสะท้อนความคิดร่วมกันในครอบครัว การปฏิบัติเหล่านี้ช่วยสร้างวินัยในตนเองและพัฒนาจิตใจให้สงบสุข

ในระดับครอบครัว มีการสอนลูกหลานให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ตั้งแต่เด็ก ผ่านการเล่าเรื่อง การแสดงตัวอย่าง และการให้รางวัล-ลงโทษ ครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันในการทำบุญ การอ่านหนังสือธรรมะ และการปฏิบัติสมาธิเบื้องต้น การปลูกฝังคุณธรรมในครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้หลักศีล 5 หยั่งรากลึกในชีวิตประจำวันของสมาชิกทุกคน

ในระดับชุมชน มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ เช่น การเรียนธรรม การประชุมสะท้อนการปฏิบัติ การจัดงานประเพณีที่ปราศจากเหล้า และการสร้างกฎกติกาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักศีล 5 นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบปัญหา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดและรักษากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมร่วมกันทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบร่วมกัน

2. กลไกการสร้างสันติสุขด้วยหลักพุทธธรรมในหมู่บ้านศีล 5

การวิเคราะห์กลไกการสร้างสันติสุขพบว่า หลักศีล 5 สามารถสร้างสันติสุขในชุมชนได้ผ่าน 4 กลไกหลัก (Kvale, S., & Brinkmann, S., 2015, pp. 50-55)

กลไกที่ 1 การลดความขัดแย้ง โดยหลักศีล 5 ช่วยลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยตรง เช่น การไม่ดื่มเหล้าลดปัญหาการทะเลาะวิวาท การไม่พูดเท็จลดความเข้าใจผิด การไม่ลักทรัพย์ลดปัญหาการโจรกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของความรุนแรงในชุมชน การปฏิบัติตามศีลเหล่านี้ช่วยลดต้นตอของปัญหาและสร้างความสงบสุขจากภายใน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

กลไกที่ 2 การเสริมสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ผ่านการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน สามารถฝากลูกฝากเนื้อ การยืม-ให้ยืมโดยไม่ต้องเขียนหนังสือ หรือการฝากบ้านเมื่อไม่อยู่บ้านได้โดยไม่ต้องกังวล ความไว้วางใจนี้เป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

กลไกที่ 3 การพัฒนาจิตสำนึกส่วนรวม การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ช่วยให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น ความเห็นแก่ตัวลดลง และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพิ่มขึ้น

กลไกที่ 4 การสร้างวัฒนธรรมสันติสุข ผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้หลักธรรม และการถ่ายทอดประสบการณ์ ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ส่งเสริมสันติสุขอย่างยั่งยืน วัฒนธรรมนี้รวมถึงการเคารพซึ่งกันและกัน การให้อภัย การประนีประนอม และการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

3. แนวทางการขยายผลรูปแบบหมู่บ้านศีล 5 สู่ชุมชนอื่น

การวิเคราะห์แนวทางการขยายผลพบว่า ต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังนี้ (วิชัย เอี่ยมศิริ, 2564, น. 310-312)

ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ต้องมีการศึกษาบริบทชุมชนอย่างละเอียด (Spradley, J. P., 2016, pp. 60-65) เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหา ความต้องการ และทุนทางสังคมของชุมชนนั้นๆ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักศีล 5 และประโยชน์ที่จะได้รับอย่างถ่องแท้เป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการหาผู้นำที่มีความรู้ ความเชื่อมั่นในหลักธรรม และได้รับการยอมรับจากชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน

ขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มจากการจัดกิจกรรมเรียนรู้หลักศีล 5 ในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย การปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน ต้องมีการปรับวิธีการให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเชื่อดั้งเดิม เพื่อให้เกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างยั่งยืน

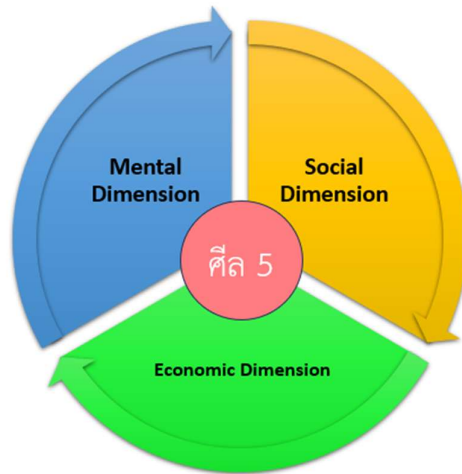
ขั้นตอนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการพัฒนา การพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงกับเครือข่ายหมู่บ้านศีล 5 หรือเครือข่ายองค์กรอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และทรัพยากร

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การขยายผลสำเร็จ ได้แก่ การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ตั้งแต่ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ เยาวชน ไปจนถึงประชาชนทั่วไป การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และบุคลากร และการสร้างแรงจูงใจให้แก่สมาชิกในชุมชน เช่น การยกย่องเชิดชูผู้ทำความดี การจัดกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจ และการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่จับต้องได้จากการปฏิบัติตามหลักศีล 5

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

5. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาหมู่บ้านศีล 5 คือ โมเดลการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมด้วยหลักพุทธธรรม (Holistic Community Development Model based on Buddhist Principles) โมเดลนี้เน้นการผสานหลักศีล 5 เข้ากับการพัฒนาในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ เพื่อสร้างชุมชนที่ยั่งยืนและมีสันติสุข

ศีล 5 (ปาณาติปาตา, อทินนาทานา, กาเมสุมิจจาจารา, มุสาวาทา, สุราเมรัยมัชฌมาทักขณานา) เป็นรากฐานสำคัญในการกำกับพฤติกรรมและปลูกฝังคุณธรรม ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน

มิติการพัฒนา 3 ด้าน

มิติทางจิตใจ (Mental Dimension) การส่งเสริมการปฏิบัติธรรม สมาธิ การเจริญปัญญา การสร้างจิตสำนึกที่ดี และการลดความโลภ โกรธ หลง การพัฒนาจิตใจที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มิติทางสังคม (Social Dimension) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การส่งเสริมความสามัคคี การลดความขัดแย้ง การสร้างพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมร่วมกัน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มิติทางเศรษฐกิจ (Economic Dimension) การส่งเสริมอาชีพสุจริตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การลดหนี้สิน การไม่เอาเปรียบกัน และการแบ่งปันทรัพยากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นธรรมจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความมั่นคงในชีวิต

ผลลัพธ์ สันติสุขและความยั่งยืน การที่ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ปราศจากอาชญากรรม ความขัดแย้ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม โมเดลนี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาชุมชนที่แท้จริงไม่เพียงแต่การพัฒนาทางวัตถุ แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมเป็นสำคัญ โดยมีหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะศีล 5 เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้และต่อยอดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ภาครัฐควรพิจารณาสนับสนุนโครงการหมู่บ้านศีล 5 อย่างต่อเนื่องและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ โดยอาจจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเพื่อเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาให้กับชุมชนที่สนใจ
- ควรมีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับการจัดตั้งและดำเนินงานหมู่บ้านศีล 5 เพื่อให้ชุมชนต่างๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมการบูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับแผนพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ชุมชนที่ต้องการนำแนวคิดหมู่บ้านศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ ควรเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของหลักศีล 5 ให้แก่สมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึง
- ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติศีล 5 ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมร่วมกัน และการสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง
- สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ เยาวชน ผู้สูงอายุ และกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชน
- ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านศีล 5 ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ และทรัพยากร ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

- ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จและความท้าทายในการดำเนินงานของหมู่บ้านศีล 5 ในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและเป็นประโยชน์ต่อการขยายผล
- ศึกษาผลกระทบระยะยาวของการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจของคนในชุมชน เพื่อประเมินความยั่งยืนของโครงการ
- เปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลหมู่บ้านศีล 5 กับแนวทางการพัฒนาชุมชนอื่นๆ เพื่อระบุจุดเด่นและจุดด้อย รวมถึงแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

7. การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

ในชุมชน การถ่ายทอดและนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อขยายผลสำเร็จให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แนวทางในการดำเนินการสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. การเผยแพร่องค์ความรู้

การจัดทำสื่อเผยแพร่ ควรจัดทำสื่อในรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย เช่น คู่มือปฏิบัติ แผ่นพับ อินโฟกราฟิก หรือวิดีโอสั้นๆ เพื่อเผยแพร่แนวคิด หลักการ และขั้นตอนการดำเนินงานของหมู่บ้านศีล 5 ให้แก่สาธารณชน และชุมชนที่สนใจ

การจัดประชุม สัมมนา และเวิร์กช็อป จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลการศึกษากำหนดหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และชุมชนอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการนำไปประยุกต์ใช้

การเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และเรื่องราวความสำเร็จของหมู่บ้านศีล 5 เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง

2. การประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น

การนำร่องในชุมชนใหม่ สนับสนุนให้มีการนำโมเดลการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมด้วยหลักพุทธธรรมไปทดลองใช้ในชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน โดยมีทีมพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

การปรับใช้ในองค์กรและหน่วยงาน หลักการของศีล 5 และกลไกการสร้างสันติสุขที่พบจากการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมความสามัคคีภายในหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการศึกษาได้

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ นำองค์ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านศีล 5 ไปพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายหมู่บ้านศีล 5 สนับสนุนการจัดตั้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายหมู่บ้านศีล 5 ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือกับภาคีพัฒนา สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันศาสนา และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อระดมทรัพยากร องค์ความรู้ และบุคลากร ในการขับเคลื่อนและขยายผลโครงการหมู่บ้านศีล 5 ให้เกิดความยั่งยืน

8. สรุป

"ศีล 5" เป็นหลักการและปฏิบัติการที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของหลักพุทธธรรมในการสร้างสันติสุขในชุมชน โดยการยึดมั่นในศีล 5 ประการ ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข ปลอดภัย และมีคุณธรรม ความสำเร็จของหมู่บ้านศีล 5 ในหลายพื้นที่ของประเทศไทยเป็นเครื่องยืนยันว่า การนำหลักธรรมทาง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ศาสนาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในระดับชุมชน สามารถเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและสร้างสังคมที่น่าอยู่

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2563). พุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 42). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมปอง ธีรวโร. (2562). ศิล 5 กับการลดปัญหาสังคมไทย. วารสารวิชาการ มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(3), 201-215.
- ประทีป วิริยะกุล. (2565). ผลกระทบของการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 17(1), 88-100.
- วิชัย เอี่ยมศิริ. (2564). การสร้างสันติสุขในบริบทไทย: บทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9(4), 300-315.
- สมชาย จันทรเฒ. (2563). ความสามัคคีในชุมชนพุทธ: การศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านศีลธรรมและหมู่บ้านทั่วไป. วารสารวิจัยสังคมและมนุษยศาสตร์, 7(1), 45-60.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2565). ประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาสังคม: บทเรียนจากชุมชนต้นแบบ. วารสารพุทธศาสนศึกษา, 10(2), 150-165.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). รายงานภาวะสังคมไทย ปี 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2564). พุทธศาสนากับการพัฒนาทางเลือก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- อรรถกร สุขสาม. (2563). การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารการพัฒนาสังคม, 15(2), 112-125.
- Galtung, J. (1996). Peace by peaceful means: Peace and conflict, development and civilization. Sage Publications.
- Galtung, J. (2021). Transcend and transform: An introduction to conflict work. Routledge.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2014). Focus groups: A practical guide for applied research (5th ed.). Sage Publications.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing (3rd ed.). Sage Publications.
- Lederach, J. P. (1997). Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies. United States Institute of Peace Press.
- Spradley, J. P. (2016). Participant observation. Waveland Press.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความท้าทายและโอกาสของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์ The Challenges and Opportunities of Public Administration in the Age of Globalization

สยามพร พันธไชย สุทธิพันธ์ อรัญญวาส

Siamporn Phanthachai Sutthiphan Aranyawat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College

Corresponding Author E-mail: Siamporn.pan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของรัฐประศาสนศาสตร์ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารภาครัฐในหลายมิติ ทั้งด้านนโยบายสาธารณะ การจัดการองค์การภาครัฐ เทคโนโลยีดิจิทัล และความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงระบบ เพื่อประมวลความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางการปรับตัวของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคใหม่

ผลการศึกษาเสนอว่า รัฐประศาสนศาสตร์จำเป็นต้องพัฒนาแนวคิดและกระบวนการบริหารที่มีลักษณะยืดหยุ่น คล่องตัว และสามารถตอบสนองต่อบริบทของโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารแบบเครือข่าย (network governance) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริการสาธารณะ และการสร้างธรรมาภิบาลในระดับโลก ทั้งนี้เพื่อยกระดับขีดความสามารถของรัฐในการบริหารกิจการสาธารณะในโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์, โลกาภิวัตน์, การบริหารภาครัฐ, ความท้าทาย, โอกาส

Abstract

This article explores the transformation of public administration within the context of globalization, which presents both challenges and opportunities across multiple dimensions, including public policy, government management, technology, and international cooperation. Employing a literature review and trend analysis approach, the study aims to propose adaptive strategies for modern public administration. The findings suggest that public administration must evolve toward more flexible, agile, and responsive governance models that align with the dynamics of globalization. Key approaches include network governance, the integration of digital technology in public service delivery, and the promotion of global governance to address cross-border issues.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

These adjustments are essential to enhancing the capacity of the state to manage public affairs effectively and sustainably in the modern world.

Keywords: Public Administration, Globalization, Public Governance, Challenges, Opportunities

บทนำ

โลกาภิวัตน์ (Globalization) มิได้เป็นเพียงกระบวนการทางเศรษฐกิจ หากแต่เป็นพลวัตอันทรงอิทธิพลที่ส่งผลกระทบในทุกมิติของสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและลึกซึ้ง (Steger, 2020; ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2543) ปรากฏการณ์สำคัญของโลกาภิวัตน์ ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของทุน แรงงาน และข้อมูลข่าวสารอย่างไร้พรมแดน การเพิ่มขึ้นขององค์กรข้ามชาติ และบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้โลกเสมือนแคบลง หรือที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์เชิงดิจิทัล” (Held & McGrew, 2007)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รัฐในฐานะหน่วยงานหลักของการบริหารกิจการสาธารณะไม่อาจดำรงอยู่ในรูปแบบดั้งเดิมได้อีกต่อไป โดยเฉพาะรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งการบริหารภาครัฐ จำเป็นต้องปรับตัวต่อความซับซ้อนของปัญหาสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายทุนมนุษย์ข้ามพรมแดน ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรง การแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงความคาดหวังที่เพิ่มสูงขึ้นของประชาชนในด้านความโปร่งใส ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม (Osborne, 2006; บุญทัน ดอกไธสง, 2558) นอกจากนี้โลกาภิวัตน์ยังเร่งให้เกิดการบูรณาการของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม โดยรัฐไม่อาจดำเนินกิจการสาธารณะในลักษณะ “ผู้สั่งการ” เพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเปลี่ยนบทบาทสู่ “ผู้ประสาน” (facilitator) ในระบบเครือข่ายความร่วมมือ (Rhodes, 1997; เรวดี สุขสุคนธ์, 2559) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงถือเป็นทั้ง “ความท้าทาย” และ “โอกาส” ของรัฐประศาสนศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อรัฐประศาสนศาสตร์ในเชิงลึก โดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ พร้อมเสนอแนวทางการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ อาทิ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการสาธารณะ การบริหารแบบเปิด (open governance) และการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับโลก (global governance) เพื่อรับมือกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง

1. ความหมายและการพัฒนาการของโลกาภิวัตน์

1.1 ความหมายของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงกระบวนการที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม มีความเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้นในระดับโลก จนเกิดการพึ่งพาอาศัยกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการขนส่ง ซึ่งทำให้ข้อมูล ข่าวสาร

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

และทุนสามารถเคลื่อนย้ายได้รวดเร็ว ข้ามพรมแดนประเทศและข้ามทวีปในเวลาอันสั้น (Steger, 2020; Held & McGrew, 2007)

Steger (2020) อธิบายว่า โลกาภิวัตน์คือ "กระบวนการที่ขับเคลื่อนให้โลกมีความเป็นหนึ่งเดียวมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม" โดยมีลักษณะสำคัญคือการลดทอนอำนาจของรัฐบาล (nation-state) และเพิ่มบทบาทของเครือข่ายระดับโลก เช่น องค์กรระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และเครือข่ายประชาสังคมโลก

ในทางเศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์ส่งผลให้ตลาดเสรีระหว่างประเทศเฟื่องฟู การผลิตและการบริโภคกระจายไปทั่วโลก เกิดการโยกย้ายฐานการผลิต การลงทุนข้ามชาติ และการแข่งขันเสรีระหว่างประเทศ (ธนศ วีระศิริ, 2555) ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์นำไปสู่การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การบริโภคแบบสากล และการรับรู้ความเปลี่ยนแปลงผ่านสื่อและโซเชียลมีเดียอย่างฉับพลัน ซึ่งบางครั้งนำไปสู่การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (cultural homogenization)

ในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โลกาภิวัตน์มีผลโดยตรงต่อโครงสร้างอำนาจของรัฐ และบทบาทของภาครัฐในการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะในด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ซึ่งต้องเปิดกว้าง ยืดหยุ่น และมีความร่วมมือกับทั้งภายในและภายนอกประเทศมากยิ่งขึ้น (Osborne, 2006; วิษณุ เครืองาม, 2544) ขณะเดียวกัน นักวิชาการไทยบางท่านยังชี้ให้เห็นว่า โลกาภิวัตน์มีทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น การเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจและนวัตกรรม แต่ก็เพิ่มความเหลื่อมล้ำ ความไม่มั่นคงทางสังคม และลดบทบาทของวัฒนธรรมท้องถิ่น (ประสาร มฤคพิทักษ์, 2553)

ดังนั้น ความเข้าใจเรื่องโลกาภิวัตน์ในรัฐประศาสนศาสตร์จึงต้องไม่หยุดเพียงการมองโลกในแง่บูรณาการ แต่ต้องสามารถวิเคราะห์พลวัตซับซ้อนของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในเชิงโครงสร้าง และเชิงอำนาจอย่างรอบด้าน เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่ตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.2 พัฒนาการของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ แต่เป็นกระบวนการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของโลกาภิวัตน์ออกเป็น 3 ระยะสำคัญ ได้แก่ ยุคแรก (Proto-globalization), ยุคกลาง (Modern Globalization) และยุคใหม่ (Contemporary or Digital Globalization) ซึ่งแต่ละช่วงเวลามีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงพลังขับเคลื่อนหลักและผลกระทบต่อโครงสร้างของรัฐและสังคม (Held & McGrew, 2007; Steger, 2020)

ยุคแรกการค้าทางทะเลและการเชื่อมต่อโลกในระดับเริ่มต้น :

ยุคนี้เริ่มต้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ถึงศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่เกิดการติดต่อระหว่างอารยธรรมผ่านการค้าทางทะเล การเดินเรือของจักรวรรดิโปรตุเกส สเปน และอังกฤษ ได้เชื่อมโยงยุโรปกับเอเชีย แอฟริกา และอเมริกา ซึ่งทำ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า แรงงาน ความรู้ และวัฒนธรรม โดยมีระบบการค้าทาส การล่าอาณานิคม และการเผยแผ่ศาสนาเป็นส่วนประกอบหลักของโลกาภิวัตน์ในยุคแรก (Held & McGrew, 2007)

ยุคกลาง: การปฏิวัติอุตสาหกรรมและจักรวรรดินิยม

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา โลกาภิวัตน์เข้าสู่ช่วงของการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างลึกซึ้ง จากอิทธิพลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม การพัฒนาเครื่องจักรไอน้ำ ระบบรางรถไฟ การสื่อสารโทรเลข ตลอดจนการแผ่ขยายของอาณานิคมตะวันตกทั่วโลก ประเทศมหาอำนาจในยุโรปได้สร้างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม และขยายโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปยังอาณานิคม ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของอำนาจและการเอารัดเอาเปรียบในเชิงโครงสร้าง (Giddens, 2000; ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2543)

ยุคใหม่: เศรษฐกิจดิจิทัลและเครือข่ายไร้พรมแดน

ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โลกาภิวัตน์ได้เข้าสู่ระยะที่มีความเร่งและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะหลังสงครามเย็นและการขยายตัวของอินเทอร์เน็ต เศรษฐกิจดิจิทัลเกิดขึ้นควบคู่กับการเปิดเสรีทางการค้า (Trade Liberalization) และการพัฒนาทุนทางเทคโนโลยี ทำให้การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร เงินทุน และแรงงานเป็นไปอย่างไร้พรมแดน (Steger, 2020) นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มระดับภูมิภาค เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งสะท้อนแนวโน้มของ “การลดบทบาทรัฐเดี่ยว” และ “การบริหารข้ามพรมแดน”

ในบริบทของประเทศไทย โลกาภิวัตน์ระยะใหม่นี้ได้นำมาซึ่งโอกาสในการขยายตลาด การลงทุนต่างชาติ การเข้าถึงเทคโนโลยี และการพัฒนาความรู้ แต่ขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทาย เช่น ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การไหลทะลักของวัฒนธรรมตะวันตก และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วเกินกว่าที่ภาครัฐจะตอบสนองได้ทัน (ประสาร มฤคพิทักษ์, 2553; สถาบันพระปกเกล้า, 2563) การเข้าใจพัฒนาการของโลกาภิวัตน์จึงเป็นรากฐานสำคัญของรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งต้องตระหนักถึงแรงขับเคลื่อนระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายภายในประเทศ โดยเฉพาะการวางโครงสร้างการบริหารที่สามารถตอบสนองพลวัตของโลกได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ

2. รัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทโลกาภิวัตน์

2.1 แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่

รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) ในระยะเริ่มต้นได้ยึดถือแนวคิดแบบระบบราชการ (Bureaucracy) ซึ่งมีรากฐานจากแบบจำลองของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) โดยเน้นความมีเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ (rational-legal authority) ความเป็นลำดับชั้น (hierarchy) กฎเกณฑ์ชัดเจน และความเป็นทางการของระบบราชการ ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อสร้างเสถียรภาพ ความเป็นกลาง และประสิทธิภาพในการบริหารภาครัฐ (Weber, 1947; บุญทัน ดอกไธสง, 2558) อย่างไรก็ตาม เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะช่วงปลายศตวรรษที่

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

20 เป็นต้นมา รัฐต้องเผชิญกับความซับซ้อนของปัญหา ความคาดหวังของประชาชนที่เปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของระบบราชการดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดการทบทวนและปรับปรุงแนวคิดในการบริหารภาครัฐ โดยมีการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

(1) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM)

NPM เกิดขึ้นในทศวรรษ 1980 ในกลุ่มประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยเน้นการนำหลักการบริหารของภาคเอกชนมาใช้กับภาครัฐ เช่น การจัดการเชิงผลลัพธ์ (result-oriented), การแข่งขันในระบบตลาด (quasi-market), การจ้างเหมาภายนอก (outsourcing) และการเน้นประสิทธิภาพ (efficiency) มากกว่าขั้นตอนตามระบบราชการ (Hood, 1991; Osborne & Gaebler, 1992) แนวคิดนี้ถือเป็นการเปลี่ยนจาก “State-Centered Administration” สู่ “Managerialism” อย่างเด่นชัด

(2) ธรรมาภิบาลแนวใหม่ (New Public Governance: NPG)

เมื่อการบริหารภาครัฐกลายเป็นเรื่องของเครือข่ายและความร่วมมือมากขึ้น NPG ได้เข้ามาเสริมแนวคิด NPM โดยเน้นความร่วมมือ (collaboration) ความมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (participatory governance) และการกำหนดนโยบายโดยใช้แนวคิดของภาคีเครือข่าย (network governance) มากกว่าการสั่งการจากบนลงล่าง (hierarchical control) (Osborne, 2006; เรวดี สุขสุคนธ์, 2559)

(3) การบริหารภาครัฐยุคดิจิทัล (Digital Era Governance: DEG)

แนวคิด DEG เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลในการยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐ เช่น การพัฒนา e-Government, Big Data, ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติ เพื่อให้บริการสาธารณะสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงการออกแบบกระบวนการที่เน้นผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง (user-centric design) และการลดขั้นตอนราชการลงอย่างเป็นระบบ (Margetts & Dunleavy, 2013)

ในบริบทของประเทศไทย มีการปรับใช้แนวคิดเหล่านี้้อย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น การปฏิรูประบบราชการปี 2545 ที่เน้นผลสัมฤทธิ์และการกระจายอำนาจ การจัดตั้งศูนย์บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) การเปลี่ยนผ่านสู่แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่จึงไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคนิค แต่คือการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน สะท้อนถึงบทบาทใหม่ของภาครัฐในฐานะ “ผู้ประสานและผสมผสานประโยชน์” มากกว่าจะเป็น “ผู้สั่งการและควบคุม” ดังที่รัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิมเคยเป็น

2.2 บทบาทของรัฐในยุคใหม่

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยพลวัตทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความซับซ้อนของปัญหาสาธารณะ บทบาทของรัฐได้เปลี่ยนแปลงจากการเป็น “ผู้ควบคุม” หรือ “ผู้สั่งการ” (commander/controller) ไปสู่การเป็น “ผู้ประสาน” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” (facilitator) ซึ่งต้องทำงานร่วมกับหลากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคเอกชน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อร่วมกันจัดการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Osborne, 2006; ธเนศ วีระศิริ, 2555)

แนวคิด “การบริหารจัดการแบบเครือข่าย” (network governance) ได้เข้ามาแทนที่การบริหารแบบลำดับชั้น (hierarchical governance) โดยเน้นการสร้างพันธมิตร ความร่วมมือ และการเจรจาต่อรององค์กรต่างๆ ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งองค์การมหาชนที่มีความคล่องตัว การใช้ระบบ PPP (Public-Private Partnership) ในโครงการโครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทมากขึ้นในการจัดบริการขั้นพื้นฐาน (Rhodes, 1997; วิษณุ เครืองาม, 2544)

ในด้านบริการสาธารณะ (Public Service Delivery) แนวทาง “การร่วมสร้าง” (co-production) และ “การร่วมบริหาร” (co-governance) ได้กลายเป็นแนวทางใหม่ของการบริหารภาครัฐ เช่น โครงการภาครัฐที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน งบประมาณ และติดตามการดำเนินงาน หรือการใช้กลไก ICT เพื่อเปิดให้ประชาชนเสนอปัญหาและร่วมตัดสินใจ (เรวดี สุขสุคนธ์, 2559) ทั้งนี้ การเปลี่ยนบทบาทของรัฐไปสู่การเป็นผู้ประสาน ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะลดบทบาทลง หากแต่เป็นการเสริมสร้างความสามารถของรัฐในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการบริหารเครือข่าย สร้างความไว้วางใจ และเป็นตัวกลางในการสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์เฉพาะกลุ่ม (Kettl, 2000) สำหรับประเทศไทย แนวโน้มนี้ปรากฏชัดในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการพัฒนารัฐสมัยใหม่ (Modern State) โดยมุ่งสร้าง “ภาครัฐที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และร่วมมือได้กับทุกภาคส่วน” เช่น การดำเนินการตามแนวคิด “รัฐบาลดิจิทัล” และ “ธรรมาภิบาลเชิงรุก” (active governance) ซึ่งสะท้อนภาพรัฐในฐานะผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้ควบคุม (สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

สรุป การเปลี่ยนผ่านของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์ คือการเคลื่อนตัวจากระบบราชการที่เน้นลำดับชั้น สู่การบริหารแบบเครือข่ายที่เปิดกว้าง โปร่งใส และมีส่วนร่วมมากขึ้น รัฐในยุคใหม่จึงไม่ได้ลดบทบาทลง หากแต่เสริมสร้างขีดความสามารถในการทำงานร่วมกับภาคีหลากหลาย สร้างความไว้วางใจ และเป็นตัวกลางที่รักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ แนวโน้มดังกล่าวได้รับการตอกย้ำผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของไทย ซึ่งมุ่งพัฒนารัฐสมัยใหม่ให้สามารถปรับตัวและร่วมมือกับทุกภาคส่วนได้อย่างยั่งยืนในโลกที่ไม่หยุดนิ่ง

3. ความท้าทายของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ได้นำพาโอกาสและความเจริญเติบโตมาสู่สังคมโลกอย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายใหม่ๆ ให้แก่รัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะในมิติของการจัดการนโยบายสาธารณะที่ต้องเผชิญกับพลวัตความไม่แน่นอน และความซับซ้อนที่ทวีขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถวิเคราะห์ออกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมือง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความไม่แน่นอน (uncertainty) เป็นลักษณะเด่นของยุคโลกาภิวัตน์ รัฐต้องเผชิญกับเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน เช่น วิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 1997 (วิกฤตต้มยำกุ้ง), วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในปี 2008 และล่าสุดคือ วิกฤตเศรษฐกิจจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบทั้งการคลัง การลงทุน และการจัดบริการสาธารณะ (UNDP, 2021)

นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ เช่น สงครามการค้า สงครามในยูเครน หรือกรณีความตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ก็มีผลต่อเสถียรภาพของรัฐและการบริหารนโยบายภาครัฐโดยตรง รัฐจึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น (flexibility) และความสามารถในการปรับนโยบายเชิงรุกและเชิงป้องกัน (anticipatory governance) (Kettl, 2000)

3.2 ความซับซ้อนของปัญหาเชิงโครงสร้าง

ในยุคปัจจุบัน รัฐต้องเผชิญกับ “ปัญหาซับซ้อน” (wicked problems) ที่มีหลายมิติและเกี่ยวพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม เช่น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และโอกาส การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม การโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรและผู้ลี้ภัย ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และสุขภาพ

การบริหารจัดการปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัย แนวทางบูรณาการข้ามภาคส่วน (multi-sectoral integration) และการประสานงานระดับชาติ-ภูมิภาค-นานาชาติ (UNDP, 2021; Osborne, 2006) เช่น ความร่วมมือในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และความตกลงด้านสภาพภูมิอากาศ (Paris Agreement)

3.3 การเรียกร้องธรรมาภิบาลและความโปร่งใส

กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและการตื่นตัวของภาคประชาชนทั่วโลก ทำให้ประชาชนมีความคาดหวังสูงต่อภาครัฐในเรื่อง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการเปิดเผยข้อมูล (transparency and accountability) โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐ (Open Government) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เครื่องมือสำคัญ เช่น พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ (FOIA) ระบบ e-Government ระบบติดตามงบประมาณภาครัฐ (open budget) การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์ (e-Participation)

3.4 ความท้าทายด้านเทคโนโลยี

การเปลี่ยนผ่านสู่ รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ได้เร่งให้รัฐต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการ การใช้ Big Data, AI, Blockchain การจัดการข้อมูลภาครัฐและความปลอดภัยทางไซเบอร์ การลดขั้นตอนราชการและบริการอิเล็กทรอนิกส์

เทคโนโลยีแม้จะเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ แต่ก็สร้างความเสี่ยงด้านการรั่วไหลของข้อมูล ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี (digital divide) และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงภายในระบบราชการแบบดั้งเดิม ในบริบทของไทย การผลักดันให้เกิดรัฐบาลดิจิทัลโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ยังเผชิญกับความท้าทายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลไม่เชื่อมโยงกัน และการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง (สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4. โอกาสของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์

แม้โลกาภิวัตน์จะสร้างความท้าทายให้กับการบริหารภาครัฐ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ได้เปิดโอกาสให้รัฐประศาสนศาสตร์ ได้พัฒนา ปรับตัว และนำเสนอแนวทางใหม่ๆ ที่ยกระดับประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความชอบธรรมในการบริหารกิจการสาธารณะ ดังนี้

4.1 การบริหารแบบเปิด (Open Governance)

แนวคิดการบริหารแบบเปิด (Open Governance) เป็นพัฒนาการที่สำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส (transparency) ความรับผิดชอบ (accountability) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (citizen participation) ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์มรับฟังความคิดเห็นภาครัฐ ระบบติดตามงบประมาณแบบเปิด (Open Budgeting) การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data) โครงการ Open Government Partnership (OGP) ที่มีประเทศเข้าร่วมกว่า 70 ประเทศ เป็นตัวอย่างของการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม (OGP, 2022)

ประเทศไทยก็มีความพยายามในการพัฒนารูปแบบ “รัฐบาลเปิด” เช่น การเปิดเผยราคากลาง การใช้เว็บไซต์กลางจัดซื้อจัดจ้าง และระบบร้องเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมการบริหารที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (เวรดี สุขสุนทร, 2559)

4.2 ความร่วมมือข้ามชาติ

กระแสโลกาภิวัตน์เปิดโอกาสให้ภาครัฐสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และรับแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จากนานาประเทศ อาทิ การปฏิรูปราชการแบบมีวิสัยทัศน์ของสิงคโปร์ รูปแบบรัฐสวัสดิการแบบสแกนดิเนเวียที่เน้นความเท่าเทียมและการบริการเชิงคุณภาพ ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมผ่านความตกลงระหว่างประเทศ เช่น Paris Agreement ความร่วมมือด้านสุขภาพโลกจากกรณี COVID-19 (Kickert, 2001) อธิบายว่า การเปิดรับแนวปฏิบัติจากต่างประเทศช่วยให้รัฐมีมุมมองใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพ และหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดที่ผู้อื่นเคยประสบมาก่อน พร้อมทั้งยังเสริมสร้างความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคและโลกในลักษณะ “การปกครองแบบพหุระดับ” (multi-level governance)

4.3 การพัฒนาท้องถิ่นและเศรษฐกิจฐานราก

โลกาภิวัตน์ไม่ได้ทำให้ท้องถิ่นอ่อนแอลง หากแต่เปิดโอกาสให้ภาครัฐกระจายอำนาจ และส่งเสริม “การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามบริบท” (Localization of SDGs) ซึ่งให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทมากขึ้นในการให้บริการขั้นพื้นฐาน เช่น การจัดการขยะ การส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ หรือแม้แต่การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน (ธเนศ วีระศิริ, 2555)

แนวคิด “Think Global, Act Local” ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญของรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ ที่ต้องผสมผสานนโยบายส่วนกลางกับศักยภาพในท้องถิ่นอย่างยืดหยุ่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการบริหารภาครัฐยุคใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์แนวโน้ม ระบบอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) ใช้ติดตามและควบคุมระบบสาธารณูปโภค Blockchain เพิ่มความปลอดภัยและโปร่งใสในธุรกรรมภาครัฐ Big Data ช่วยในการออกแบบนโยบายที่แม่นยำและตอบสนองปัญหาเฉพาะกลุ่ม

ซึ่งให้เห็นว่า รัฐสามารถยกระดับบริการสาธารณะให้รวดเร็ว ปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์ และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ซึ่งเป็นแนวโน้มของการพัฒนาสู่ “รัฐบาลอัจฉริยะ” (Smart Government) ในประเทศไทย โครงการ “ไทยชนะ,” “หมอพร้อม,” “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ,” และ “ระบบบริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จ” เป็นตัวอย่างของการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงประชาชนในระดับมวลชน

ดังนั้นในยุคโลกาภิวัตน์ รัฐประศาสนศาสตร์ต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ทั้งความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น วิกฤตการเงินและความขัดแย้งระหว่างประเทศ ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน เช่น ความเหลื่อมล้ำและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนแรงกดดันจากภาคประชาชนที่เรียกร้องความโปร่งใสและธรรมาภิบาล นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลยังนำมาซึ่งโอกาสและความเสี่ยงใหม่ๆ ที่รัฐต้องบริหารจัดการอย่างรอบคอบ รัฐประศาสนศาสตร์จึงต้องปรับตัวด้วยแนวคิดที่ยืดหยุ่น บูรณาการ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว.

5. แนวโน้มและทิศทางอนาคตของรัฐประศาสนศาสตร์

รัฐประศาสนศาสตร์กำลังก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วและไม่แน่นอนทั้งในระดับชาติและระดับโลก ส่งผลให้ทิศทางการบริหารภาครัฐไม่สามารถยึดติดกับระบบราชการแบบเดิมได้อีกต่อไป โดยมีแนวโน้มสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการในอนาคต ดังนี้

5.1 การบริหารภาครัฐแบบ Agile และ Adaptive

แนวโน้มการบริหารภาครัฐในอนาคตจะเน้นความยืดหยุ่น (flexibility) ความคล่องตัว (agility) และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด ความขัดแย้งระหว่างประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งแนวทาง “Agile Public Administration” เน้นวางนโยบายที่สั้น กระชับ สามารถตอบสนองต่อประชาชนได้ทันเวลา ลดขั้นตอนระบบราชการที่ล่าช้า

การบริหารแบบนี้ไม่ใช่เพียงแค่การบริหารเชิงโครงการแบบยืดหยุ่น (Agile Project Management) แต่ยังรวมถึง “Agile Mindset” เช่น ความกล้าในการทดลอง (experimentation), การเรียนรู้จากความล้มเหลว (fail-fast), การบริหารความเสี่ยง และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง (Mergel et al., 2021)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ตัวอย่างเช่น ประเทศฟินแลนด์ใช้ Agile Governance ในการจัดทำนโยบายสุขภาพหลังโควิด-19 ขณะที่ประเทศไทยเริ่มมีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในโครงการ “GovTech Mission” เพื่อเร่งรัดนวัตกรรมภาครัฐ (สำนักงาน ก.พ.ร., 2565)

5.2 การบริหารเชิงเครือข่าย (Network Governance)

ในโลกยุคหลังสมัยใหม่ (post-modern society) การบริหารแบบลำดับชั้น (hierarchical) ไม่สามารถรับมือกับปัญหาซับซ้อนได้เพียงพอ จึงเกิดแนวโน้ม Network Governance ซึ่งหมายถึงรูปแบบการบริหารที่รัฐไม่ได้ผูกขาดการตัดสินใจ หากแต่สร้าง “เครือข่ายความร่วมมือ” กับภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาคเอกชน (Private Sector) ภาคประชาสังคม (Civil Society) องค์กรท้องถิ่น (Local Agencies) ผู้ใช้นโยบาย (End-users)

Rhodes (1997) เสนอว่า network governance เป็นรูปแบบของ “self-organizing, interorganizational networks” ซึ่งทำให้การบริหารนโยบายมีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะพื้นที่ และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

ประเทศไทยมีตัวอย่างที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ เช่น การบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ การจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

5.3 ธรรมาภิบาลระดับโลก (Global Governance)

เมื่อปัญหาที่รัฐต้องเผชิญในยุคโลกาภิวัตน์มีลักษณะ “ไร้พรมแดน” (borderless) เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ (pandemics) การละเมิดสิทธิมนุษยชน การก่อการร้ายข้ามชาติ หรือไซเบอร์อาชญากรรม

รัฐไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระดับโลกในรูปแบบ “ธรรมาภิบาลระดับโลก” (Global Governance) โดยมีองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ (UN), องค์การอนามัยโลก (WHO), หรือความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น ASEAN, EU เป็นกลไกสำคัญในการจัดการปัญหาเหล่านี้ร่วมกัน (Rosenau, 1995) แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งต้องอาศัยการผสมผสานความร่วมมือในทุกระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทั่วโลก (United Nations, 2015)

6. ข้อเสนอแนะ

แนวโน้มและทิศทางอนาคตของรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคตควรเปลี่ยนผ่านจากการบริหารแบบระบบราชการดั้งเดิม สู่การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีพลวัต ยืดหยุ่น ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีพื้นฐานบนเทคโนโลยีจริยธรรม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

(1) การบูรณาการข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Integration) รัฐประศาสนศาสตร์ควรเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อเข้าใจและจัดการปัญหาซับซ้อนอย่างรอบด้าน

(2) การบริหารเชิงคาดการณ์ (Anticipatory Governance) ต้องพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์แนวโน้ม วางแผนล่วงหน้า และบริหารความเสี่ยง เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน เช่น วิกฤตโรคระบาด ภัยพิบัติ และความขัดแย้งระหว่างประเทศ

(3) การเน้นธรรมาภิบาลและภาคีเครือข่าย (Good Governance and Networked Governance) วิชารัฐประศาสนศาสตร์ควรมุ่งส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลและการบริหารภาครัฐโดยเปิดกว้างให้กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และองค์กรระหว่างประเทศ

(4) การเสริมสร้างสมรรถนะภาครัฐในยุคดิจิทัล แนวโน้มสำคัญคือการพัฒนา "ราชการ 4.0" ด้วยการใช้เทคโนโลยี Big Data, AI และระบบอัตโนมัติ (Automation) เพื่อยกระดับการให้บริการและการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) การเรียนรู้ตลอดชีวิตและจริยธรรมของข้าราชการ อนาคตรัฐประศาสนศาสตร์ต้องเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมภาวะผู้นำ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการยึดมั่นในจริยธรรมทางวิชาชีพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของระบบราชการในระยะยาว

7. สรุป

รัฐประศาสนศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ท้าทายขีดความสามารถของภาครัฐในการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง

บทความนี้ได้วิเคราะห์และเสนอภาพรวมของความท้าทายที่รัฐต้องเผชิญ อาทิ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของปัญหา ความคาดหวังที่สูงขึ้นของประชาชน ตลอดจนแรงกดดันจากเทคโนโลยีดิจิทัล ขณะเดียวกัน ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารภาครัฐ เช่น การบริหารแบบเปิด ความร่วมมือข้ามชาติ การกระจายอำนาจ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

การเปลี่ยนผ่านของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์มิใช่เพียงการเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร แต่คือการปรับเปลี่ยน "วิธีคิด" เกี่ยวกับภาครัฐในฐานะกลไกของสังคมที่ยึดหลักความยืดหยุ่น ความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายระดับโลกและใช้โอกาสที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

8. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

เพื่อให้รัฐประศาสนศาสตร์สามารถดำรงบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์ ควรพิจารณาข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ยกระดับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ ควรส่งเสริมแนวทางการบริหารที่คล่องตัว (Agile), ยืดหยุ่น (Adaptive), และมีความยั่งยืน โดยสนับสนุนการทดลองเชิงนโยบาย (policy innovation), การบริหารเชิงข้อมูล (data-driven governance) และการเรียนรู้จากความล้มเหลว

2. พัฒนาระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม ภาครัฐควรเปิดพื้นที่ให้กับภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ไปจนถึงการติดตาม ประเมินผล ผ่านระบบดิจิทัลและกลไกประชาธิปไตยฐานราก

3. เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรภาครัฐ จำเป็นต้องพัฒนาทักษะใหม่ (reskilling) และทักษะเพิ่มเติม (upskilling) โดยเฉพาะในด้านดิจิทัล การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และการจัดการความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อให้ทันกับพลวัตของปัญหาและเทคโนโลยี

4. ลงทุนในระบบข้อมูลและนวัตกรรมภาครัฐ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภาครัฐแบบบูรณาการ การใช้ Big Data, AI และ IoT ในการบริหารงาน จะช่วยให้รัฐสามารถคาดการณ์แนวโน้มและตอบสนองปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับโลก ภาครัฐควรมีท่าทีเชิงรุกในการสร้างพันธมิตรกับประเทศต่างๆ องค์กรระหว่างประเทศ และเครือข่ายความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อจัดการปัญหาข้ามพรมแดน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงทางอาหาร หรือสุขภาพโลก

6. ปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างราชการ ภาครัฐควรทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และโครงสร้างราชการที่ล้าสมัยให้สามารถรองรับการทำงานแบบเครือข่าย การบริหารแบบเปิด และการบริการที่ยืดหยุ่นและเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

9. องค์ความรู้ใหม่

รัฐประศาสนศาสตร์สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากระบบราชการแบบเดิม สู่การบริหารที่ยืดหยุ่น โปร่งใส ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และตอบสนองต่อพลวัตของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นความร่วมมือ การใช้เทคโนโลยี และจริยธรรมในการบริหารเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

1. รัฐประศาสนศาสตร์ดิจิทัล (Digital Public Administration) เป็นการศึกษาการปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AI, Big Data, Blockchain, e-Government ในการยกระดับประสิทธิภาพของรัฐ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. รัฐประศาสนศาสตร์แบบเปิด (Open Government & Open Data) เน้นการเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมธรรมาภิบาลและความไว้วางใจในภาครัฐ

3. การบริหารภาครัฐบนฐานข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ (Data-Driven & AI Governance) ใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อช่วยในการวางแผนนโยบาย ประเมินผล และการตัดสินใจที่แม่นยำยิ่งขึ้น

4. การบริหารเชิงพหุภาคีและเครือข่าย (Multilevel and Network Governance) ศึกษาการบริหารแบบร่วมมือหลายระดับ ทั้งรัฐกลาง ท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมุ่งเน้นการบริหารร่วมกับภาคีเครือข่ายมากกว่าการสั่งการจากส่วนกลาง

5. การออกแบบนโยบายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Public Policy) นำความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และจิตวิทยาสังคมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบนโยบาย เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมสาธารณะที่พึงประสงค์

6. รัฐประศาสนศาสตร์เพื่อความยั่งยืน (Sustainable Public Administration) บูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เข้ากับการบริหารภาครัฐ โดยเน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

7. รัฐประศาสนศาสตร์แบบยืดหยุ่น (Agile Public Administration) ปรับแนวความคิดการบริหารให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว ลดขั้นตอนราชการ และส่งเสริมการตัดสินใจที่คล่องตัว

เอกสารอ้างอิง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). การเมืองและการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ธเนศ วีระศิริ. (2555). รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญทัน ดอกไธสง. (2558). รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.

ประสาร มฤคพิทักษ์. (2553). โลกาภิวัตน์กับการปฏิรูประบอบราชการไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

เรวดี สุขสุนทร. (2559). ธรรมาภิบาลกับการบริหารภาครัฐสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทีพีพี.

วิชญ์ เครื่องาม. (2544). รัฐประศาสนศาสตร์ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.

สถาบันพระปกเกล้า. (2563). การบริหารภาครัฐยุคใหม่ในโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

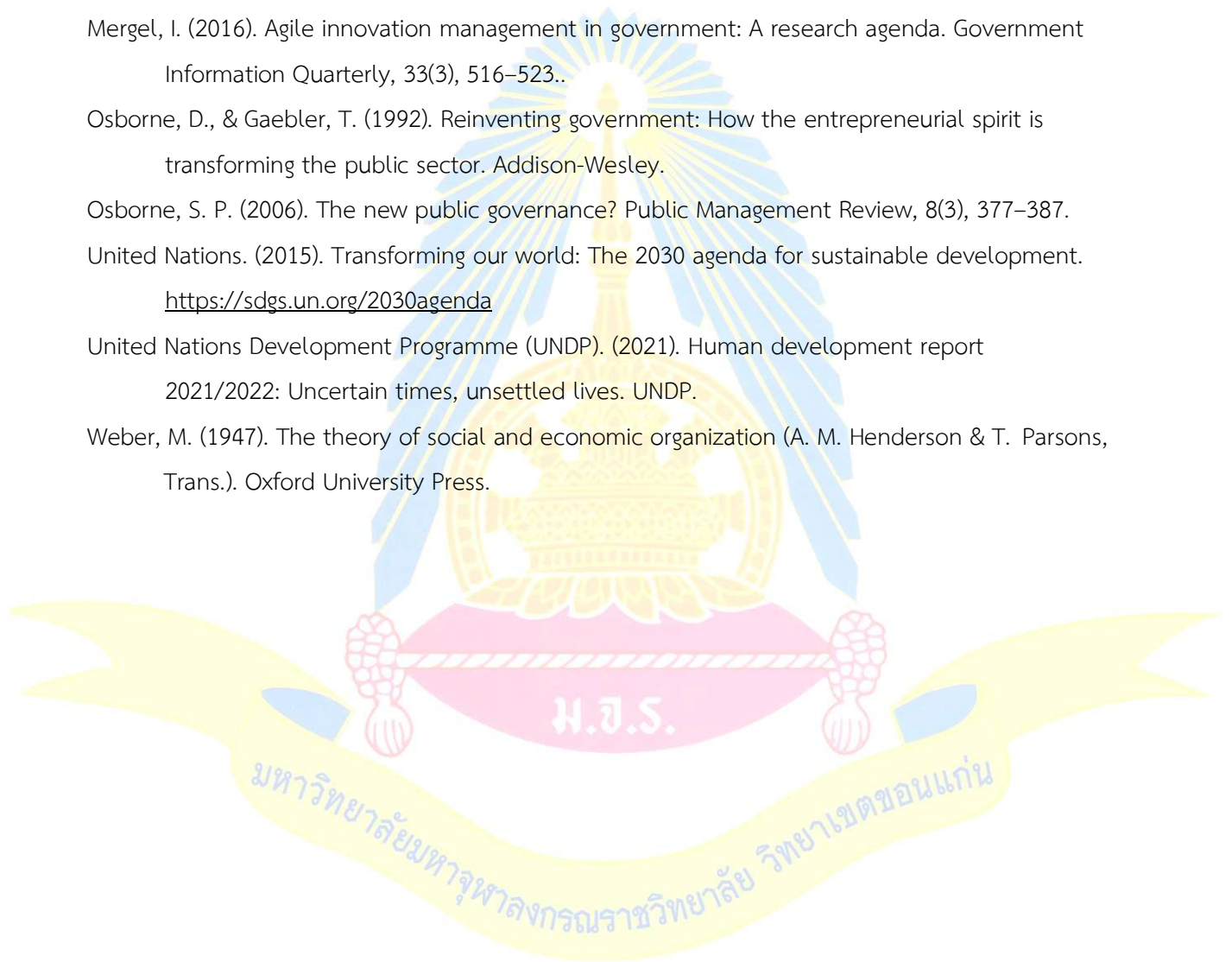
Held, D., & McGrew, A. (2007). Globalization theory: Approaches and controversies. Polity Press.

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? Public Administration, 69(1), 3–19.

Kickert, W. J. M. (2001). Public management of hybrid organizations: Governance of quasi-autonomous executive agencies. International Public Management Journal, 4(2), 135–150.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- Kettl, D. F. (2000). The transformation of governance: Globalization, devolution, and the role of government. *Public Administration Review*, 60(6), 488–497.
- Margetts, H., & Dunleavy, P. (2013). The second wave of digital-era governance: A quasi-paradigm for government on the Web. *Philosophical Transactions of the Royal Society A*, 371(1987), 20120382.
- Mergel, I. (2016). Agile innovation management in government: A research agenda. *Government Information Quarterly*, 33(3), 516–523..
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector*. Addison-Wesley.
- Osborne, S. P. (2006). The new public governance? *Public Management Review*, 8(3), 377–387.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Human development report 2021/2022: Uncertain times, unsettled lives*. UNDP.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization* (A. M. Henderson & T. Parsons, Trans.). Oxford University Press.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พุทธนวัตกรรมเพื่อสังคมสันติภาพ: ซอฟต์พาวเวอร์ไทยในศตวรรษ AI

Buddhism and Innovation for a Peaceful Society: Thai Soft Power in the AI Century

พณิดา ไชยสิทธิ์ มานพ เสี่ยงล้ำ อนันต์ เจริญศิริพัชร วีรณัฐ พรหมจักร์

Phunnida Chaiyasit Manop Siaglam Arnan Charoensiripat Weeranuch Promjak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamaktu Bhuddhist University Srilanchang Campus

Corresponding Author E-mail: phunnida.cha@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเติบโตของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ส่งผลกระทบต่อทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ แม้เทคโนโลยีจะนำมาซึ่งความสะดวกและประสิทธิภาพ แต่ก็มาพร้อมกับความท้าทายทางจริยธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความเปราะบางของมนุษย์ในโลกดิจิทัล แนวคิด “พุทธนวัตกรรม” จึงถูกเสนอขึ้นเป็นทางเลือกใหม่ที่ผสานภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา อาทิ ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 เข้ากับกระบวนการออกแบบนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อเน้นการพัฒนาทั้งภายนอกและภายในอย่างสมดุล บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดพุทธนวัตกรรมในบริบทของยุค AI วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการออกแบบเทคโนโลยีและพัฒนาสังคม และเสนอแนวทางการใช้พุทธนวัตกรรมเป็น Soft Power ด้านจริยธรรมของไทยในเวทีโลก

ดังนั้น พุทธนวัตกรรมไม่ใช่เพียงการทำให้นวัตกรรมมีจริยธรรม แต่ยังเป็นการสร้างนวัตกรรมที่ตั้งอยู่บนความเมตตา สันติภาพ และความยั่งยืน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายมิติ อาทิ การพัฒนาการศึกษา การเสริมสร้างทุนมนุษย์ การบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล และการออกแบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดหลักสติ สัมปชัญญะ และอริยมรรค แนวคิดดังกล่าวเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้าง Soft Power เชิงคุณธรรมของไทย อันเป็นแนวทางใหม่ในการพัฒนาที่ยั่งยืนของมนุษยชาติ

คำสำคัญ: พุทธนวัตกรรม, ปัญญาประดิษฐ์, จริยธรรม, ไตรสิกขา, Soft Power

Abstract

In the 21st century, the world is undergoing rapid transformation driven by technology, particularly the rise of Artificial Intelligence (AI), which impacts every dimension of human life—

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

economy, education, society, culture, and spirituality. While technology brings convenience and efficiency, it also brings ethical dilemmas, social inequality, and human vulnerability in the digital age. The concept of “Buddhist Innovation” has thus emerged as a new alternative that integrates Buddhist wisdom—such as the Threefold Training (Sīla, Samādhī, Paññā), the Four Bases of Success (Iddhipāda), and the Four Divine Abidings (Brahmavihāra)—with modern innovation design processes, aiming to promote balanced development both externally and internally.

This article aims to explain the concept of Buddhist Innovation in the context of the AI era, analyze the application of Buddhist principles in technological design and social development, and propose the use of Buddhist Innovation as a form of ethical Soft Power for Thailand on the global stage.

Therefore, Buddhist Innovation is not merely about making innovation ethical; it is about creating innovations rooted in compassion, peace, and sustainability. Such innovations can be applied across multiple domains—such as educational development, human capital enhancement, ethical organizational governance, and socially responsible AI design—anchored in mindfulness, awareness, and the Noble Eightfold Path. This conceptual framework serves as a fundamental basis for developing Thailand’s moral Soft Power and offers a new pathway for sustainable human development.

Keywords: Buddhist Innovation, Artificial Intelligence, Ethics, Trisikkhā, Soft Power

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบอย่างรวดเร็วจากพลังของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งมิได้ส่งผลกระทบเพียงด้านเศรษฐกิจหรือประสิทธิภาพเท่านั้น หากแต่ยังแทรกซึมถึงโครงสร้างทางสังคม คุณค่าทางจริยธรรม และจิตวิญญาณของมนุษย์อย่างรอบด้าน AI ในฐานะนวัตกรรมทรงพลัง แม้จะมีศักยภาพในการขับเคลื่อนความก้าวหน้า แต่ก็ได้นำมาซึ่งความเปราะบางใหม่ อาทิ ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ความขัดแย้งในข้อมูล ปัญหาภาวะจิตใจในโลกเสมือน และการเบียดเบียนสิทธิส่วนบุคคล ท่ามกลางความก้าวหน้าที่เกิดวิกฤตทางคุณค่าเช่นนี้ แนวคิด “พุทธนวัตกรรม” (Buddhist Innovation) จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมาในฐานะกระบวนทัศน์ใหม่ ที่มีได้เพียงเสนอมิติทางจริยธรรมสำหรับนวัตกรรมเท่านั้น หากแต่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของ การพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Amartya Sen ในทฤษฎี “การพัฒนาที่เน้นขีดความสามารถมนุษย์” (Capability

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Approach) ที่เห็นว่าการพัฒนาไม่ควรวัดเพียงทางเศรษฐกิจ แต่ต้องคำนึงถึงศักยภาพภายในและเสรีภาพของมนุษย์ ในการเลือกใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า นอกจากนี้ พุทธนวัตกรรมยังสัมพันธ์กับแนวคิด Soft Power ของ Joseph Nye ซึ่งอธิบายถึงอำนาจที่มีได้มาจากกำลังหรือเศรษฐกิจ หากแต่มาจากวัฒนธรรม ค่านิยม และจริยธรรมที่สามารถดึงดูดและโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ โดยพุทธศาสนาในฐานะรากวัฒนธรรมไทย จึงสามารถกลายเป็น “Soft Power เชิงคุณธรรม” ที่มีพลังอย่างยิ่งในการออกแบบนวัตกรรมสมัยใหม่ให้มีมิติแห่งความเมตตา ความตระหนักรู้ และความยั่งยืน

แนวคิด “พุทธนวัตกรรม” ซึ่งบูรณาการหลักธรรมสำคัญ เช่น ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 เข้ากับกระบวนการคิด สร้าง และใช้นวัตกรรม จึงไม่ใช่เพียงการทำให้เทคโนโลยีมีจริยธรรม แต่เป็นการ ออกแบบนวัตกรรมบนฐานจิตวิญญาณ เพื่อฟื้นความเป็นมนุษย์ในโลกดิจิทัล (ธนท, 2024; Thaworn, 2023)

ความสำคัญของประเด็นนี้จึงอยู่ที่การชี้ให้เห็นว่า ในโลกที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลเหนือโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ความมั่นคงของมนุษย์ไม่อาจพึ่งพาเทคโนโลยีเพียงลำพัง หากต้องมี “ภูมิคุ้มกันทางจริยธรรม” ที่ฝังรากอยู่ในวัฒนธรรม จิตสำนึก และหลักธรรม โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานทางอารยธรรม บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดพุทธนวัตกรรมในบริบทของยุค AI วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการออกแบบเทคโนโลยีและพัฒนาสังคม และเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่ใช้พุทธนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับ Soft Power ของไทยสู่ “ยุทธศาสตร์แห่งจริยธรรม” บนเวทีโลก

ในยุค AI และเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกอย่างรวดเร็ว มนุษยชาติกำลังเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง และความเปราะบางทางจิตใจมากขึ้น แนวคิด “ซอฟต์แวร์หัวใจ” โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสมดุลและสันติภาพ “พุทธนวัตกรรม” เป็นการผสมผสานหลักธรรมพุทธเข้ากับนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและมีความสุขอย่างยั่งยืน บทความนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาทของพุทธนวัตกรรมในฐานะ Soft Power ของไทยในเวทีโลก

1. พุทธนวัตกรรม (Buddhist Innovation)

พุทธนวัตกรรม คือ แนวคิดที่กล่าวถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักเช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา), อิทธิบาท 4, พรหมวิหาร 4 และอปริหานิยธรรม มาประยุกต์ใช้ในการสร้าง “นวัตกรรมใหม่” ที่ไม่เพียงตอบสนองต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือเศรษฐกิจ แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งจิตใจ คุณธรรม และความเป็นมนุษย์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีจริยธรรมในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม

พุทธนวัตกรรมจึงเป็น “นวัตกรรมทางจิตวิญญาณ” ที่รวมพลังของภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวทางการคิดใหม่ในยุคสมัย โดยเน้นการพัฒนา “ภายใน”ควบคู่กับ “ภายนอก” เช่น การออกแบบระบบการศึกษา การบริหาร การสร้างสรรค์เทคโนโลยี หรือแม้กระทั่ง AI ให้มีความรับผิดชอบ มีความเมตตา และส่งเสริมสันติภาพ

ในยุคที่สังคมไทยและโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีขั้นสูงและกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนานวัตกรรมไม่ควรถูกจำกัดเพียงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหรือการพัฒนาเทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่ต้อง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ขยายไปสู่มิติที่ลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ได้แก่ จริยธรรม จิตวิญญาณ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นรากวัฒนธรรม แนวคิด “พุทธนวัตกรรม” (Buddhist Innovation) จึงได้ถือกำเนิดขึ้นในฐานะกระบวนทัศน์ใหม่ ที่บูรณาการหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเข้ากับการออกแบบนวัตกรรมเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

พุทธนวัตกรรม หมายถึง การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการออกแบบนวัตกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงในบริบทใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเทคโนโลยี การบริหาร การศึกษา หรือสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางจิตใจ ปัญญา และจริยธรรมของมนุษย์ในโลกยุคดิจิทัล (Thaworn, 2023) แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านวัตกรรมที่ดีไม่ควรยึดถือเพียงประสิทธิภาพเชิงกลไก แต่ต้องมีเมตตา มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม และสนับสนุนการพัฒนาทางปัญญาและจิตใจอย่างกลมกลืน เมื่อนำแนวคิดของนักวิชาการและพระนักวิชาการมาวิเคราะห์ สามารถจำแนกมิติของพุทธนวัตกรรมออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ มิติการศึกษา มิติชุมชนและสังคม และมิติการพัฒนาทุนมนุษย์ ในมิติการศึกษา มานิตย์ อรรถชาติ (2563) ได้นำเสนอแนวคิดพุทธนวัตกรรมว่า คือ การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ใช้พุทธวิธีการสอน 4 ส ได้แก่ สันติสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสัมปหังสนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านปัญญาและจิตใจอย่างสมดุล ขณะที่ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ (2567) ได้นำเสนอแนวคิดการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยผนวกหลักไตรสิกขาและอิทธิบาท 4 เข้ากับกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียนและสร้างผู้นำทางจิตวิญญาณ ในมิติชุมชนและสังคม สามารถ บุญรัตน์ (2018) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวินัยและจริยธรรมของเยาวชน โดยใช้นวัตกรรมที่ยึดหลักพุทธเพื่อสร้างระบบสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และศีลธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางพฤติกรรม ขณะที่พระมหาคำพันธ์ ปากาโร และคณะ (2565) ได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้พุทธนวัตกรรมในการบริหารราชการแผ่นดินแบบมีส่วนร่วม โดยผสมผสานหลักไตรสิกขา อปรีหานิยธรรม และกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในภาครัฐ ในมิติการพัฒนาทุนมนุษย์ ธนัท ติระพรชัย (2024) ได้ให้นิยามพุทธนวัตกรรมว่าเป็นกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์โดยใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านกาย ใจ และปัญญา และสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมได้อย่างยั่งยืน

เมื่อพิจารณาบริบทของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะผลกระทบจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งแม้จะสร้างโอกาสใหม่ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความเปราะบางทางจิตใจ ความเหลื่อมล้ำ และภาวะไร้รากในชีวิต พุทธนวัตกรรมจึงมิใช่เพียงแนวคิดทางพุทธหรือวัฒนธรรม หากแต่เป็นเครื่องมือพัฒนาเชิงจริยธรรมในโลกใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบระบบการเรียนรู้ การบริหารจัดการ รวมถึงการพัฒนา AI ที่คำนึงถึงคุณค่าของมนุษย์ ความรับผิดชอบทางสังคม และจริยธรรมที่มีรากฐานทางจิตวิญญาณ

กล่าวโดยสรุป พุทธนวัตกรรมมิใช่เพียงการผสมผสานศาสนาเข้ากับเทคโนโลยี หากแต่เป็นการฟื้นคืนมิติความเป็นมนุษย์สู่กระบวนการพัฒนา โดยมีพุทธธรรมเป็นแกนกลางของการออกแบบนวัตกรรม เพื่อสร้างสังคมที่มีความสันติ มีจริยธรรม และยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและในพลวัตของมนุษยชาติในระดับโลก โดยสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

นักวิชาการ/ผู้เสนอแนวคิด	มิติแนวคิด	หลักพุทธธรรมที่ใช้	เป้าหมาย/ความเชื่อมโยง	การนำไปประยุกต์ใช้
มานิตย์ อรรถชาติ (2563)	การศึกษาและการเรียนรู้	พุทธวิธีการสอน 4 ส (สันตัสสนา, สมาทปนา, สมุตเตชนา, สัมปหังสนา)	สร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทั้งปัญญาและจิตใจ	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย
ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ (2567)	แหล่งเรียนรู้และการพัฒนาจิตวิญญาณ	ไตรสิกขา, อิทธิบาท 4	พัฒนาผู้นำทางจิตวิญญาณและการเรียนรู้แบบองค์รวม	การออกแบบแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมพลังภายในผู้เรียน
สามารถ บุญรัตน์ (2018)	ครอบครัวและเยาวชน	ศีล, ศิลปฏิบัติ	พัฒนาวินัยและจริยธรรมของเยาวชน	ส่งเสริมระบบครอบครัว-ชุมชนในการสอนศีลให้เยาวชน
พระมหาคำพันธ์ ปากโร และคณะ (2565)	การบริหารราชการ	ไตรสิกขา, อปริหานิยธรรม	บริหารงานภาครัฐอย่างมีส่วนร่วมและโปร่งใส	นำหลักพุทธไปออกแบบระบบการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล
ธนัท ทิระพรชัย (2024)	การพัฒนาทุนมนุษย์	ไตรสิกขา (ศีล-จิต-ปัญญา)	สร้างบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งกาย-ใจ เป็นพลังขับเคลื่อนองค์กร/สังคม	พัฒนาหลักสูตรอบรมผู้นำ/คนทำงานด้วยแนวคิดพุทธนวัตกรรม
Thaworn (2023)	เทคโนโลยีและจริยธรรม	สติ, เมตตา, ไตรสิกขา	ออกแบบ AI ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	การพัฒนา AI ที่มีฐานคุณธรรม เช่น AI เจริญสติ, จริยธรรมดิจิทัล

จากความหมายข้างต้น พุทธนวัตกรรม หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการคิดและออกแบบนวัตกรรมในบริบทสมัยใหม่ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อจิตใจ สังคม และคุณค่าทางวัฒนธรรม แนวคิดนี้เน้นการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงมิติทางวัตถุกับจริยธรรมและจิตวิญญาณ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม ตัวอย่างของพุทธนวัตกรรม ได้แก่ การใช้ไตรสิกขาและอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาการศึกษา การสร้างแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมวินัยเยาวชน และการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม อันเป็นการใช้ภูมิปัญญาพุทธศาสนาเป็นซอฟต์แวร์ที่ส่งเสริมสันติภาพและคุณภาพชีวิต

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

อย่างรอบด้าน (ธันท์, 2024; ปาริณันท์, 2567; พระมหาคำพันธ์ ปากโร และคณะ, 2565; มานิตย์, 2563; สามารถ, 2018; Thaworn, 2023)

พุทธนวัตกรรมในมิติการศึกษา จิตวิทยา และการบริหาร

มิติการศึกษา พุทธนวัตกรรมในด้านการศึกษานับการบูรณาการหลักพุทธธรรม เช่น ไตรสิกขา และพุทธวิธีการสอน (4 ส : สันติสสนา สมาทปนา สมุตเตชนา สัมปหังสนา) เข้าไว้ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความคิด จิตใจ และคุณธรรม โดยมุ่งสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนซึ่งไม่เพียงมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ยังพัฒนา “ปัญญาทางจริยธรรม” และ “ภาวะผู้นำภายใน” (มานิตย์, 2563; ปาริณันท์, 2567) มิติด้านจิตวิทยาและการพัฒนาจิตใจ พุทธนวัตกรรมช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ โดยเฉพาะผ่านการฝึกสติ การเจริญสมาธิ และการใช้หลักเมตตา กรุณา อุเบกขา ซึ่งส่งผลต่อการลดความเครียด เสริมสร้างพลังชีวิต และพัฒนาทักษะการเข้าใจตนเอง (self-awareness) อย่างลึกซึ้ง แนวทางนี้เริ่มถูกนำมาใช้ในจิตวิทยาการให้คำปรึกษาในโรงเรียนและองค์กร (ธันท์, 2024; Thaworn, 2023)

มิติด้านการบริหารและภาวะผู้นำ พุทธนวัตกรรมในมิตินี้เสนอการใช้หลักไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และอปริหานิยธรรม มาเป็นแนวทางการบริหารที่เน้นจริยธรรม ความมีส่วนร่วม และการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ทั้งในองค์กร ภาครัฐ ชุมชน และสถานศึกษา โดยมองผู้นำในฐานะผู้ฝึกตน (self-discipline) และเป็นแบบอย่างแห่งปัญญาและกรุณา (พระมหาคำพันธ์ ปากโร และคณะ, 2565; สามารถ, 2018)

สรุป พุทธนวัตกรรมคือการประยุกต์หลักพุทธธรรม เช่น ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 กับนวัตกรรมยุคใหม่ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี การศึกษา และการบริหารอย่างมีจริยธรรมและสมดุลระหว่างภายนอกกับภายใน โดยเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์และจิตวิญญาณควบคู่ไปกับประสิทธิภาพทางสังคม ตัวอย่างเช่น การใช้หลักสติและเมตตาในการออกแบบ AI หรือการใช้พุทธวิธีในการพัฒนาการเรียนรู้ พุทธนวัตกรรมจึงเป็น Soft Power เชิงคุณธรรมที่ตอบโจทย์ยุคโลกาภิวัตน์อย่างยั่งยืน

2. พุทธนวัตกรรมกับการสร้างสันติภาพ

พุทธนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติภาพทั้งในระดับบุคคล สังคม และโลก โดยเน้นการพัฒนา “สันติสุขภายใน” ผ่านการฝึกฝนจิตใจด้วยหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของจริยธรรม ความเข้าใจตนเอง และความเมตตาต่อผู้อื่น (ธันท์, 2024; Thaworn, 2023) หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 ยังช่วยส่งเสริมทัศนคติแห่งการให้อภัย การไม่เบียดเบียน และการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพในความแตกต่าง

ในยุคที่เทคโนโลยีและความขัดแย้งทางความคิดขยายตัวอย่างรวดเร็ว พุทธนวัตกรรมจึงสามารถประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ การสร้างชุมชน และการออกแบบนโยบายที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมและสันติภาพ เช่น การใช้ “สติ” เป็นฐานในการสื่อสารบนโลกออนไลน์ หรือการฝึกสมาธิเพื่อลดอคติทางการเมืองและศาสนา (พระมหาคำพันธ์

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ปภากร และคณะ, 2565) แนวคิดนี้ยังสามารถเป็นพลังขับเคลื่อน Soft Power ทางวัฒนธรรมของไทย ในการเผยแพร่แนวทางสันติวิธีเชิงพุทธในเวทีโลก

พุทธนวัตกรรมมิได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่ได้ถูกแปรเปลี่ยนไปสู่การปฏิบัติจริงในหลายบริบท ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และองค์กร โดยมีเป้าหมายร่วมคือการสร้าง “สันติภาพจากภายใน” ซึ่งนำไปสู่ “สันติภาพภายนอก” ที่ยั่งยืนในระยะยาว ตัวอย่างเชิงปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่

หนึ่งในแนวปฏิบัติที่ได้รับความนิยมคือ โครงการ “สติในโรงเรียน” (Mindfulness in Schools) ซึ่งหลายโรงเรียนในประเทศไทยและต่างประเทศได้นำหลัก “สติปัฏฐาน 4” มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การให้เด็กฝึกสติ 5 นาทีทุกเช้าก่อนเรียน ส่งผลให้เกิดความสงบ ความมีสมาธิ และทักษะในการอยู่ร่วมกันอย่างเมตตา (Thaworn, 2023)

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การใช้สมาธิในเรือนจำเพื่อฟื้นฟูจิตใจ โดยมีการดำเนินงานในโครงการฝึกสมาธิของเรือนจำบางขวางและวัดสวนแก้ว ซึ่งใช้การเจริญสติแบบวิปัสสนาเพื่อส่งเสริมการกลับใจของผู้ต้องขัง ผลการดำเนินงานพบว่าช่วยลดพฤติกรรมรุนแรง และเสริมสร้างเจตคติทางบวกที่ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในเรือนจำอย่างสงบ (พระมหาคำพันธ์ ปภากร และคณะ, 2565) ในระดับองค์กร พบการอบรมผู้นำด้วยพุทธนวัตกรรม โดยมีการบูรณาการหลักไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีเมตตา (compassionate leadership) โดยเน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง การเข้าใจผู้อื่น และการตัดสินใจโดยยึดหลักจริยธรรม ซึ่งช่วยเปลี่ยนองค์กรให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยและมีความสัมพันธ์ที่ดี (ธนัท, 2024) ในด้านเทคโนโลยี มีความพยายามในการสร้าง เทคโนโลยีสติเพื่อสังคมสงบ เช่น แอปพลิเคชันฝึกสติ (เช่น Insight Timer, Smiling Mind) ที่ส่งเสริมการมีสติ สมาธิ และสุขภาพจิตผ่านเทคโนโลยี โดยใช้หลักพุทธธรรมร่วมกับนวัตกรรมเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านจิตใจและปัญญา (Thaworn, 2023)

อีกมิติที่สำคัญคือการใช้ พุทธนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงทางความคิดในสังคมออนไลน์ ในยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความเกลียดชัง และการด่าทอบนสื่อสังคมออนไลน์ การนำหลัก “สติ” มาใช้ในการสื่อสาร เช่น การตั้งสติก่อนตอบโต้ การฟังอย่างลึกซึ้ง และการพิจารณาด้วยปัญญา สามารถช่วยลดความขัดแย้งและการใช้อารมณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Thaworn, 2023) นอกจากนี้ หลัก “พรหมวิหาร 4” ก็สามารถนำมาประยุกต์ในการแสดงความคิดเห็นออนไลน์ เช่น การตอบด้วยเมตตาและอุเบกขา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในวังวนแห่งอคติ (ธนัท, 2024)

มีการริเริ่มโครงการอบรม “การสื่อสารด้วยเมตตา” และการสร้าง ชุมชนออนไลน์แห่งสติ ที่ออกแบบระบบแพลตฟอร์มด้วยแนวคิดเชิงธรรม เช่น การใช้ AI ตรวจสอบข้อความเกลียดชัง การแจ้งเตือนด้วยธรรมะ และการส่งเสริมการใช้ภาษาที่กรุณา สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่า พุทธนวัตกรรมสามารถนำไปสร้าง วัฒนธรรมดิจิทัลใหม่ ที่หยั่งรากอยู่ในความเมตตา ความเคารพ และการมีสติ เพื่อให้โลกออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ของสันติภาพเช่นเดียวกับโลกแห่งความจริง (พระมหาคำพันธ์ ปภากร และคณะ, 2565)

สรุป พุทธนวัตกรรมมีบทบาทในการสร้างสันติภาพโดยเน้นการพัฒนา “สันติสุขภายใน” ผ่านไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 ที่ส่งเสริมความเมตตาและความเข้าใจผู้อื่น ตัวอย่างเช่น โครงการสติในโรงเรียน การใช้สมาธิในเรือนจำ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

และโปรแกรมอบรมผู้นำแบบมีเมตตา นอกจากนี้ยังประยุกต์ใช้ในสังคมออนไลน์เพื่อลดความรุนแรงทางความคิดผ่าน
 การฝึกสติและการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม ซึ่งสรุปเป็นตารางความเชื่อมโยงดังนี้

บริบทการ ประยุกต์	แนวปฏิบัติ/โครงการ	หลักพุทธธรรมที่ใช้	ผลลัพธ์/ความเชื่อมโยงกับสันติภาพ
การศึกษา	สติในโรงเรียน (Mindfulness in Schools)	สติปัฏฐาน 4	พัฒนาสมาธิ ลดความเครียด เสริม การอยู่ร่วมกัน
ทัศนสถาน	สมาธิในเรือนจำ	วิปัสสนา, ไตรสิกขา	ลดความรุนแรง พัฒนาเจตคติด้าน บวก
องค์กร	อบรมภาวะผู้นำแบบมีเมตตา	ไตรสิกขา, พรหม วิหาร 4	สร้างผู้นำเชิงคุณธรรม เสริม วัฒนธรรมองค์กรแห่งความเข้าใจ
เทคโนโลยี	แอปฝึกสติ-สุขภาพจิต	สติ, อิทธิบาท 4	ส่งเสริมสุขภาพจิต สร้างการตื่นรู้ ด้วยดิจิทัล
สื่อออนไลน์	การสื่อสารด้วยสติ-เมตตา	สติ, พรหมวิหาร 4	ลดการด่าทอ แบ่งฝ่าย สร้าง วัฒนธรรมดิจิทัลแห่งสันติ

3. พุทธนวัตกรรมในฐานะซอฟต์แวร์ของไทย

พุทธนวัตกรรมถือเป็นหนึ่งในรูปแบบของ ซอฟต์แวร์ (Soft Power) ที่ทรงพลังของไทย ซึ่งผสมผสานภูมิปัญญาไทยกับพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลก ไม่ใช่ด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจหรือการทหาร แต่ด้วย “คุณค่าทางจิตวิญญาณ” ที่ตอบโจทย์ยุคแห่งวิกฤตศีลธรรมและความไม่มั่นคงทาง
 อารมณ์ในสังคมโลกยุคดิจิทัล (ธนัท, 2024)

ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พุทธธรรมผ่านการทูตเชิงวัฒนธรรม เช่น การส่งพระธรรมทูตไปต่างประเทศ การจัดงานวิสาขบูชาโลก และการอบรมผู้นำชาวต่างชาติด้วยหลักธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมบนฐานของสันติภาพและสติ (พระมหาคำพันธ์ ปภากร และคณะ, 2565) นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชันธรรมะ การสร้างสื่อสติผ่าน YouTube และแพลตฟอร์มสากลที่สะท้อนความเป็นไทยผ่านมิติทางธรรม

พุทธนวัตกรรมจึงสามารถเป็น “แบรนด์จริยธรรม” ที่สื่อสารอัตลักษณ์ไทยในยุค AI ได้อย่างลึกซึ้งและร่วมสมัย โดยไม่ลดทอนสาระของพุทธธรรม แต่ปรับให้เข้ากับบริบทโลกาภิวัตน์ ทั้งยังตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในเรื่องความสุขภายใน ความหมายของชีวิต และสันติภาพอย่างยั่งยืน (Thaworn, 2023)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) หมายถึง ความสามารถของประเทศหรือกลุ่มบุคคลในการโน้มน้าวหรือดึงดูดผู้อื่นให้คล้อยตาม โดยไม่ใช้การบังคับหรืออำนาจทางเศรษฐกิจและการทหาร แต่ใช้ วัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่างประเทศ ที่ผู้อื่นยอมรับและชื่นชม

Joseph S. Nye (2004) ผู้ริเริ่มแนวคิดซอฟต์พาวเวอร์ กล่าวว่า "Soft power is the ability to get what you want through attraction rather than coercion or payment." ซอฟต์พาวเวอร์ทำงานผ่านการดึงดูดใจ เช่น วัฒนธรรม เสรีภาพ ประชาธิปไตย และค่านิยมที่ผู้อื่นปรารถนา (Nye, 2004)

สุรินทร์ พิศสุวรรณ (2556) อดีตเลขาธิการอาเซียน กล่าวว่า ซอฟต์พาวเวอร์เป็น "พลังที่อยู่ในความคิด ความรู้ วัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิต ที่สามารถสร้างอิทธิพลโดยไม่ต้องใช้อำนาจบีบบังคับ" โดยเฉพาะในบริบทอาเซียน ไทยสามารถใช้ซอฟต์พาวเวอร์เพื่อเสริมสร้างบทบาทในเวทีโลก (สุรินทร์, 2556)

ดร.อมรศรี พุ่มพวง (2564) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ซอฟต์พาวเวอร์คือ กลยุทธ์เชิงวัฒนธรรมที่มีผลทางจิตวิทยาและความรู้สึกของผู้รับ ซึ่งเป็นพลังที่ "นุ่มนวลแต่ทรงอิทธิพล" ในการกำหนดทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (อมรศรี, 2564)

พุทธศาสนาไทยกับการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม พุทธศาสนาไทย ไม่เพียงเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ยังทำหน้าที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทย ถ่ายทอดคุณค่า เช่น ความเมตตา ความอดทน ความกตัญญู และความสามัคคี ผ่านพิธีกรรม ประเพณี และระบบการศึกษา เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา การบวชเรียน และวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน

ในระดับนานาชาติ พุทธศาสนาไทยยังเป็น “พาหุวัฒนธรรม” ที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์ไทยอย่างสงบและทรงพลัง เช่น การส่งพระธรรมทูตไปต่างประเทศ การจัดเทศน์สาก และ การอบรมชาวต่างชาติในหลักไตรสิกขาและสติปัญญา โดยใช้แนวทาง “วัฒนธรรมเชิงพุทธ” (Buddhist cultural diplomacy) เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างศาสนาและเชื้อชาติอย่างสันติ (พระธรรมโกศาจารย์, 2546; ธนัท, 2024)

นอกจากนี้ การใช้พุทธศาสนาในศิลปะ อาหาร ภาษา และมารยาทไทย ยังช่วยเสริมซอฟต์พาวเวอร์ทางวัฒนธรรมในระดับโลก โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมของวัดไทยในต่างประเทศกว่า 300 แห่ง ที่เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนไทยและแหล่งเรียนรู้สำหรับชาวต่างชาติ (Thaworn, 2023)

การใช้พุทธนวัตกรรมในเวทีโลก เช่น Peace Studies, Mindfulness Movement, Buddhist AI ในเวทีโลก พุทธนวัตกรรมได้รับการยอมรับและประยุกต์ใช้ในหลายสาขาสำคัญ ทั้งด้านสันติภาพ จิตวิทยา และเทคโนโลยี โดยมีบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาสังคมร่วมสมัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์บนฐานจริยธรรม

Peace Studies (การศึกษาสันติภาพ) แนวคิด “สันติสุขภายใน” จากพุทธศาสนา เช่น ไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 ถูกนำมาบูรณาการในการศึกษาสันติภาพในระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาทั้งการแก้ปัญหาคความขัดแย้งและการสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพอย่างยั่งยืน (Queen, 2011; Thaworn, 2023)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

Mindfulness Movement (กระแสสติโลก) แนวปฏิบัติเรื่อง "สติ" จากพุทธศาสนา เช่น สติปัฏฐาน 4 และ วิปัสสนา ได้แพร่หลายไปทั่วโลกในชื่อ "Mindfulness-Based Practices" ทั้งในโรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะรูปแบบที่พัฒนาโดย Jon Kabat-Zinn ที่เน้นสติแบบโลกวิสัยเพื่อบำบัดความเครียดและพัฒนาจิตใจ (Kabat-Zinn, 2003)

Buddhist AI (ปัญญาประดิษฐ์เชิงพุทธ) ในยุค AI แนวคิดจากพุทธศาสนา เช่น สติ เมตตา และการพิจารณาอย่างมีปัญญา เริ่มถูกนำมาใช้เป็นกรอบจริยธรรมในการออกแบบระบบ AI เพื่อป้องกันอคติ และส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์ที่รับผิดชอบต่อมนุษยชาติ เช่น การวิจัย Buddhist-Inspired Ethics for AI ในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา (Floridi & Cowls, 2021; Thaworn, 2023)

โอกาสและศักยภาพของไทยในการพัฒนาพุทธนวัตกรรมเพื่อสันติภาพ เป็นซอฟต์แวร์เพาเวอร์ระดับนานาชาติ ประเทศไทยมีศักยภาพโดดเด่นในการพัฒนา “พุทธนวัตกรรม” ให้เป็น Soft Power เชิงจริยธรรมระดับโลก เนื่องจากมีจุดแข็งทั้งด้านวัฒนธรรม พุทธปัญญา และทุนมนุษย์ที่พร้อมขับเคลื่อนสันติภาพผ่านแนวทางเชิงพุทธ โดยเฉพาะในประเด็นที่โลกกำลังเผชิญ เช่น ความเครียด ความแตกแยกทางการเมือง และความรุนแรงทางจิตวิญญาณ

บทบาทของวัดไทยในต่างประเทศวัดไทยกว่า 300 แห่งทั่วโลกเป็นศูนย์กลางเผยแผ่คุณค่าพุทธธรรม เช่น ความเมตตา สติ และการไม่เบียดเบียน ซึ่งช่วยเสริมบทบาทไทยในเวทีนานาชาติผ่านการทูตวัฒนธรรมแบบอ่อนโยน (Cultural Soft Power) (พระธรรมโกศาจารย์, 2546)

พัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธนวัตกรรมด้วยฐานความรู้ทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งและหลากหลาย ไทยสามารถเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงพุทธสมัยใหม่” โดยการบูรณาการพุทธธรรมกับการออกแบบนโยบาย เทคโนโลยี และการศึกษาสันติภาพ (ธนัท, 2024; Thaworn, 2023)

ความเชื่อมโยงกับกระแสโลก (Global Relevance) แนวคิดเรื่อง “Mindfulness,” “Compassion,” และ “Inner Peace” เป็นคีย์เวิร์ดระดับสากลที่เชื่อมโยงได้ดีกับหลักพุทธไทย ซึ่งสามารถใช้พัฒนาโปรแกรมสันติภาพ สื่อสร้างสรรค์ หรือ AI เชิงจริยธรรมที่มีอัตลักษณ์ไทยในการส่งออกทางวัฒนธรรม

ดังนั้น หากได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ภาคศาสนา และภาควิชาการอย่างเป็นระบบ “พุทธนวัตกรรมไทย” สามารถเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของ Soft Power ในศตวรรษที่ 21 ที่ตอบสนองทั้งความต้องการภายในและระดับโลกอย่างยั่งยืน

สรุป พุทธนวัตกรรม เป็น Soft Power เชิงจริยธรรมของไทยที่ทรงพลัง โดยผสมผสานหลักพุทธธรรม เช่น สติ เมตตา และปัญญา เข้ากับนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมในเวทีโลก ประเทศไทยมีบทบาทโดดเด่นในการเผยแผ่พุทธศาสนาผ่านการทูตวัฒนธรรม เช่น วัดไทยในต่างประเทศและโครงการอบรมผู้นำ แนวคิดเช่น Mindfulness Movement และ Buddhist-Inspired AI เป็นเครื่องมือใหม่ที่สะท้อนศักยภาพไทยในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในระดับโลก หากได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ พุทธนวัตกรรมไทยจะสามารถเป็นยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์เพาเวอร์สำคัญในศตวรรษแห่งจริยธรรมนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

4.พุทธนวัตกรรมกับ AI ทางสายกลางของเทคโนโลยี

ประเทศไทยมีจุดแข็งที่โดดเด่นในการพัฒนา “พุทธนวัตกรรม” ให้กลายเป็น Soft Power เชิงจริยธรรมระดับโลก โดยมีทุนทางวัฒนธรรม พุทธปัญญา และทุนมนุษย์ที่พร้อมสนับสนุนการขับเคลื่อนสันติภาพอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้บริบทของโลกยุคปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านจิตใจ ความเครียดทางสังคม ความแตกแยกทางการเมือง และความรุนแรงทางวัฒนธรรม พุทธนวัตกรรมจึงไม่ใช่เพียงแนวทางเฉพาะของไทย หากแต่เป็นโอกาสในการแสดงบทบาทเชิงรุกของไทยในเวทีโลกด้วยความนุ่มนวลและทรงพลัง หนึ่งในจุดแข็งสำคัญของไทยคือ บทบาทของวัดไทยในต่างประเทศ ปัจจุบันมีวัดไทยกว่า 300 แห่งทั่วโลกที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเผยแผ่พระพุทธธรรม เช่น ความเมตตา การเจริญสติ และหลักการไม่เบียดเบียน วัดเหล่านี้ไม่เพียงทำหน้าที่ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังมียุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม การทูตเชิงพุทธ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในสายตานานาชาติ ถือเป็นกลไกการทูตวัฒนธรรมแบบ “Soft Power” ที่มีเอกลักษณ์ (พระธรรมโกศาจารย์, 2546) ในอีกด้านหนึ่ง ไทยมี ศักยภาพทางปัญญา ที่พร้อมจะพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ด้วยฐานพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งและหลากหลาย ไทยสามารถยกระดับตนเองให้เป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงพุทธสมัยใหม่” โดยการบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับนโยบายสาธารณะ เทคโนโลยี และการศึกษาสันติภาพ เพื่อพัฒนาทั้งบุคลากร นวัตกรรม และองค์ความรู้ให้ตอบโจทย์โลกยุคใหม่ (ธนัท, 2024; Thaworn, 2023)

ขณะเดียวกัน กระแสโลกในปัจจุบันได้เปิดพื้นที่ให้แนวคิดทางพุทธ เช่น “Mindfulness,” “Compassion,” และ “Inner Peace” กลายเป็นคำหลัก (keywords) ที่ได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับหลักพุทธไทยได้อย่างลึกซึ้ง จึงเป็นโอกาสอันดีในการ ส่งออกองค์ความรู้และเครื่องมือทางจิตวิญญาณ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของหลักสูตรอบรม โปรแกรมพัฒนา AI เชิงคุณธรรม หรือสื่อสร้างสรรค์ต่างๆ ที่มีรากฐานในพุทธธรรมและอัตลักษณ์ความเป็นไทย ด้วยเหตุนี้ หากพุทธนวัตกรรมได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ภาคศาสนา และภาควิชาการอย่างจริงจังและเป็นระบบ ก็จะสามารถกลายเป็น ยุทธศาสตร์ Soft Power สำคัญของไทย ที่ไม่เพียงตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศ แต่ยังสามารถมีบทบาทในการเยียวยาโลกในยุคแห่งความปั่นป่วนนี้ได้อย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป พุทธนวัตกรรมคือ Soft Power เชิงจริยธรรมของไทยที่มีศักยภาพสูง ด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรม เช่น สติ เมตตา และปัญญา เข้ากับนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมในเวทีโลก ประเทศไทยได้แสดงบทบาทอย่างต่อเนื่องผ่านวัดไทยในต่างประเทศ การอบรมผู้นำ และแนวคิดร่วมสมัย เช่น “Mindfulness Movement” หรือ “Buddhist-Inspired AI” ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพไทยในการเป็นผู้นำด้านการสร้างสันติภาพอย่างมีรากทางจิตวิญญาณ หากได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ พุทธนวัตกรรมไทยจะสามารถเป็นยุทธศาสตร์ Soft Power ที่สำคัญในศตวรรษแห่งจริยธรรมได้อย่างแท้จริง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ตารางที่ 1 โอกาสและศักยภาพของไทยในการพัฒนาพุทธนวัตกรรมเป็น Soft Power ระดับนานาชาติ

ด้านศักยภาพ	รายละเอียด	ความเชื่อมโยงกับ Soft Power
1. พุทธวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง	มีวัดไทยกว่า 300 แห่งทั่วโลก ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะ สร้างภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรม	การทูตวัฒนธรรมเชิงพุทธ (Cultural Diplomacy)
2. ฐานองค์ความรู้ทางพุทธ	มีสถาบันวิชาการสงฆ์ พระนักวิชาการ และพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย-อังกฤษจำนวนมาก	พัฒนาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้พุทธนวัตกรรมระดับนานาชาติ
3. กระแสโลกสอดคล้อง	Mindfulness, Compassion, Inner Peace เป็นแนวคิดร่วมสมัยในเวทีโลก	ส่งออกองค์ความรู้พุทธผ่านสื่อสร้างสรรค์และเทคโนโลยี
4. นโยบายสนับสนุน (ถ้ามี)	หากภาครัฐ-ศาสนา-วิชาการ ทำงานร่วมกัน	พัฒนาแนวคิดเป็นยุทธศาสตร์ Soft Power แห่งจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

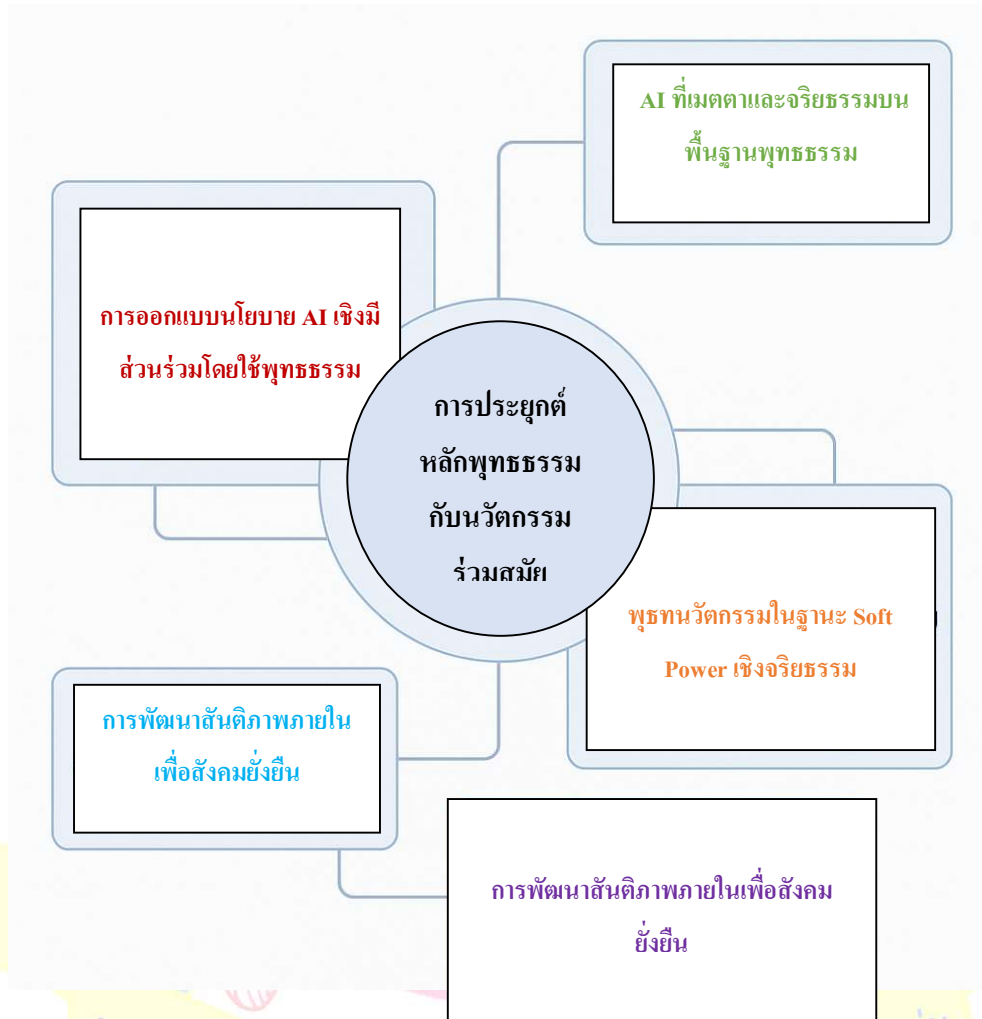
5. สรุป

พุทธนวัตกรรม คือ การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 เข้ากับนวัตกรรมยุคใหม่ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี การศึกษา และการบริหารอย่างมีจริยธรรม โดยเน้นความสมดุลระหว่างมิติภายนอกกับภายใน มุ่งเสริมสร้างทุนมนุษย์และจิตวิญญาณควบคู่กับประสิทธิภาพทางสังคม แนวคิดนี้เป็น Soft Power เชิงคุณธรรมของไทยที่ตอบโจทย์ยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างดี ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ โครงการฝึกสติในโรงเรียน สมาธิในเรือนจำ และการอบรมผู้นำด้วยเมตตา ซึ่งเน้นการสร้าง “สันติสุขภายใน” เพื่อลดความรุนแรงทางอารมณ์และความคิดในสังคม

ประเทศไทยมีศักยภาพโดดเด่นในการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านวัดไทยในต่างประเทศและการทูตวัฒนธรรมที่อ่อนโยน แนวคิดพุทธนวัตกรรมยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบ AI โดยใช้หลักสติ สัมปชัญญะ และอริยมรรค เพื่อสร้าง “AI ที่มีเมตตา” ซึ่งเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจ หากได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ พุทธนวัตกรรมจะกลายเป็นยุทธศาสตร์ Soft Power ของไทยในการขับเคลื่อนสันติภาพและจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

6. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากแนวคิด "พุทธนวัตกรรม"

1. การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับนวัตกรรมร่วมสมัย แนวคิดพุทธนวัตกรรมเสนอว่า หลักธรรมในพุทธศาสนา เช่น ไตรสิกขา พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 สามารถนำมาปรับใช้กับการออกแบบนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การศึกษา และการบริหาร เพื่อสร้าง "นวัตกรรมที่มีจริยธรรม" ซึ่งตอบสนองทั้งความก้าวหน้าและคุณค่าทางจิตวิญญาณ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
 "Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

2. AI ที่มีเมตตาและจริยธรรมบนพื้นฐานพุทธธรรม แนวคิด “AI ที่มีเมตตา” (Compassionate AI) คือ องค์ความรู้ใหม่ที่เสนอการออกแบบ AI ให้ตระหนักรู้ เคารพศักดิ์ศรีมนุษย์ และร่วมอยู่กับมนุษย์อย่างสมดุล โดยใช้หลักสติ สัมปชัญญะ และอริยมรรค แทนการเน้นเฉพาะประสิทธิภาพหรืออำนาจควบคุม

3. พุทธนวัตกรรมในฐานะ Soft Power เชิงจริยธรรม พุทธนวัตกรรมไม่ใช่เพียงการพัฒนาเชิงเทคนิค แต่เป็นเครื่องมือสร้างอิทธิพลเชิงคุณค่าในระดับโลก สอดรับกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับความสงบสุข ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม และจริยธรรมในการพัฒนา

4. การพัฒนาสันติภาพภายในเพื่อสังคมยั่งยืน พุทธนวัตกรรมเน้น “สันติสุขภายใน” เป็นรากฐานของสันติภาพภายนอก โดยเสนอให้ใช้หลักสมาธิ สติ และเมตตาในการพัฒนาทุนมนุษย์และลดความรุนแรงในสังคม ทั้งในระบบการศึกษา ชุมชน และสื่อดิจิทัล

5. การออกแบบนโยบาย AI เชิงมีส่วนร่วมโดยใช้พุทธธรรม เสนอการบูรณาการหลักธรรม เช่น สัมมาทิฐิ สัมมากัมมันตะ และสติ เข้าไปในการออกแบบนโยบาย AI ที่มีความเป็นธรรม ลดอคติ และเคารพคุณค่าของชีวิตมนุษย์ โดยเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนและศาสนาเข้ามามีบทบาทร่วม

พุทธนวัตกรรมคือองค์ความรู้ใหม่ที่ผสานจริยธรรม ความเมตตา และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เป็นแนวทางเชิงคุณธรรมที่สามารถตอบโจทย์โลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของบุคคล สังคม และนโยบายระดับโลก

พุทธนวัตกรรมเพื่อสังคมสันติภาพ: ซอฟต์แวร์พุทธไทยในศตวรรษ AI

องค์ความรู้ใหม่	รายละเอียด	แนวคิด/หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง
1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับนวัตกรรม	ใช้ไตรสิกขา พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 ในการออกแบบนวัตกรรมเชิงจริยธรรม	ไตรสิกขา, อิทธิบาท 4
2 AI ที่มีเมตตาและจริยธรรม	ออกแบบ AI ที่ตระหนักรู้ เคารพศักดิ์ศรีมนุษย์ และอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุล	สติ, สัมปชัญญะ, อริยมรรค
3 พุทธนวัตกรรมเป็น Soft Power	ใช้คุณธรรมสร้างอิทธิพลในเวทีโลกผ่านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ	เมตตา, สมาธิ, ปัญญา
4 พัฒนาสันติภาพภายใน	เน้นการฝึกจิตใจ เช่น สติ สมาธิ เพื่อสร้างความสงบภายในสู่ความยั่งยืนของสังคม	ไตรสิกขา, พรหมวิหาร 4

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

5 นโยบาย AI เข้มมีส่วนร่วม	บูรณาการหลักธรรมเข้าสู่นโยบาย AI โดยเปิดให้ภาคสังคมและศาสนา มีบทบาท	สัมมาทิฐิ, สัมมากัมมันตะ, สติ
----------------------------	---	-------------------------------

เอกสารอ้างอิง

- ธนัท ตีระพรชัย. (2024). พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในยุค AI. วารสารนวัตกรรมการศึกษา, 5(1), 22-35.
- ปาริณันท์ ปางทิพย์อำไพ. (2567). การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนด้วยหลักพุทธนวัตกรรม. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 7(2), 88-102.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2546). พุทธศาสนาในโลกสมัยใหม่. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคำพันธ์ ปากโร และคณะ. (2565). การประยุกต์ใช้พุทธนวัตกรรมในการบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วม. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 9(3), 115-130.
- มานิตย์ อรรถชาติ. (2563). พุทธนวัตกรรมการสอน 4 ส เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 12(1), 50-65.
- สามารถ บุญรัตน์. (2018). Buddhist innovations for youth discipline development. Journal of Buddhist Psychology, 4(1), 30-45.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2556). Soft Power: พลังแห่งการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคอาเซียน. โครงการเสวนาวิชาการสถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ.
- อมรศรี พุ่มพวง. (2564). ซอฟต์พาวเวอร์กับการทูตวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์, 15(1), 77-90.
- Floridi, L., & Cowls, J. (2021). Ethics of AI: The soft power of the West. AI & Society, 36(1), 1-13.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based stress reduction (MBSR). Constructivism in the Human Sciences, 8(2), 73-107.
- Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. PublicAffairs.
- Queen, C. S. (2011). Engaged Buddhism in the West. Wisdom Publications.
- Thaworn, S. (2023). Buddhist innovation for sustainable development in the digital era. Journal of Buddhist Studies, 10(2), 45-60.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ Buddhist innovation and the development of integrated Buddhist politics

ไพศาล เครือแสง วรวิทย์ นพแก้ว

Paisan Khruesaeng Worawit Noppakaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Phisarn.k@nsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดและวิเคราะห์การบูรณาการพุทธนวัตกรรมเข้ากับการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการในสังคมไทย โดยเน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการสร้างสรรค์นโยบายและการบริหารจัดการที่ยั่งยืน การศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมและจริยธรรมที่มีอิทธิพลต่อการเมืองไทยในปัจจุบัน การบูรณาการนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและสันติสุขในสังคม แต่ยังเป็นกลไกในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการเมือง ได้นำเสนอแนวทางคิดหลักพุทธธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางการเมืองอย่างสันติวิธี

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การนำพุทธนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการเมืองสามารถสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างสังคมที่มีความยั่งยืนในระยะยาว การศึกษาในครั้งนี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาการด้านพุทธศาสนาและศาสตร์การปกครอง โดยเสนอให้มีการปรับใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในบริบทการเมืองสมัยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: พุทธนวัตกรรม, พัฒนาการเมือง, พุทธบูรณาการ

Abstract

This article aims to explore and analyze the integration of Buddhist innovation into the development of integrated Buddhist politics in Thai society, with an emphasis on the application of Buddhist principles to create sustainable policies and management. The study points out the importance of Buddhism as a cultural and ethical foundation that influences contemporary Thai

politics. This integration not only helps to promote justice and peace in society but also serves as a mechanism to control the behavior of members of society by promoting economic and political equality. The study proposes guidelines for using Buddhist principles to resolve conflicts and create opportunities for citizens to participate in peaceful political expression. The results of the study indicate that the application of Buddhist innovation in politics can effectively create awareness and public participation in the democratic process. It also helps to improve citizens' quality of life and create a sustainable society in the long run. Therefore, this study is important for the development of Buddhist and political science by proposing the application of Buddhist principles in the context of modern politics to create a peaceful and sustainable society.

Keywords: Buddhist innovation, political development, Buddhist integration

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม และศีลธรรมของประชาชนมาอย่างยาวนาน หน้าที่สำคัญของศาสนา คือ กล่อมเกลাজิตใจ ของประชาชนให้ประพฤติชอบ ละเว้นจากการกระทำที่ผิดเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติเป็นเครื่องมือของสันติภาพ โดยชี้้นำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พุทธนวัตกรรมคือองค์ความรู้จากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงค้นพบองค์ความรู้เมื่อกว่า 2,500 ปีมาแล้ว โดยองค์ความรู้นั้นมีลักษณะของ "พุทธนวัตกรรม" หรือ "การค้นพบใหม่ในเชิงจิตวิญญาณและจริยธรรม" ซึ่งหมายถึง หลักธรรมอันเป็นสากล ประกอบด้วยหลักธรรมอริยสัจ 4 หลักอภิปาป 4 หลักพรหมวิหาร 4 ฯลฯ สามารถนำไปบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา การแพทย์ สิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง การบริหารจัดการ ฯลฯ ซึ่งเป็นเครื่องมือพัฒนาคนและสังคมให้ได้อย่างยั่งยืนหากนำมาใช้อย่างเข้าใจและเหมาะสม (พระพรหมบัณฑิต, 2567)

พุทธนวัตกรรมเป็นแนวคิดที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนและมีความเป็นธรรม หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธนวัตกรรมในด้านพัฒนาการเมือง ประกอบด้วย ประการที่หนึ่ง ความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ หลักธรรมที่สำคัญที่สุดคือการยอมรับความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของทุกคน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนว่าทุกคนมีคุณค่าและศักยภาพในการเข้าถึงการตรัสรู้โดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้ในการเมืองจะช่วยสร้างระบบที่มีความยุติธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ประการที่สอง การใช้หลักธรรมในการกำหนดนโยบายการพัฒนานโยบายที่ยั่งยืนควรมีพื้นฐานจากหลักธรรม เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น (อหิงสา) และการมีความเมตตา ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจทางการเมืองมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นโยบายที่พัฒนาขึ้นควรสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและการดูแล

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สิ่งแวดล้อม ประการที่สาม การมีส่วนร่วมของประชาชนพุทธนวัตกรรมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง โดยการสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้การเมืองมีความโปร่งใสและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ประการที่สี่ การพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของผู้นำและประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืน (ธนภณสมหวัง, 2023) โดยการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในทุกระดับของสังคม การฝึกฝนจิตใจให้มีความเมตตาและความอดทนจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีในสังคม ประการที่ห้า การสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมพุทธนวัตกรรมเน้นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้ประชาชนและผู้นำมีจิตสำนึกในการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม นโยบายที่พัฒนาขึ้นควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระยะยาว การนำแนวคิดและหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเมืองช่วยสร้างสังคมที่มีความยั่งยืนและเป็นธรรม โดยการใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและการเมืองในสังคมไทย (Zsolnai, Laszlo, 2007) โดยมีเนื้อหาสาระที่เป็นแก่นแกน ดังนี้

1. การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ

การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ กล่าวโดยภาพรวมคือ การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเมืองและการบริหารจัดการสังคม เพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม สันติสุข และยั่งยืน โดยมีแนวทางพุทธที่สำคัญ การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนาการเมืองจะช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม หลักธรรมเช่น ความเมตตาและการไม่ทำร้ายผู้อื่นสามารถเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในสังคม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และหลักพุทธศาสนามีแนวคิดที่เน้นความเท่าเทียมและความยุติธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการสังคม เช่น การสนับสนุนสิทธิของกลุ่มที่ถูกกดขี่และการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันในด้านเศรษฐกิจและการศึกษาจะช่วยให้เกิดความยุติธรรมในสังคม เช่น การสร้างความเข้าใจและการศึกษา การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการควรเริ่มจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และการไม่ทำร้ายผู้อื่น ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและเป็นธรรม การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนาควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อให้เยาวชนมีพื้นฐานทางจริยธรรมที่แข็งแกร่ง และสิ่งที่ตามมา คือ การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมพุทธศาสนามีแนวคิดที่เน้นความเท่าเทียมและความยุติธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการสังคม เช่น การสนับสนุนสิทธิของกลุ่มที่ถูกกดขี่และการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันในด้านเศรษฐกิจและการศึกษา การนำหลักธรรมมาใช้ในการกำหนดนโยบายจะช่วยให้เกิดความยุติธรรมในสังคม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง โดยการสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา การมีส่วนร่วมนี้จะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความรับผิดชอบต่อ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

สังคม โดยการใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองจะช่วยให้เกิดการเจรจาและการประนีประนอมที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของนักการเมืองที่ขาดจริยธรรม เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างลึกซึ้ง โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหานี้ได้จากหลายมิติ อาทิ เช่น ระบบการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง เช่น พรรคการเมืองไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจริยธรรมในสมาชิก วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ ทำให้นักการเมืองมีแนวโน้มให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้สนับสนุน การบังคับใช้กฎหมายที่ไร้ประสิทธิภาพ ผู้กระทำผิดมักไม่ถูกลงโทษหรือใช้กลไกทางการเมืองหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต่ำ ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาชนหรือสื่อมวลชน ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นเด่นชัดในสังคมการคอร์รัปชันและแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว เช่น การเรียกรับสินบนใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ขาดความโปร่งใสในการบริหารราชการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูล ไม่รับฟังเสียงของประชาชนไม่ยึดหลักนิติธรรม เช่น การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้ามขาดความรับผิดชอบ เช่น ปฏิเสธความรับผิดชอบแม้ทำผิดชัดเจน หรือโยนความผิดให้ผู้อื่น เป็นต้น ในการแก้ไขปัญหาจะช่วยสร้างสังคมที่มีความสงบสุข ทักท้อไปถึงการพัฒนาคุณภาพของนักการเมืองการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการควรเน้นการพัฒนาคุณภาพของนักการเมือง โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาและการฝึกอบรมด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม นักการเมืองที่มีคุณธรรมจะสามารถทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และสงบสุข ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (วีรณัฐ พรหมจักร, 2567)

2. พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาการเมือง

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแนวคิดทางการเมืองให้สอดคล้องกับสังคมโลกปัจจุบันที่เผชิญกับความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ และการแย่งชิงอำนาจ แนวคิดหลักการเมืองแบบมีธรรมะการเมืองสมัยใหม่ไม่ควรเน้นเพียงการแข่งขันเพื่ออำนาจ แต่ควรตั้งอยู่บนฐานของ ศีลธรรม ปัญญา และเมตตา ซึ่งเป็นหัวใจของพุทธธรรมการปกครองเพื่อสันติสุข พุทธนวัตกรรม เป็นบทความเสนอให้ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ดูแลประชาชนอย่างมีความเมตตา ไม่ใช่ใช้อำนาจเพื่อครอบงำแต่เพื่อบริการ โดยยึดแนวทศพิธราชธรรม และ ธรรมาภิบาล การสร้างพลเมืองต้นรู้ใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการพัฒนาพลเมืองให้มีจริยธรรม วิจารณ์ญาณ และสติในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเมืองสมัยใหม่ กล่าวถึงระบบและแนวทางปฏิบัติทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่ถือว่าล้าสมัย คับแคบ และไม่สอดคล้องกับธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงของโลก การเมืองสมัยใหม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรมได้ ส่งผลให้มีการเรียกร้องให้มีรูปแบบการเมืองใหม่ๆ ที่ยอมรับการผสมผสาน ความซับซ้อน และการกระทำที่กระตือรือร้นของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ นักทฤษฎีส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าในรูปแบบเฉพาะที่เรารู้จักในปัจจุบัน ชาตินิยมมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับรัฐสมัยใหม่และการเมืองสมัยใหม่การเพิ่มขึ้นและการแพร่กระจาย

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ของชาตินิยมมีความเชื่อมโยงกับความต้องการภาษาที่เป็นมาตรฐาน วัฒนธรรมแห่งชาติที่เป็นเนื้อเดียวกัน และชุมชนในแนวนอนในจินตนาการของสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ แนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของประชาชนถูกแสดงออกผ่านอัตลักษณ์ของประชาชนที่มีต่อรัฐชาติ ซึ่งในทางกลับกันก็ทำให้การเพิ่มขึ้นของการเคลื่อนไหวต่อต้านอาณานิคมมีความชอบธรรมในฐานะการเผยแผ่ความทันสมัยที่จำเป็น แต่ในช่วงเปลี่ยนสหัสวรรษ ความสัมพันธ์ระหว่างชาตินิยมกับระเบียบโลกใหม่ในด้านหนึ่ง และกับความเฉพาเจาะจงของชาติพันธุ์ เพศ และชนชั้นในอีกด้านหนึ่ง กำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ (พระเทพวัชรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปัญญา), 2566)

การเมืองสมัยใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเมืองสมัยใหม่มีรากฐานจากปรัชญาที่เน้นสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกชน โดยเปลี่ยนเป้าหมายของรัฐจากการรับใช้เจตจำนงของผู้ปกครองหรือชนชั้นนำ ไปสู่การปกป้องคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของประชาชนทุกคน แนวคิดเสรีนิยม ประชาธิปไตย และหลักนิติรัฐจึงกลายเป็นแกนกลางของการเมืองสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงนี้พลิกโฉมหน้าการเมืองจากระบบอำนาจรวมศูนย์ไปสู่การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ การเมืองเชิงอำนาจที่เน้นผลประโยชน์มากกว่าคุณธรรม นอกจากนั้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม ปัญหาการล่มสลายของสถาบันประชาธิปไตย ผ่าน populism และ authoritarianism และวิกฤตศรัทธาทางการเมือง ประชาชนรู้สึกห่างเหินจากผู้นำ สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงช่องว่างเชิงคุณธรรมในระบบการเมืองร่วมสมัย และเปิดพื้นที่ให้เกิดแนวคิดใหม่ที่ผสมผสานจริยธรรมเข้ากับโครงสร้างทางอำนาจ พุทธนวัตกรรม คือแนวทางการเมืองแห่งอนาคตที่ไม่เพียงเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองแต่เปลี่ยนจิตวิญญาณของอำนาจ จากการครอบงำไปสู่การรับใช้ด้วยเมตตาและปัญญา กับการรับมือกับวิกฤตความขัดแย้งและความรุนแรง ด้วยแนวคิดอหิงสาและการเจรจาประชาธิปไตยที่มีจิตวิญญาณ ไม่ใช่แค่ระบบเลือกตั้ง แต่เป็นการเมืองเพื่อความดีส่วนรวม เชื่อมโยงจริยธรรมกับนโยบายสาธารณะ เช่น การบริหารโปร่งใส การกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม (Al-Hawan Maen, 2004).

3. บทบาทพุทธศาสนาในสังคมไทย

บทบาทพุทธศาสนาในสังคมไทยเป็นส่วนหนึ่งของ แนวคิดเกี่ยวกับพุทธนวัตกรรม (Buddhist Innovation) เป็นการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับบริบทสมัยใหม่ ทั้งในมิติการศึกษา การบริหารจัดการ ชุมชน สังคม หรือแม้กระทั่งเทคโนโลยี เพื่อให้หลักธรรมเหล่านั้นสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับยุคสมัย โดยยังคงแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนเอาไว้ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและอำนาจการสื่อสารเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการเมืองอย่างรวดเร็ว ความท้าทายสำคัญของการเมืองสมัยใหม่จึงมิได้อยู่ที่เพียงการจัดสรรอำนาจหรือทรัพยากรเท่านั้น หากยังรวมถึงการสร้างคามยั่งยืนทางจิตใจและจริยธรรมในระบบการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ระบบการเมืองแบบตะวันตกมักละเลยไป ท่ามกลางความขัดแย้ง วิกฤตศรัทธา และความเสื่อมถอยของประชาธิปไตย แนวคิดเรื่อง “พุทธนวัตกรรม” จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการบูรณาการ “ธรรม” เข้าสู่ระบบการเมืองสมัยใหม่ เพื่อสร้างการเมืองที่มี “ปัญญา-เมตตา-ความยั่งยืน” เป็นแกนกลางการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนากับการพัฒนา

การเมืองถือเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาคุณค่าทางจิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อมได้ การบูรณาการนี้เรียกว่า "พุทธนวัตกรรม" ซึ่งเป็นการนำหลักพุทธศาสนามาปรับใช้กับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อสร้างเมืองที่มีความยั่งยืนในหลายมิติทั้งทางกายภาพและจิตใจของประชาชน การเมืองสมัยใหม่ในบริบทโลกมีความซับซ้อนและพลวัตสูง เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ภูมิรัฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม แนวโน้มสำคัญที่สะท้อน "ทิศทาง" ของการเมืองสมัยใหม่ที่กำลังเปลี่ยนจากระบบที่อิงกับ "รัฐเป็นศูนย์กลาง" ไปสู่ระบบที่ "ผู้คน เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม" มีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยทิศทางมีลักษณะเป็น พหุภาคี มีพลวัตสูง และเน้นความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง มากกว่าในอดีต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

พุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่มีบทบาทสำคัญในสังคมไทย โดยมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนอย่างลึกซึ้ง บทบาทของพุทธศาสนาในสังคมไทยควรเป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมความสงบสุข ความยุติธรรม และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีแนวทางดังนี้

1. ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม พุทธศาสนาควรมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม เช่น การสอนให้ประชาชนมีความเมตตา ความอดทน และการไม่ทำร้ายผู้อื่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม. การปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น ศีลห้า จะช่วยสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและเป็นธรรม

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมพุทธศาสนาควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การทำบุญ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. วัดควรเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน

3. การศึกษาและเผยแพร่หลักธรรมการศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนาควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบการศึกษาไทย โดยการสอนหลักธรรมและแนวคิดทางพุทธศาสนาให้กับเยาวชน เพื่อให้พวกเขาเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาจะช่วยให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีและมีคุณธรรม

4. การสนับสนุนความหลากหลายทางศาสนาพุทธศาสนาควรมีบทบาทในการส่งเสริมความเข้าใจและความเคารพต่อศาสนาอื่นๆ ในสังคมไทย โดยการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่าง ซึ่งจะช่วยสร้างความสงบสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา.

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองพุทธศาสนาควรมีบทบาทในการส่งเสริมความยุติธรรมและความโปร่งใสในกิจกรรมทางการเมือง โดยการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการเลือกตั้ง. พระสงฆ์และผู้นำทางศาสนาควรเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การมีบทบาทที่ชัดเจนและสร้างสรรค์ของพุทธศาสนาในสังคมไทยจะช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางจิตใจและสังคมอย่างสร้างสรรค์และ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ต่อยอด การสร้างสรรค์หรือการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางจิตใจและสังคม โดยมีเป้าหมายพัฒนาทุนมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

กล่าวโดยสรุป บทบาทพุทธศาสนาในสังคมไทยในเชิงพุทธนวัตกรรม (Buddhist Innovation) เป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนานวัตกรรมในมิติต่างๆ ทั้งระดับบุคคล องค์กร สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืน ทั้งในทางวัตถุและจิตใจ พุทธนวัตกรรมมิใช่เพียงแค่นวัตกรรมทางเทคโนโลยี แต่เป็นกระบวนการคิดและการลงมือทำที่สอดคล้องกับหลักธรรม อาทิ อริยสัจ 4 ไตรสิกขา หรือหลักไตรลักษณ์ ลักษณะเด่นของพุทธนวัตกรรม ได้แก่ มีรากฐานจากหลักธรรม กล่าวคือใช้ธรรมะเป็นกรอบในการพัฒนา ไม่ใช่เพียงเทคนิคหรือเครื่องมือ เพื่อตอบโจทยปัญหาชีวิตหรือสังคม ที่เน้นการแก้ทุกข์ สร้างสุขอย่างยั่งยืน เป็นนวัตกรรมที่ไม่เบียดเบียน ยึดโยงกับหลักเมตตา กรุณา และอหิงสา ส่งเสริมคุณธรรมในตนและผู้อื่น เป็นกระบวนการที่หล่อหลอมจิตใจ ไม่ใช่แค่ผลผลิตสามารถใช้ได้กับทุกบริบท ไม่จำกัดเฉพาะงานพระพุทธศาสนา แต่อาจนำไปประยุกต์ในองค์กร โรงเรียน ชุมชน หรือธุรกิจได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศรัทธาและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ศาสนพิธี พิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา การบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้ากับนวัตกรรมทางสังคม ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์และสร้างสังคมที่มีคุณธรรม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการถ่ายทอดสดพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ออนไลน์ การจัดคอร์สอบรมธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการพัฒนาฐานข้อมูลธรรมะออนไลน์ เป็นพุทธนวัตกรรมที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในพิธีกรรมได้สะดวกยิ่งขึ้น พุทธนวัตกรรมในศาสนาพิธีและประเพณีเป็นการสะท้อนถึงความสามารถของพระพุทธศาสนาในการปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของหลักธรรมและจิตวิญญาณไว้ การพัฒนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความเข้าใจในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสืบสานและเผยแผ่ธรรมะให้กว้างไกลยิ่งขึ้น ประยุกต์ใช้พุทธนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงพุทธ โดยนำหลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน ผสมผสานกับหลักคิดวิเศษทางสังคม ที่เน้นการใช้หลักธรรมในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อรองรับโรคอุบัติใหม่และความเปลี่ยนแปลงของสังคม และประการสุดท้ายบูรณาการกับการเมืองน้อมนำหลักธรรมไปปรับใช้ในการเมืองสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมความยุติธรรมและความเท่าเทียมในสังคม กล่าวโดยสรุปบทบาทพุทธศาสนาในสังคมไทยที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับบริบทสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจ สังคม และคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ สังคม และคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน

4. การพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง

หากเราเปรียบโลกใบนี้คือ โรงละคร แสงไฟที่สาดส่องไปบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศก็กำลังฉายไปยังตัวแสดงที่เป็นรัฐ (state actor) อีกครั้งหนึ่งโดยเฉพาะ “รัฐมหาอำนาจ” ในด้านหนึ่ง มหาอำนาจอย่างรัสเซีย ซึ่งมี

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เครื่องมือในการดำเนินนโยบายหลากหลาย แต่กลับเลือกใช้เครื่องมือสุดคลาสสิกอย่างการทำสงครามแบบดั้งเดิม (conventional warfare) ที่ใช้กำลังทหารรบกัน ขณะที่ในโลกใบเดียวกัน มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ กับจีนก็กำลังแข่งขันพาดพิงกันในทุกทุกสมรภูมิ ความขัดแย้งระหว่างประเทศอิสราเอลกับประเทศอิหร่าน ยังเป็นวิกฤตหนักในตะวันออกกลาง การใช้กองกำลังทหารสู้รบเต็มรูปแบบ สะท้อนถึงความความล้มเหลวของกระบวนการทางการเมืองและการทูต ในการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ ไม่สามารถหาจุดร่วมผ่านการเจรจาหรือกลไกสันติภาพได้ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดความไว้วางใจระหว่างฝ่ายความล้มเหลวของสถาบันระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ หรือกลุ่มความร่วมมืออื่นๆ สาเหตุที่น่าน่าับประการ เช่น ความไม่เป็นธรรมที่สั่งสมมานานจนเกิดแรงต้าน การแสดงออกถึงอำนาจนิยมและการขาดความชอบธรรม การปลูกฝังวัฒนธรรมความรุนแรง ผลกระทบต่อมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน และการทำลายต่ออารยธรรมและสันติธรรม หากโลกยังยึดถือ การใช้กำลังเป็นคำตอบสุดท้าย สันติภาพที่แท้จริงจะไม่วันเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นที่ผู้นำและพลเมืองจะต้องหันกลับมาใช้ พุทธนวัตกรรมแบบ “ปัญญาและสันติวิธี” (Moore Matthew, 2015).

การเมืองสมัยใหม่ในโลกปัจจุบัน ไม่ใช่แค่การจัดการอำนาจหรือระบบกฎหมาย แต่เป็นกระบวนการสร้างสังคมที่มีศักดิ์ศรีมนุษย์ ความเท่าเทียม และโอกาสที่เป็นธรรม หลักการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความโปร่งใสจึงไม่เพียงเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่เป็น เครื่องมือสร้างอนาคตที่ยั่งยืน และเป็นมาตรฐานที่ทุกประเทศจำเป็นต้องยึดถือเพื่อสะท้อนถึงความศิวิไลซ์และจริยธรรมของรัฐที่เป็นพื้นฐานของความสงบสุขและสันติภาพในระดับโลก การเคารพสิทธิมนุษยชนมักได้รับความเชื่อถือจากประชาคมโลก และส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ ตรงกันข้ามกับการละเมิดสิทธิพื้นฐาน เช่น การจำกัดเสรีภาพสื่อ การกักขังผู้เห็นต่าง ล้วนส่งผลต่อความชอบธรรมของรัฐบาลประเทศนั้นๆ ความสำคัญของการเมืองสมัยใหม่ในบริบทโลกปัจจุบัน เป็นเรื่องที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่โลกาภิวัตน์ (Globalization) และเทคโนโลยีสารสนเทศแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้ง สะท้อนถึงการเมืองรูปแบบใหม่ผ่านการกระแสสื่อ ในมิติหลักๆ (Arnaud Dubus, 2019) ดังนี้

ประการที่หนึ่ง หลักประชาธิปไตย (Democracy) ประชาธิปไตยเป็นทั้งอุดมคติและเป้าหมายร่วมในระดับสากล โดยเน้นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการมีส่วนร่วมกำหนดชะตากรรมของตนเองในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองสมัยใหม่จึงให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม การแข่งขันทางการเมืองอย่างเปิดเผย และการรับรองสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการรวมกลุ่มของประชาชน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความเสมอภาคและเสรีภาพในสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐอย่างแท้จริง

ประการที่สอง สิทธิมนุษยชน (Human Rights) สิทธิมนุษยชนเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองสมัยใหม่ โดยประชาธิปไตยที่แท้จริงจะต้องปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม การยอมรับและเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติยังเป็นตัวชี้วัด

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความก้าวหน้าของรัฐบาลในยุคโลกาภิวัตน์ รัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนจะได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนและประชาคมโลก

ประการที่สาม ความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างยุติธรรมและลดปัญหาคอร์รัปชัน การนำเทคโนโลยีและเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารและออกแบบนโยบายสาธารณะ ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้มากขึ้น ความโปร่งใสนี้ยังสร้างความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลและระบบการปกครอง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ประการสุดท้าย บทบาทของประชาชนและการมีส่วนร่วม การเมืองสมัยใหม่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผ่านการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงและเรียกร้องประชาธิปไตยที่แท้จริง การมีส่วนร่วมเหล่านี้สะท้อนความตื่นตัวและความต้องการของสังคมในการสร้างรัฐที่รับฟังและตอบสนองต่อประชาชน

กล่าวโดยสรุปการเมืองสมัยใหม่ในบริบทโลกปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสังคมที่เป็นธรรมเสมอภาค และเปิดกว้าง โดยประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความโปร่งใสเป็นแกนหลักที่ผลักดันให้รัฐและสังคมพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับค่านิยมสากล เสนอรูปแบบการเมืองที่เน้นธรรมาภิบาลเชิงเมตตา รัฐสภาแห่งเมตตา การอภิปรายอย่างเคารพซึ่งกันและกัน ระบบเลือกตั้งที่เน้นคุณธรรมมากกว่าชื่อเสียง กระบวนการมีส่วนร่วมแบบ “สติสัมปชัญญะ” ใช้สติในการตัดสินใจทางการเมือง ตอกย้ำการสร้างจริยธรรมทางการเมืองการนำหลักสัปปุริสธรรม หรือ ทศพิธราชธรรม มาเป็นแนวทางพัฒนาผู้นำทางการเมือง เสนอด้านแบบผู้นำที่ยึดหลักเมตตา กรุณา และความเสียสละการมีส่วนร่วมของพลเมืองตื่นรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตยพลเมืองที่มีจิตสำนึก” (Civic Consciousness) การพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองมีเป้าหมายที่สำคัญหลายประการ (Walton, Matthew J, 2016) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง สร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองควรมุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานของนักการเมืองและหน่วยงานรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่มีผลกระทบต่อชีวิตของ ความรับผิดชอบของนักการเมืองต่อการกระทำของตนเองจะช่วยสร้างความไว้วางใจในระบบการเมือง ประการที่สอง ป้องกันและลดการทุจริตการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองมีเป้าหมายในการป้องกันและลดการทุจริตในระบบการเมือง โดยการสร้างมาตรฐานจริยธรรมที่ชัดเจนและการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสม. การส่งเสริมวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับการทุจริตจะช่วยสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม ประการที่สามส่งเสริมความยุติธรรมและความเสมอภาค การพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองควรมุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม โดยการสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่างๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประการที่สี่สร้างสังคมที่มีความสงบสุขการพัฒนา

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

จริยธรรมทางการเมืองควรมีเป้าหมายในการสร้างสังคมที่มีความสงบสุข โดยการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติและการสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม. การใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการบริหารจัดการความขัดแย้งจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม และประการสุดท้ายพัฒนาคุณภาพของนักการเมืองการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพของนักการเมือง โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาและการฝึกอบรมด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม นักการเมืองที่มีคุณธรรมจะสามารถทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และสงบสุข ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว (Michael Sukala, 2019)

5. สรุป

การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการในสังคมไทยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นศาสนา แต่ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการจัดการสังคมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและจริยธรรมของประชาชนในประเทศพุทธนวัตกรรมและการเมืองการบูรณาการพุทธนวัตกรรมเข้ากับการเมืองสมัยใหม่ในประเทศไทยนั้นมีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและความเป็นธรรมในสังคม โดยการนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองอย่างสันติวิธีบทบาทของพุทธศาสนาในสังคมพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคม โดยการปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่สมาชิกในสังคม นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อทัศนคติและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการเมืองการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการเมืองนั้นไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมทางการเมือง แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชน.การบูรณาการพุทธนวัตกรรมกับการเมืองเชิงพุทธบูรณาการจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวหน้าและมีความยั่งยืนในอนาคต

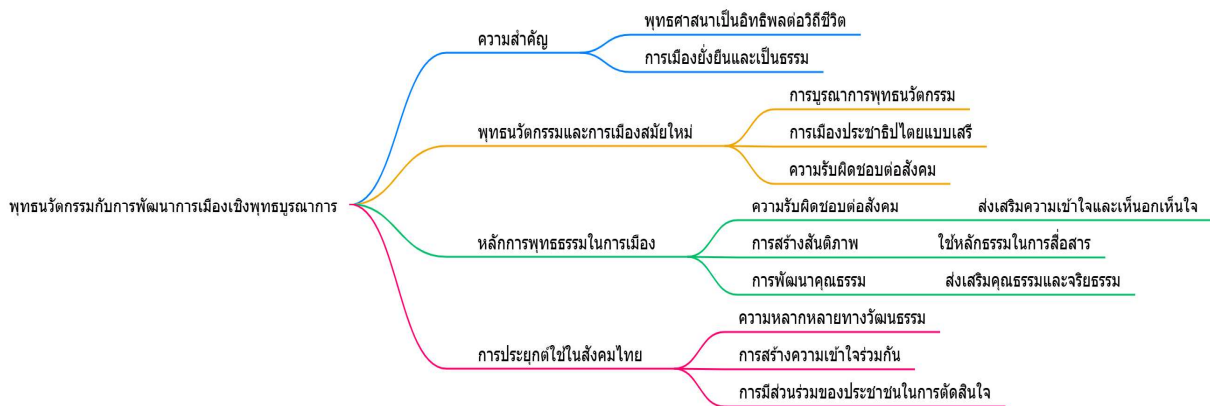
6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้

การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการในสังคมไทยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นศาสนา แต่ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการจัดการสังคมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและจริยธรรมของประชาชนในประเทศพุทธนวัตกรรมและการเมืองการบูรณาการพุทธนวัตกรรมเข้ากับการเมืองสมัยใหม่ในประเทศไทยนั้นมีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนและความเป็นธรรมในสังคม โดยการนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองอย่างสันติวิธีบทบาทของพุทธศาสนาในสังคมพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคม โดยการปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่สมาชิกในสังคม นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ทัศนคติและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการเมืองการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการเมืองนั้นไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมทางการเมือง แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองที่มีความรับผิดชอบและยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชน.การบูรณาการพุทธนวัตกรรมกับการเมืองเชิงพุทธบูรณาการจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวหน้าและมีความยั่งยืนในอนาคต ดังภาพแสดงแผนภูมิ

ภาพที่ 1 : ภาพแสดงแผนภูมิพุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการ

ที่มา : ไพศาล เครือสง, จากการสังเคราะห์, 2568

พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการการพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการในสังคมไทยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเมืองให้มีความยั่งยืนและเป็นธรรมได้อีกด้วย พุทธนวัตกรรมและการเมืองสมัยใหม่ การบูรณาการพุทธนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ในประเทศไทยนั้นมีแนวทางที่ชัดเจน โดยเฉพาะในบริบทของการเมืองที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบประชาธิปไตยแบบเสรี ซึ่งต้องการการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง. พุทธศาสนาเสนอแนวคิดที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและการดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความสามัคคีและสันติในสังคมได้

หลักการพุทธธรรมในการเมืองหลักการพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเมือง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม พุทธศาสนาสอนให้เรามีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม โดยการส่งเสริมความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจในหมู่ประชาชนการสร้างสันติภาพ: การใช้หลักธรรมในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคม เช่น การใช้วาจาสุภาพซื่อสัตย์ที่มีความเหมาะสมและสร้างสรรค์การพัฒนาคุณธรรม: การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในผู้มีอำนาจและประชาชนทั่วไป เพื่อให้การเมืองมีความโปร่งใสและเป็นธรรม การประยุกต์ใช้ในสังคมไทยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบทการเมืองไทยนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสังคมไทยมีความ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

หลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ การสร้างความเข้าใจร่วมกันและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองจะช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยรวมแล้ว การพัฒนาการเมืองเชิงพุทธบูรณาการในสังคมไทยนั้นไม่เพียงแต่จะช่วยให้การเมืองมีความยั่งยืน แต่ยังสามารถสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและมีความสุขได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- การบูรณาการพุทธนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทย. (2566). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (2024): การขับเคลื่อนนวัตกรรมทางพุทธศาสตร์ล้านนาสู่สากลด้วยยุทธศาสตร์ soft power,.
- ชนกณ สมหวัง.(2023). สงฆ์ : พุทธนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน SANGHA AS BUDDHIST INNOVATION FOR SUSTAINABLE LEARNING. ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 MCU Congress : พุทธนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับภาคีเครือข่าย. (น.30-31). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพวัชรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2566). มจร ชู “พุทธนวัตกรรม” เพื่อการเรียนรู้และพัฒนายั่งยืน. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2568, จาก <https://d.daily news.co.th/education/828960/>.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). สู่การศึกษาแนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.พระพรหมบัณฑิต. (2567). ปาฐกถา เรื่อง 'พุทธนวัตกรรมกับการสร้างสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืนในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 6 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4 ปี 2567 ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยาเขตขอนแก่น
- Al-Hawan Maen. (2004). Knowledge management styles and performance : a knowledgespace model from both theoretical and empirical perspectives. Thesis Ph.D. The University of Wol
- Arnaud Dubus.(2019). Buddhism and Politics in Thailand: Institute de recherche sur l'Asie du Sud-Est contemporaries Lieu d'édition : Bangkok
- Michael Sukala. (2019). A State of Impermanence: Buddhism, Liberalism, and the Problem of Politics : Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College
- Moore, Matthew (2015). Political Theory in Canonical Buddhism. Philosophy East and West.
- Walton, Matthew J (2016). Buddhist Monks and Democratic Politics in Contemporary Myanmar. in Kawanami, Hiroko. Buddhism and the Political Process.
- Zsolnai, Laszlo. (2007). Western Economics Versus Buddhist Economics. Society and Economy 29: 145-153.

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

การพัฒนาบุคลากรที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ Human Resource Development Related to the Quality of Northern Rajabhat University

ณพัฐธิกา ปิติเลิศศิริกุล

Naphatthika Pitilertsirikul

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

Corresponding Author E-mail: napatthika@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ และพนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ประชากรที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3,600 คน และเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนจำนวน 1,678 คน เครื่องมือที่ใช้เลือกในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน one way Anova และการวิเคราะห์ถดถอดพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยภาคเหนือพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การอยู่ในระดับมากและมีความคิดเห็นต่อด้านความเป็นมุ่งเน้นลูกค้ามากที่สุดและกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีความคิดเห็นต่อด้านความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือพบว่าตัวแปรระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัดและประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และตำแหน่งงานไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือโดยการบริหารคุณภาพองค์การสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาบุคลากรได้ร้อยละ 56.10 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยภาคเหนือพบว่าการบริหารคุณภาพองค์การมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร

คำสำคัญ: การบริหารคุณภาพองค์การ, การพัฒนาบุคลากร

Abstract

The present study aimed 1) to examine the levels of opinion on organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities, 2) to compare the opinion on organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities, and 3) to determine the relation between organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities. The target population used to study included civil servants and public officers of the northern Rajabhat universities; its size covered 3,600 people and the number of the samples after being randomized by stratified random sampling was 1,678. In addition, this study was kind of survey research; therefore, its instrument used to collect data was a paper questionnaire. Then, the data was assessed by a statistical package program; the estimating statistics consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and multiple regression.

The findings of the research indicated: 1) The overall level of the majority's opinion on organizational quality administration within northern Rajabhat universities was high; in addition, their opinion on customer care was highest. Meanwhile, the overall level on personnel development was high; under this issue the opinion on organizational relationship was highest. 2) The comparative result of the opinion on organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities showed the variables of educational levels, positions in the affiliated agency, and working experience, were related to organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities. However, the variable of positions was unrelated to organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities. Indeed, organizational quality administration could be explained about the influence on personnel development at 56.10%. 3) The relation between organizational quality administration and personnel development within northern Rajabhat universities showed both of them were mutually related.

Keywords: Organizational Quality Development, Personnel Development

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1. บทนำ

การบริหารจัดการองค์การให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น โดยทั่วไปมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการ คือ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ ซึ่ง “คน” ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ดังนั้น องค์การต่างๆ จึงพยายามสรรหาพนักงานที่มีศักยภาพเข้าสู่องค์การ ตลอดจนรักษาพนักงานเหล่านั้นไว้นานที่สุด และนำศักยภาพของพนักงานมาใช้ในการพัฒนาให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป กุณพลี รื่นรมย์, (2547) โดยการที่พนักงานจะอยู่กับองค์การได้นานนั้นเป็นที่เชื่อว่าพนักงานจะต้องมีความรู้สึกผูกพัน (Commitment) มีความจงรักภักดี (Loyalty) หรือมีความพึงพอใจ (Satisfaction) ต่องานที่ปฏิบัติหรือองค์การของตน ซึ่งจากงานวิจัยสถาบันต่างๆ พบว่าการทำงานที่จะทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้นั้น องค์การต้องทำให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่นผูกพันต่อองค์การ (Engagement)

ภารกิจของหน่วยงานทรัพยากรบุคคลนั้น มีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญมากในการผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ แต่ในข้อเท็จจริงอาจจะพบว่า ยังมีอีกหลายองค์กรที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากนัก หรือให้ความสำคัญน้อยกว่าภารกิจอื่นๆ ที่องค์กรเห็นว่าสำคัญกว่า คำกล่าวว่า “การพัฒนาองค์กร คือ การพัฒนาคน” Organization Development is Human Resource Development หากภารกิจขององค์กรจะบรรลุได้นั้น ต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของพนักงานในองค์กร กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรคือ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรในเชิงพฤติกรรม จากขาดความรู้ให้กลายเป็นมีความรู้เพิ่มขึ้น จากขาดทักษะความเชี่ยวชาญให้กลายเป็นความเชี่ยวชาญ จากขาดความเข้าใจให้กลายเป็นความเข้าใจ และจากทัศนคติในเชิงลบหรือไม่ดีให้กลายเป็นทัศนคติเชิงบวก หรือดีกว่าเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดจากกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กร เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้เกิดขึ้นได้ ฤกษ์ ฤทธิไธสง, (2545) การพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development) คือ ส่วนสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย เทคนิค เครื่องมือ วิธีการต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กร รวมถึงช่วยแก้ไขปัญหา ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาบุคลากรก็ส่งผลหรือเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าในการทำงาน รวมถึงมีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งต้องแสวงหากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสไตล์ กับวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดอีกด้วย และการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพนั้น ไม่ได้หมายถึง เพียงการฝึกอบรม (Training) เท่านั้น ดังนั้น จึงทำให้มีวิธีการพัฒนารูปแบบของการพัฒนาที่หลากหลายเกิดขึ้น และมีพัฒนาการตามลำดับ

กระแสของการพัฒนาบุคลากรหรือ HRD เกิดขึ้น มีรูปแบบที่ผสมผสานหลากหลายวิธีการ เช่น 1) โครงการพัฒนาผู้บริหาร (Executive development program) ใช้เทคนิคการวางแผนพัฒนาสายอาชีพ เพื่อสร้างและพัฒนาผู้บริหารที่ยังไม่ยอมรับหรือไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงโดยการฝึกอบรม (Training) รวมทั้งองค์การมีความจำเป็นและต้องมึนกับบริหารที่มีความสามารถ 2) ใช้เทคนิคเครื่องมือสอดแทรกต่างๆ มากขึ้น เพื่อทำให้พนักงานมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น โดยรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานโดยการทำ Work Simplification, Reengineering กิจกรรมกลุ่มคุณภาพ QCC, TQM, TPM, 5ส 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการ

ทำงาน (Quality of work life) โดยเห็นว่า หากองค์กรมีความปรับปรุงสภาพการจ้างงาน เงื่อนไขการทำงานให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน ก็สามารถเพิ่มผลงานได้ สร้างความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว เช่น การสร้างโอกาสความก้าวหน้า ความปลอดภัยในการทำงาน ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

ปัจจุบัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ส่งผลต่อการบริหารองค์กร การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี มีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สูงขึ้น เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทิศทางการพัฒนามุ่งไปสู่แนวคิดการพัฒนาองค์กรรูปแบบใหม่มาเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากร เช่น การกำหนดสมรรถนะ (Competency) การบริหารผลงาน (Performance Management) การบริหารและพัฒนาคนเก่ง (Talent Management) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หากพิจารณาถึงระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและบทบาทของ HR หรือนัก HRD ในประเทศไทย โดยเฉพาะในองค์กรภาครัฐ อาจจะจัดแบ่งระดับของการพัฒนาบุคลากรออกเป็น 1) องค์กรที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรสูงมาก ซึ่งนัก HR หรือ HRD มีบทบาทในการกำหนดแผนกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ของธุรกิจและฝ่ายทรัพยากรบุคคลได้ กำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาธุรกิจ มีระบบการวางแผนพัฒนาสายอาชีพที่ชัดเจน มีการใช้เทคนิคการพัฒนาองค์กรที่หลากหลาย มิใช่เพียงการจัดสัมมนาเท่านั้น และพร้อมที่จะแสวงหาแนวทางใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงระบบในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร และการจัดงบประมาณสนับสนุนบทบาทของ HR หรือนัก HRD มีความสำคัญมากในการวางแผนพัฒนาระบบ และทำให้บุคลากรทุกระดับยอมรับและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง มีการพัฒนาผู้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาศักยภาพของพนักงานอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผล 2) องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยมีการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งอาจจะเป็นแผนพัฒนาประจำปี หรือองค์กรที่กำลังพัฒนาไปสู่ระบบมาตรฐานคุณภาพ จำเป็นต้องจัดทำแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบมาตรฐานคุณภาพ องค์กรให้การสนับสนุนงบประมาณพอสมควร บทบาทของ HR หรือนัก HRD มีหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร การนำเทคนิคการพัฒนาบุคลากรที่หลากหลาย เช่น มีระบบการวางแผนการพัฒนาสายอาชีพ องค์กรกลุ่มนี้มีศักยภาพในการเติบโตในอนาคต 3) องค์กรที่มีการพัฒนาบุคลากร มีการฝึกอบรมตามความจำเป็น ตามโอกาส อาจจะไม่มีการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน อาจจะมีเจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาบุคลากรมีตำแหน่ง HR หรือ HRD รับผิดชอบ แต่มีบทบาทที่จำกัด ไม่อาจที่จะนำเสนอแผนกลยุทธ์ได้ หรืออาจจะมีความสามารถในการจัดทำ แต่ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรอาจจะไม่เห็นความสำคัญ หรือไม่พร้อมที่จะดำเนินการ รูปแบบการพัฒนาที่ปฏิบัติอาจจะใช้การฝึกอบรม หรือการสอนงานโดยหัวหน้างาน การจัดส่งบุคลากรเข้าอบรมสาธารณะ (Public Training) ตามโอกาส รูปแบบของการพัฒนาบุคลากร อาจจะใกล้เคียงกับรูปแบบการพัฒนาบุคคลยุคก่อนทศวรรษที่ 1960 คือใช้เพียงการฝึกอบรมเท่านั้น สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, (2552)

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบุคลากรให้เกิดมีความเชื่อมั่นในการทำงาน มีโอกาสก้าวหน้า และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในปี พ.ศ. 2559 ในการแข่งขันด้านการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย การบริหารคุณภาพองค์การที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเป็นการตอบโจทก์ว่าจะพัฒนาบุคลากรไปในทิศทางใด ให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงานมีความผูกพันต่อองค์กร และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่การแข่งขันในสังคมเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารคุณภาพองค์การ และการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 8 แห่ง โดยมีประชากรทั้งหมด 3,600 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนจำนวน 1,678 คน

มหาวิทยาลัย	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	440	209
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	460	210

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	440	209
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	460	210
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	440	209
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	440	209
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	460	210
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	460	210
รวม	3,600	1,678

ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายน 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลนั้นสามารถแยกอธิบายลักษณะการใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพองค์กรและการพัฒนาบุคลากร จะใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน One Way ANOVA และการวิเคราะห์ถดถอย (Multiple Regression)

4. ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารคุณภาพองค์กร และการพัฒนาบุคลากร

การบริหารคุณภาพองค์กร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ในประเด็นต่างๆ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ในประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้

- 1.1 ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ
- 1.2 ด้านการเรียนรู้ขององค์กร
- 1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
- 1.4 ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1.5 ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม

1.26 ด้านความคล่องตัว

1.7 ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน

1.8 ด้านการมุ่งเน้นอนาคต

1.9 ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า

1.10 ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ ในประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้

- 1) การบริการมีความรวดเร็ว ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี
- (2) องค์การปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- (3) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ
- (4) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน
- (5) สร้างองค์การเพื่อการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศ
- (6) บุคลากรมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่เป้าประสงค์ขององค์การ
- (7) มีส่วนร่วมในการสอนงาน ทบทวนงานขององค์การ
- (8) ส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานขององค์การ
- (9) มีส่วนร่วมในการสื่อสารการดำเนินงานขององค์การ
- (10) องค์การมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสาธารณะของบุคลากร
- (11) องค์การมุ่งสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของผู้รับบริการ
- (12) เครื่องมือ/อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมต่อการ

ให้บริการ

- (13) ขั้นตอนการให้บริการมีความชัดเจนเหมาะสม

(14) องค์การมีการรวบรวมความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านนวัตกรรมจากทั้งภายในและภายนอก
องค์การ

(15) องค์การมีเครือข่ายภายนอกองค์การเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และเทคนิควิธีการสร้าง
นวัตกรรม

- (16) มีการปรับปรุงการเรียนรู้ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

- (17) องค์การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ในการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางลบ

ที่เกิดจากการ ดำเนินการและให้บริการขององค์การ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- (18) องค์การมีการค้นหาความคิดใหม่ๆ (New Idea) ของบุคลากรและ ผลักดัน ความคิดนั้นเข้าสู่กระบวนการนวัตกรรม
- (19) พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน
- (20) องค์การสนับสนุนให้บุคลากรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีการทำงาน และนวัตกรรมใหม่ในองค์กร
- (21) ผู้บริการมีความพึงพอใจกับการบริการที่จัดให้
- (22) ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
- (23) องค์การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานการดำเนินงานที่ตั้งไว้
- (24) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะการทำงานแก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง
- (25) องค์การมีการวิเคราะห์ กลั่นกรองข้อมูลการพัฒนาบุคลากรตามสภาพจริง
- (26) องค์การมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน
- (27) การให้บริการตามที่ขอ ถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว องค์การมีสารสนเทศ เพื่อใช้สนับสนุนการประเมินผลงานของบุคลากร
- (28) องค์การมีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรม
- (29) องค์การนำผลการวัด ประเมินผลการทำงานมาปรับปรุง เพื่อสร้างคุณค่าในการดำเนินงาน
- (30) องค์การมีการทบทวนผลการปฏิบัติงาน มีขอบเขตครอบคลุมการดำเนินการในด้านต่างๆ ขององค์กร
- (31) องค์การมีการดำเนินการอย่างมีจริยธรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความโปร่งใสในการดำเนินงาน
- (32) องค์การมีการดำเนินการอย่างมีจริยธรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความโปร่งใสในการดำเนินงาน
- (33) องค์การมีการวัด ประเมินผล การดำเนินงานขององค์การอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ
- (34) มีการเสริมแรงจูงใจในการทำงานให้แก่พนักงานอย่างสม่ำเสมอ
- (35) องค์การนำสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์และประเมินผลงานมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร
- (36) ขั้นตอนและวิธีการให้บริการไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความคล่องตัวในการทำงาน
- สรุป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพ
องค์การในประเด็นต่างๆ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้า

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

บริการมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การบริการมีความรวดเร็ว ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี มากที่สุด

1.2 การพัฒนาบุคลากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร ในภาพรวมในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน ตามลำดับ ดังนี้

- (1) ด้านความผูกพันต่อองค์กร
- (2) ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้
- (3) ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ
- (4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (5) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์
- (6) ด้านการพัฒนาผู้มีส่วนได้เสียภาพสูงเชิงกลยุทธ์
- (7) ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้สิ่งจูงใจ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร ในประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

- (1) บุคลากรมีความยินดีและพร้อมเสมอทำทุกอย่างเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ
- (2) องค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้ มีการสนับสนุนให้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการสร้างผลงาน
- (3) บุคลากรยินยอมปฏิบัติตามค่านิยมขององค์กรด้วยความเต็มใจ
- (4) ส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อองค์กรของบุคลากรเชื่อว่าตนเองมีบทบาท มีความสำคัญต่อองค์กร
- (5) มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ ทักษะประสบการณ์และความสามารถของบุคลากร
- (6) องค์กรมีระบบ และโครงสร้างต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อระบุและจัดเก็บความรู้ที่สำคัญ บุคลากรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย
- (7) สนับสนุนงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนา
- (8) มีการกำหนดตำแหน่งและลักษณะงานของบุคลากรในองค์กร อย่างชัดเจน
- (9) มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในการพัฒนา
- (10) นำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาบุคลากร
- (11) นำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาบุคลากร
- (12) ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นใจในการทำงาน
- (13) มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นธรรม
- (14) มีวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม
- (15) องค์กรนำผลการทำงานของบุคลากร ไปประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละรอบ การประเมินอย่างเป็นรูปธรรม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- (16) องค์การส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงาน แก้ปัญหา เรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ
- (17) มีกลยุทธ์การจัดทำแผนพัฒนาเส้นทาง ความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร
- (18) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียมีส่วนในการออกแบบงานและกระบวนการทำงาน
- (19) สร้างเสริมขีดความสามารถของบุคลากรอย่างเต็มศักยภาพ
- (20) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) ทั้งภายในและภายนอกองค์การ
- (21) จัดสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน
- (22) ให้อิสระในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่
- (23) มีการจัดสวัสดิการที่ดี และค่าตอบแทนเหมาะสมกับตำแหน่ง ความรู้ความสามารถของบุคลากร
- (24) มีการจัดทำแผนพัฒนาความสามารถของ บุคลากรในอนาคต ได้แก่การฝึกอบรมในงานที่ทำ และการให้ทุนการศึกษา

สรุป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความผูกพันต่อองค์กร มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็น บุคลากรมีความยินดี และพร้อมเสมอทำทุกอย่างเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและประสบความสำเร็จมากที่สุด

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการบริหารคุณภาพองค์การกับการพัฒนาบุคลากร

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ ด้านการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ ด้านการเรียนรู้ขององค์การ ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน ด้านความคล่องตัว ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ ด้านการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ ด้านการเรียนรู้ขององค์การ ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน ด้านความคล่องตัว ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ แตกต่างกัน

บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์การ ด้านการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านการเรียนรู้ขององค์การ ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน ด้านความคล่องตัว ด้านการมุ่งเน้นอนาคต

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า ไม่แตกต่างกัน

ส่วนการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ นั้น บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้านความเป็นเลิศ มุ่งเน้นลูกค้าบริการ โดยเฉลี่ย มากกว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ม.6 – ปวส.

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพ องค์กร ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน ด้าน ความคล่องตัว ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า ไม่แตกต่างกัน

ส่วนการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง และด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม นั้น บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน โดยด้านการมุ่งเน้นอนาคต บุคลากรตำแหน่งงานผู้บริหารระดับกลาง มีความคิดเห็นด้านการมุ่งเน้นอนาคต โดยเฉลี่ย น้อยกว่า บุคลากรตำแหน่ง งานผู้บริหารระดับกลาง

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพ องค์กร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร คุณภาพองค์กร ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ ด้านการเรียนรู้ขององค์กร ด้านการให้ความสำคัญกับ พนักงาน ด้านความคล่องตัว ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้าน การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ และการสร้างคุณค่า ไม่แตกต่างกัน

ส่วนการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง นั้น บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันต่างมีความคิดเห็น แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศแตกต่าง กัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาผู้มีความรู้สูงเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ ด้านความผูกพันต่อ องค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้ สิ่งจูงใจ และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ แตกต่างกัน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาผู้มีศักยภาพสูงเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้ สิ่งจูงใจ และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาผู้มีศักยภาพสูงเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้ สิ่งจูงใจ และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 9 บุคลากรที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรแตกต่างกัน

บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาผู้มีศักยภาพสูงเชิงกลยุทธ์ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้ สิ่งจูงใจ และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ส่วนการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ นั้น บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกัน โดย ข้าราชการมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ โดยเฉลี่ย น้อยกว่า บุคลากรตำแหน่งงานผู้ปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 10 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาผู้มีศักยภาพสูงเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรกับระบบการให้ สิ่งจูงใจ และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์การบริหารคุณภาพองค์การที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลากร

สมมติฐานที่ 11 การบริหารคุณภาพองค์การมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การบริหารคุณภาพองค์การ ด้านการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ ด้านการเรียนรู้ขององค์การ ด้านการให้ความสำคัญกับพนักงาน ด้านความคล่องตัว ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการเพื่อนวัตกรรม ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร

สรุป ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร และคุณภาพขององค์การ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ส่วนตัวแปรตำแหน่งงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพขององค์กร โดยการบริหารคุณภาพองค์กรสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาบุคลากร ได้ 56.10%

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพองค์กรกับการพัฒนาบุคลากรพบว่า การบริหารคุณภาพองค์กรมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารคุณภาพองค์กรประกอบไปด้วยด้านต่างๆ หลายด้าน ด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ เพราะลูกค้า ถือเป็นหัวใจที่สำคัญมากต่อการพัฒนาองค์กร โดยองค์กรต้องให้ความสำคัญกับผู้มารับบริการอย่างเท่าเทียมกัน มีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การบริการต้องมีความรวดเร็ว ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้บริการมีความพึงพอใจกับการบริการสอดคล้องงานวิจัยของ Baker, R. I. S., (1972)

2. ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านความผูกพันต่อองค์กร มีการส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อองค์กรของบุคลากรโดยบุคลากรต้องเชื่อว่าตนเองมีบทบาท มีความสำคัญต่อองค์กร ปฏิบัติตามค่านิยมขององค์กรด้วยความเต็มใจ มีความยินดีและพร้อมเสมอทำทุกอย่างเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความผูกพันต่อองค์กรถือเป็นหัวใจที่สำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเพราะถ้าบุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรก็จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จตามที่ต้องการตั้งไว้ Dubois, D. and Rothwell, J. (2004).

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการบริหารคุณภาพองค์กรสอดคล้องงานวิจัยของบุคลากรที่มีเพศ และอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ แตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้านความเป็นเลิศมุ่งเน้นลูกค้าบริการ โดยเฉลี่ย มากกว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ม.6 – ปวส. ส่วนด้านอื่น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านการมุ่งเน้นอนาคต ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกัน โดยด้านการมุ่งเน้นอนาคต บุคลากรตำแหน่งงานผู้บริหารระดับกลาง มีความคิดเห็นด้านการมุ่งเน้นอนาคต โดยเฉลี่ย น้อยกว่า บุคลากรตำแหน่งงานผู้บริหารระดับกลาง ส่วนด้านอื่น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กร ด้านการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ และ ด้านการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารคุณภาพองค์กรส่วนมากไม่แตกต่างกัน มีแตกต่างกันแค่เพียงบางด้านทั้งนี้อาจเป็น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เพราะว่า การบริหารคุณภาพองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เน้นให้ความสำคัญกับบุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยเท่าเทียมกัน ทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องงานวิจัยของเศรษฐศาสตร์ ไชยแสง,(2553) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์การ

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในพัฒนาบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากร ไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ แตกต่างกัน โดย ข้าราชการมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาบุคคลด้านสมรรถนะ โดยเฉลี่ย น้อยกว่า บุคลากรตำแหน่งงานผู้ปฏิบัติงาน ส่วนด้านอื่น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบุคลากรไม่แตกต่างกัน มีแตกต่างกันแค่เพียงบางด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยเท่าเทียมกัน ทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องงานวิจัยของ ปันรส มาลากุล ณ อยุธยา, (2552)

5. ความสัมพันธ์การบริหารคุณภาพองค์การที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลากร การบริหารคุณภาพองค์การ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร โดยการบริหารคุณภาพองค์การสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาบุคลากร ได้ 56.10% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ดำเนินการบริหารองค์การโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกสายงานมีส่วนร่วมการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการระดมความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน การพัฒนาต่าง ๆ จึงส่งผลให้การบริหารคุณภาพองค์การ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากร ดิน ปรัชญพฤทธิ์,(2552)

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.แนวคิดการบริหารคุณภาพองค์การนั้นควรมุ่งเน้นในเรื่องการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ โดยผู้บริหารจัดการ (Flowchart) ของการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี แสดงการถ่ายทอดค่าเป้าหมาย (cascading) ระหว่างแผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงและกลุ่มภารกิจ แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากร จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ระดับองค์การที่แสดงความเชื่อมโยง ความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ขององค์การในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วน ควรนำผลการประเมินจากภายนอกองค์การ ไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ที่รองรับความท้าทายที่สำคัญขององค์กร ครอบคลุมทั้งด้านพันธกิจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านทรัพยากรบุคคล

2. แนวคิดการพัฒนาบุคลากรนั้น ควรกำหนดกรอบวิธีการประเมินความต้องการขีดความสามารถและอัตรากำลังด้านบุคลากร จัดทำแผนสร้างความผาสุกขององค์การ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรกรม

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

อนามัย สำรวจความต้องการอบรม/สัมมนา ของบุคลากร เพื่อนำมาจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร กรม
อนามัย ยังไม่มีการวัดความผูกพันของบุคลากรต่อการกรมนามัย ควรจัดทำประเมินความผูกพัน และความ
พึงพอใจของบุคลากร จัดทำแผนความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากร

2.ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการพัฒนางานการจัดการความรู้ร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้เห็น
กระบวนการที่ได้มาซึ่งผลงานการจัดการความรู้

2. พัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ในแต่ละด้านที่เป็นภารกิจขององค์การเพื่อส่งเสริมให้บุคลากร
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนางานในความรับผิดชอบให้ดีขึ้น เช่น จัดทำแผนพัฒนาความรู้บุคลากร ใน
ระดับกรมโดยสำรวจความต้องการจากบุคลากรของแต่ละหน่วยงาน จัดโครงการ/กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM)
เป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายหัวข้อ ตรงกับความต้องการของบุคลากรในหน่วยงาน และก่อให้เกิด
ประโยชน์กับหน่วยงานหรือบุคลากร ดำเนินการคัดเลือกหัวข้อสำหรับการจัดการความรู้ มีการคัดเลือกแบบมีส่วนร่วม
โดยให้แต่ละคนเสนอหัวข้อ KM แล้วมาจัดลำดับความสำคัญ สำหรับ จัดกิจกรรม KM

3.ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการพัฒนางานการจัดการความรู้ร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้เห็น
กระบวนการที่ได้มาซึ่งผลงานการจัดการความรู้

2. พัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ในแต่ละด้านที่เป็นภารกิจขององค์การเพื่อส่งเสริมให้บุคลากร
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนางานในความรับผิดชอบให้ดีขึ้น เช่น จัดทำแผนพัฒนาความรู้บุคลากร ใน
ระดับกรมโดยสำรวจความต้องการจากบุคลากรของแต่ละหน่วยงาน จัดโครงการ/กิจกรรมการจัดการความรู้ (KM)
เป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายหัวข้อ ตรงกับความต้องการของบุคลากรในหน่วยงาน และก่อให้เกิด
ประโยชน์กับหน่วยงานหรือบุคลากร ดำเนินการคัดเลือกหัวข้อสำหรับการจัดการความรู้ มีการคัดเลือกแบบมีส่วนร่วม
โดยให้แต่ละคนเสนอหัวข้อ KM แล้วมาจัดลำดับความสำคัญ สำหรับ จัดกิจกรรม KM

3. พัฒนาช่องทางการสื่อสารการจัดการความรู้ขององค์การให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น การให้ความรู้ผ่านสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์

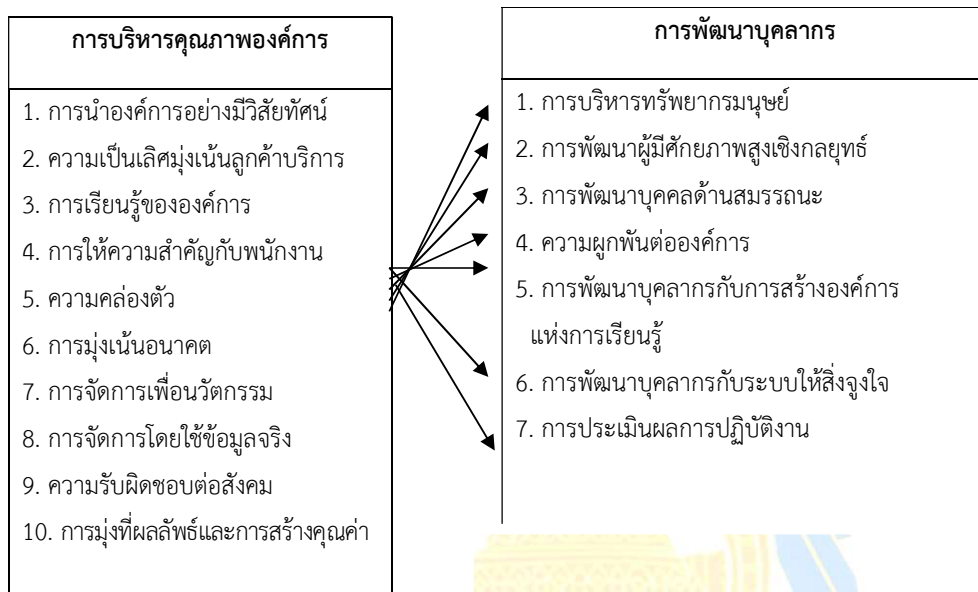
การวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่างสถาบันที่มีต่อการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อ
คุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโอกาส อุปสรรคที่จะนำพัฒนาบุคลากรของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือต่อไป

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคุณภาพองค์การและการพัฒนาบุคลากรตั้ง
แผนภาพที่1

ภาพที่2 การพัฒนาบุคลากรที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

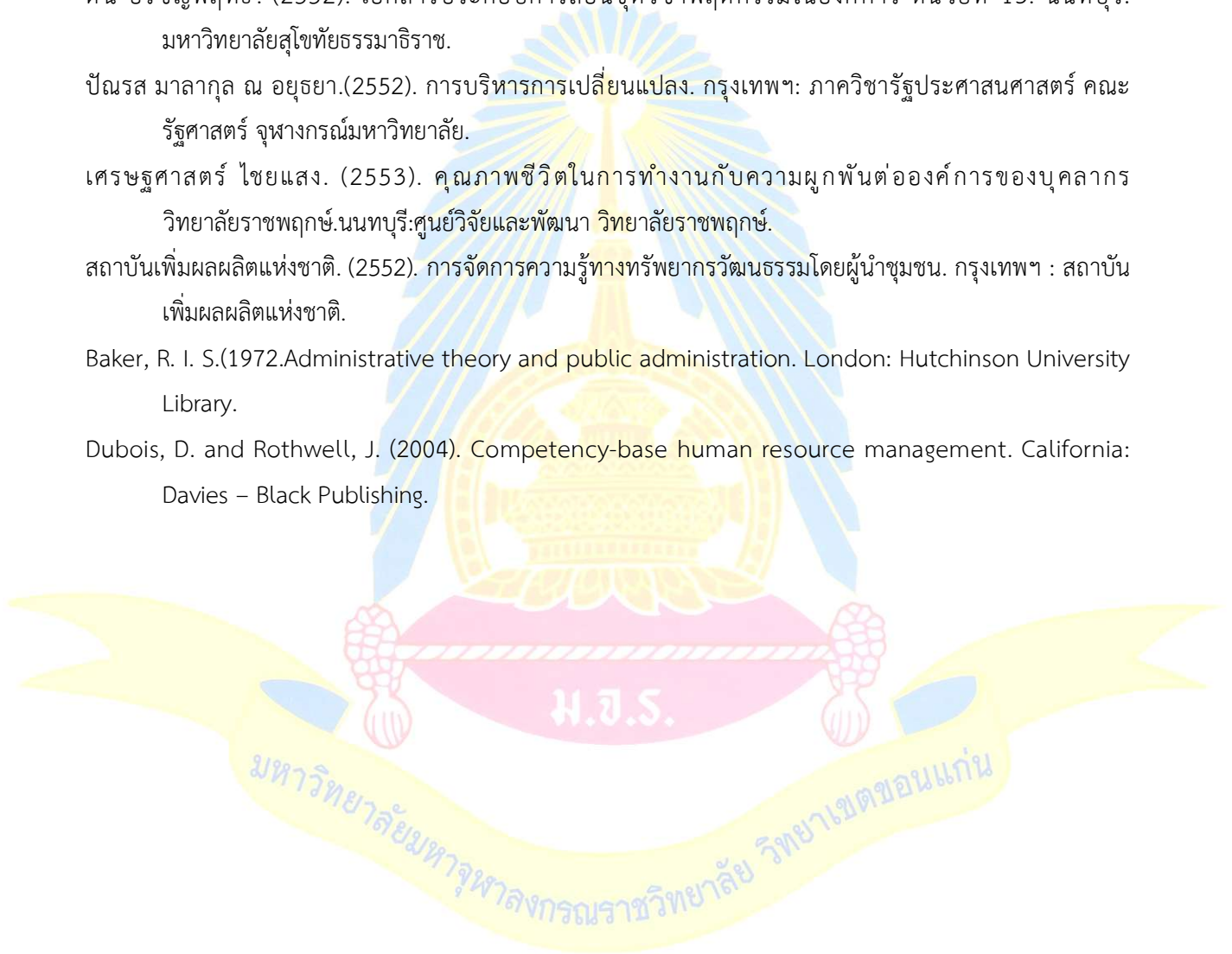
ที่มา: ผู้วิจัย

ม.จ.ร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ กฤตมโนรธ.(2547).การบริหารองค์กร.กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด (มหาชน).
- กฤษณที รื่นรมย์. (2547). มุ่งเน้นลูกค้าและตลาดสร้างองค์กรให้แตกต่างอย่างเหนือชั้น. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิกส์.
- ดิน ปรัชญพุทธิ. (2552). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมในองค์การ หน่วยที่ 13. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ป๋นรส มาลากุล ณ อยุธยา.(2552). การบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง. (2553). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์.นนทบุรี:ศูนย์วิจัยและพัฒนา วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2552). การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- Baker, R. I. S.(1972).Administrative theory and public administration. London: Hutchinson University Library.
- Dubois, D. and Rothwell, J. (2004). Competency-base human resource management. California: Davies – Black Publishing.

รูปแบบการนำหลักหลักการธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร
Model of applying the principles of good governance to budget
management of special local administrative organizations in Bangkok

ธณณ ศรีบุญธนะ ทวี นักฟ้อน

Thanapon Saranburana Thawee Nugfon

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

Corresponding Author E-mail: want2564@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยที่การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ประชากรที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,819 คน แบบเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและเครื่องมือที่ใช้เลือกในการวิจัย การเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Lisrel Model)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณ ด้านหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก และการบริหารงบประมาณด้านกลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน ทักษะ รูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยมอยู่ใน ระดับมาก 2) ปัจจัยที่การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณ พบโมเดลประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านหลักความโปร่งใสมีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา ด้านหลักนิติ หลักคุณธรรมมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด และปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงบประมาณ พบว่า โมเดลการบริหารงบประมาณด้านโครงสร้างขององค์กรมีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาด้านกลยุทธ์องค์กรมีค่าน้ำหนัก และด้านทักษะมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด 3) รูปแบบโครงสร้างประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ มีความสัมพันธ์ทางบวก โมเดลปัจจัยที่การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณ ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้าน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ทักษะ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการและด้านค่านิยมส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ มี ด้านกลยุทธ์องค์กร โครงสร้างองค์กร รูปแบบการบริหารจัดการ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ทักษะ และด้านค่านิยม

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงบประมาณ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to study 1) the level of application of good governance principles to budget management of special local administrative organizations in Bangkok, 2) factors affecting the application of good governance principles to budget management of special local administrative organizations in Bangkok, and 3) to present a structural model of application of good governance principles to budget management of special local administrative organizations in Bangkok. The population used in this study was local administrators, civil servants, employees, and personnel of special local administrative organizations in Bangkok. The population selected as a sample of 1,819 people was purposively surveyed. The research instruments used for data collection were questionnaires and analyzed using ready-made statistical programs, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Lisrel Model analysis.

The research results found that 1) The level of application of good governance principles to budget management in terms of the rule of law, transparency and responsibility, value for money, participation, and morality was at a high level. In terms of budget management in terms of organizational strategy, organizational structure, operating system, skills, and management style and the value aspect is at a high level. 2) Factors that the application of good governance principles to budget management found that the budget management efficiency model in terms of transparency had the highest weight, followed by legal principles, moral principles had the lowest weight, and factors that affected budget management found that the budget management model in terms of organizational structure had the highest weight, followed by organizational strategy had the lowest weight, and skills had the lowest weight. 3) The structure format of budget management efficiency has a positive relationship. The model of factors that the application of good governance principles to budget management in terms of organizational strategy, organizational structure, operating system, skills, management style, and values affected budget management. There were organizational strategy, organizational structure, management style, operating system, skills, and values.

Keywords: Good governance, budget management, special local administrative organizations, Bangkok

1. บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 เป็นกฎหมายสูงสุดในการบริหารและปกครองประเทศซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะให้ประเทศไทยมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองตนเองรวมทั้งการตัดสินใจและการบริหารราชการเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลและตรงกับความต้องการของประชาชนตามความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่นหลักการสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงประกอบด้วยการจัดให้มีการเลือกตั้ง (Election) เพื่อให้คนในท้องถิ่นนั้นได้มีโอกาสได้เข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครองตนเองมีองค์กรสภาท้องถิ่นมีเขตพื้นที่ในการบริหารและความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล (Juristic Person) เพื่อผลสมบูรณ์ตามกฎหมายในการปกครองตนเองมีรายได้ (Revenue) มีอำนาจในการจัดหางบประมาณ (Budget) และมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) แต่จะต้องอยู่ในการควบคุมหรือการกำกับดูแลของรัฐเป็นสถาบันการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและจะต้องได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น (ศิริพงษ์ มุขศรี. 2540)

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจเพิ่มขึ้นจากเดิมนั้นทำให้มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการบริหารงานให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตามสภาพการณ์เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยในการบริหารงานของท้องถิ่นและเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดหารายได้และการกำหนดการใช้จ่ายในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความสำคัญมากในการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถรับใช้ประชาชนในการอำนวยความสะดวกและความผาสุกให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการมีรายได้เพียงพอแก่การดำเนินงานบำรุงท้องถิ่นมากน้อยเพียงใดตราบใดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยจะต้องพึ่งหรือขอรับการอุดหนุนช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลอยู่เรื่อยๆ จึงจำเป็นที่ส่วนกลางยังต้องควบคุมดูแลท้องถิ่นทำให้ท้องถิ่นถูกจำกัดสิทธิหรืออำนาจในการปกครองตนเองและขาดความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงได้ดังนั้นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการคลังเพื่อการบริหารงานท้องถิ่นการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจในการหารายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนั้นระบบการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 283 จึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหารงานบุคคลการเงินและการคลังและมีหน้าที่ของตนเอง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

โดยเฉพาะซึ่งหมายถึงให้มีการกระจายอำนาจทางการเมืองการคลังโดยรัฐบาลมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบทางการเมืองการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการตัดสินใจทางการเมืองการคลังโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาล เพียงแต่อยู่ในการควบคุมบางเรื่องที่เป็นเท่านั้นการกระจายอำนาจทางการเมืองการคลังดังกล่าวจะต้องมีการกระจายอำนาจทางด้านรายรับคือ การมอบให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บรายได้ของตนเองโดยเฉพาะภาษีอากรและต้องมีการกระจายอำนาจทางด้านรายจ่ายโดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจในการใช้จ่ายของตนเองเพื่อความเป็นอิสระของท้องถิ่นแต่ในการกระจายอำนาจดังกล่าวรัฐบาลกลางยังต้องดูแลการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุดมิให้มีการรั่วไหลหรือประทุพผิตหรือทุจริตโดยมีการกำหนดระเบียบให้ถือปฏิบัติมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างถูกต้อง (ประภัสสร ศิริแสงชัยกุล. 2541)

การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครในเรื่องรายได้และการจัดการหรือการดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดถือเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่าเป็นกระบวนการบริหารการปกครองของรัฐที่ได้กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบการบริหารการก่อนนิติสัมพันธ์ต่อบุคคลภายนอกการบริหารงบประมาณเพื่อการจัดการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการและอีกหลายด้าน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชนในท้องถิ่นที่หลายแห่งที่ประสบปัญหาการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครเองปัญหาที่เกิดจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครทั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ต่างมีข้อจำกัดในหลายด้านประกอบกับกฎหมายระเบียบคำสั่งและการสั่งการของส่วนกลางที่กำหนดกระบวนการบริหารอย่างเป็นรูปแบบกำหนดและจำกัดในบางอย่างก่อให้เกิดปัญหาทั้งภายนอกและภายในหน่วยงานของตนเองอันเป็นภาพลักษณ์ที่บ่งบอกให้ประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ทราบว่ากระบวนการดำเนินการที่ประชาชนได้ใช้อำนาจในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งการกำหนดผู้แทนในการบริหารงบประมาณจะเป็นการกระจายอำนาจตามแนวนโยบายแห่งรัฐตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร อย่างแท้จริงหรือไม่ องค์การควบคุมโดยกลไกของรัฐจากกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่ขาดการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครและ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นอันจะนำไปสู่ระบบการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครจึงมีความสำคัญมากต่อการบริหารงบประมาณและการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ศิริพงษ์ มุขศรี. 2540)

ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณที่ประสบอีกด้านคือการขาดวินัยทางการเมืองการคลังมีการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะเห็นว่ามีการใช้งบประมาณเพื่อการหาเสียงของผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร เช่น มีการจัดสรรงบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุทุกคนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครโดยไม่มีการพิจารณาตามความจำเป็นหรือฐานะความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุทำให้ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากบางครั้ง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

งบประมาณไม่เพียงพอต้องใช้จ่ายจากเงินสะสมจนหมดและยังมีโครงการอื่นๆ อีกที่มีลักษณะประชาานิยมเหมือนกับรัฐบาลส่วนกลางโดยขาดการคำนึงถึงสถานะทางการเงินการคลังขาดการควบคุมการใช้งบประมาณจะเห็นได้ว่ากฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่บังคับใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครยังคงคลุมเครือเป็นลักษณะของการเกิดปัญหาแล้วค่อยออกระเบียบซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกวันจนกลายเป็นปัญหาใหม่ เช่น การใช้งบประมาณสงเคราะห์ศพผู้ที่เสียชีวิตในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้โรงเรียนการแจกทุนการศึกษาโดยการตั้งจ่าย และใช้งบประมาณส่วนใหญ่จะยึดหลักความเป็นอิสระของท้องถิ่น และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งได้กำหนดไว้กว้างมากจนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร บริหารงบประมาณไม่ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (เกรียงไกร สุระอามาตย์. 2550)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครมีศักยภาพในการบริหารงบประมาณแต่ละขั้นตอน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อความโปร่งใสและสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้ใช้บริการสนองนโยบายของรัฐบาล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะมุ่งเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,819 คน แบบเจาะจง

ขอบเขตด้านพื้นที่

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายน 2568

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎี/วรรณกรรม/แนวความคิด

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

1. ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)

คำว่า การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล หรือบางท่านเรียกว่าธรรมรัฐนั้นตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance ซึ่งได้มีการพูดถึงแนวคิดนี้เป็นครั้งแรกในแวดวงของหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศ นับแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลของนโยบายการปรับโครงสร้างของธนาคารโลก ในช่วงนี้ได้มีการใช้คำว่า Good Governance อย่างกว้างๆ ในการกล่าวถึงธรรมาภิบาลและรูปแบบของระบบการเมืองที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ (Accountability) และความโปร่งใส (Transparency) ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมักถูกนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และการเลือกเสรี Abraham Zaleanik and other. (2542). อ้างในวิศรุต มีแก้ว จากนั้นได้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมในโครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ

มูลเหตุจูงใจให้แก่บุคคลเหล่านี้หันมามองการบริหารจัดการที่ดี คือ ความล้มเหลวของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของประเทศซีกโลกตะวันตก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแถบลาตินอเมริกา และแอฟริกา ผู้รับผิดชอบมองว่าสาเหตุของความล้มเหลวมาจากการที่รัฐไร้ความสามารถที่จะดำเนินการตามที่ได้รับคำแนะนำ ทั้งนี้มุมมองดังกล่าวถือว่ารัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจที่สำคัญในสังคมทุกระดับ จึงมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้าง และระเบียบกฎหมายที่ค่อนข้างซับซ้อนของรัฐ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายในการพัฒนาประเทศไปปฏิบัติ ในปัจจุบันนี้มีนักวิชาการจำนวนมากได้เอ่ยถึง Good Governance ทั้งในแง่ความหมายและความจำเป็นสำหรับคนไทย รวมทั้งได้มีการวิพากษ์แนวคิดนี้อย่างหลากหลาย นักวิชาการเหล่านี้ใช้คำภาษาไทยแทนคำว่า “Good Governance” ไว้ต่างๆ กัน เช่น ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ สุประศาสนการ ประชาธิปไตย การปกครองที่ดี การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นต้น

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2550) ได้เลือกใช้คำว่าธรรมาภิบาล โดยให้เหตุผล 2 ประการ คือ

1. รากศัพท์ของคำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม และอภิบาล ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของ ธรรม ในหน้า 420 ว่าหมายถึง คุณความดี ความถูกต้อง และอภิบาลในหน้า 918 ว่าหมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง ซึ่งตรงกับรากศัพท์ภาษาอังกฤษ

2. ธรรมาภิบาล ใช้ได้ในความหมายอย่างกว้างซึ่งรวมทั้งการบริหารการจัดการที่ดีขององค์กรธุรกิจเอกชน (Good corporate governance) และการปกครองที่ดีของภาครัฐ

Murray, V. (2005) ได้เลือกใช้คำว่า ธรรมาภิบาล ในการอธิบายในเรื่องที่มีใช้การปกครองประเทศโดยตรง หรือมุ่งชี้ให้เห็นการอธิบายเรื่องการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชนโดยเฉพาะ แต่จะเน้นเรื่องภาพรวมของสังคมที่ทุกฝ่ายต้องมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์หรือผลกระทบได้เสียต่อกันอย่างใกล้ชิด เพราะคำว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกป้องรักษาไว้ซึ่งความถูกต้องดีงาม อันมิใช่เป็นความปรารถนา ความต้องการ หรือเป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่เป็นความปรารถนา ความต้องการ หรือเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกฝ่ายที่มีอยู่ในสังคม

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดหนึ่งในระยะหลังมานี้มีการนำมาใช้ และอ้างอิงอยู่เป็นประจำในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาพัฒนาบริหาร โดยมักปรากฏควบคู่กันไปกับแนวคิดและศัพท์วิชาการจำพวกประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ในช่วงทศวรรษที่แล้ว คำว่าธรรมาภิบาล ยังเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับเรื่องการปฏิรูปในภาครัฐอีกด้วย

ปัจจุบันนี้ทั้งในการศึกษาและในวิชาชีพทางด้านบริหารรัฐกิจนั้นถือได้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังนี้ คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานในภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูงที่ประชาชนต้องการสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการควบคุมของราชการส่วนกลาง การเรียกร้องความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและองค์กร และการใช้เรื่องนี้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานและให้ผลตอบแทนการตระหนักเห็นความสำคัญของการจัดให้มีทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย และการเปิดกว้างให้มีการแข่งขันโดยพิจารณาว่า จุดมุ่งหมายของงานภาครัฐในแบบใดที่ยังควรกระทำโดยส่วนราชการและส่วนใดที่ควรปล่อยให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน

กระบวนการทัศน์ใหม่นี้ก่อให้เกิดประเด็นต่างๆ ที่สำคัญจำนวนมาก ซึ่งได้กลายมาเป็นหัวข้อใหญ่ของการอภิปรายทั้งในเวทีการเมืองและในสถาบันการศึกษาทั้งหลายประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการปกครองประเทศและการบริหาร (Governance) ซึ่งเกิดจากกระบวนการทัศน์ใหม่นี้มีดังนี้

- ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับตลาด
- ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

- ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชน หรือกลุ่มทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันโดยสมัครใจ

- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้รับการเลือกตั้ง (นักการเมือง) กับผู้ได้รับการแต่งตั้ง (ข้าราชการ)
- ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองปกครองระดับท้องถิ่นกับผู้อยู่อาศัยในเขตเมืองและชนบท
- ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร และ
- ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติกับสถาบันระหว่างประเทศ

สรุปในด้านค่านิยมหรือความหมายนั้น ได้มีการตีความ Good Governance กันไปหลายรูปแบบซึ่งจะมีนัยที่แตกต่างกันไปต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นรัฐประชาสังคม และสถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ ตัวอย่างเช่น สถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ในกรอบของสังคมที่ดำเนินไปอย่างมีพลวัตแล้ว เรื่องของระบบและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ ในกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนความพร้อมของแต่ละหน่วยที่จะแสดงความรับผิดชอบและถูกตรวจสอบได้ก็เป็นที่สถาบันเหล่านี้ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งด้วยเช่นกัน ขณะที่สถาบันที่จัดการศึกษาและฝึกอบรมในเรื่องธรรมาภิบาลจะให้ความสนใจไม่เฉพาะแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการบริหารงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังสนใจด้วยว่าองค์กรเหล่านี้มีการดำรงรักษาไว้ ซึ่งหลักการอันถูกต้องหรือไม่และยึดถือระบบคุณค่าประเภทใด เพราะต้องดำเนินการรณรงค์ให้เกิดความมั่นใจได้ว่ารัฐบาล จะรักษาระบบการบริหารกิจการแผ่นดินไว้เป็นอย่างดีและสามารถส่งมอบให้แก่รัฐบาลชุดต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับงบประมาณ

1. ความเป็นมาของงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณในแบบปัจจุบันได้เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย สมัยรัชกาลที่ 16-17 ซึ่งเป็นสมัยที่สภาผู้แทนราษฎรได้ประสบความสำเร็จในการสงวนอำนาจที่จะอนุมัติรายได้ และรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดทำงบประมาณในแบบปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับวิวัฒนาการการปกครอง ต่อมาได้มีการนำแบบอย่างมาจัดทำงบประมาณขึ้นในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยการจัดทำงบประมานนั้น รัฐบาลได้เริ่มทำขึ้นก่อนและต่อมาได้ขยายขอบเขตไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน

2. ความหมายของงบประมาณ

ความหมายของงบประมาณจะแตกต่างกันออกไปตามกาลเวลาและลักษณะการให้ความหมายของนักวิชาการแต่ละด้าน ซึ่งมองงบประมาณแต่ละด้านไม่เหมือนกัน เช่น นักเศรษฐศาสตร์ มองงบประมาณในลักษณะของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักบริหารจะมองงบประมาณในลักษณะของกระบวนการหรือการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยบรรลุเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้ นักการเมืองจะมองงบประมาณในลักษณะของการมุ่งให้รัฐสภาใช้อำนาจควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ความหมายดั้งเดิม งบประมาณหรือ Budget ในความหมายภาษาอังกฤษแต่เดิม หมายถึง กระเป๋าหนังสือใบใหญ่ที่เสนาบดีคลังใช้บรรจุเอกสารต่างๆ ที่แสดงถึงความต้องการของประเทศและทรัพยากรที่มีอยู่ในการแถลงต่อรัฐสภา ต่อมาความหมายของ Budget ก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากตัวกระเป๋าเป็นเอกสารต่างๆ ที่บรรจุในกระเป๋านั้น

สรุปความหมายของงบประมาณ หมายถึง แผนเบ็ดเสร็จ ซึ่งแสดงออกในรูปตัวเงิน แสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะหนึ่ง รวมถึงการกะประมาณการบริหารกิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน การดำเนินงานให้บรรลุตามแผนนี้ย่อมประกอบด้วย

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารหน่วยงาน ตามแผนงานและกำลังเงินที่มีอยู่โดยให้มีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นของหน่วยงานลดลง

2. ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานจัดงบประมาณการใช้จ่ายอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่หน่วยงานและสังคม โดยหน่วยงานต้องพยายามใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลไปสู่โครงการที่จำเป็นเป็นโครงการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าของหน่วยงาน

3. เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรหรืองบประมาณของหน่วยงานมีจำกัด ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรหรือใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้นๆ ด้วย เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุด และใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

4. เป็นเครื่องมือกระจายทรัพยากร และเงินงบประมาณที่เป็นธรรม งบประมาณสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม ไปสู่จุดที่มีความจำเป็น และทั่วถึงที่จะทำให้หน่วยงานนั้นสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์งานและผลงานของหน่วยงาน เนื่องจากงบประมาณเป็นที่รวมทั้งหมดของแผนงานและงานที่ดำเนินการในแต่ละปี พร้อมทั้งผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานสามารถใช้งบประมาณหรือเอกสารงบประมาณที่แสดงถึงงานต่างๆ ที่ทำเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Lisrel Model)

4. ผลการวิจัย

1. ระดับหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการงบประมาณของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

1.1 ด้านหลักนิติธรรม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักนิติธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักนิติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชน /ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ของตนเอง เข้าใจกฎหมายต่างๆ มีส่วนร่วมในกรณีต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ปฏิรูปกฎหมายกฎหมายต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ส่วนกฎหมายและกฎหมายต่างๆ มีความเป็นธรรม นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

1.2 ด้านหลักความโปร่งใส

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักความโปร่งใส พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ด้านส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม เปิดเผยมต่อสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านจัดให้มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐ เจ้าหน้าที่ บุคลากรของส่วนราชการ ส่วนด้านเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

1.3 ด้านหลักหลักความรับผิดชอบ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักหลักความรับผิดชอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักหลักความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ผู้รับบริการมีความพอใจยอมรับการบริหารงบประมาณของส่วนราชการมากที่สุด รองลงมาคือ การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ ความถูกต้องครบถ้วน ส่วนด้านความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

1.4 ด้านหลักหลักความคุ้มค่า

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักหลักความคุ้มค่าพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักหลักความคุ้มค่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า การจัดทำแผนการดำเนินงานที่กำหนดเป้าหมาย ระยะเวลา งบประมาณที่ได้ใช้อย่างประหยัดคุ้มค่ามากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านปริมาณคุณภาพส่วนด้านการบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านปริมาณคุณภาพนั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

1.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักการมีส่วนร่วมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

พิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ส่วนราชการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานบริการสาธารณะทุกงาน ประกาศให้ประชาชนทราบอย่างเปิดเผยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ ส่วนด้านและ ส่วนราชการจัดให้มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลายในการร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็น นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

1.6 ด้านหลักคุณธรรม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักคุณธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ด้านสังคมชุมชนมีเสถียรภาพอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีระเบียบวินัยมากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้นจากการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนด้านการร้องเรียน ร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในนอกองค์กรลดลง นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

2. ระดับการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

2.1 ด้านกลยุทธ์ขององค์กร

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านกลยุทธ์ขององค์กร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านกลยุทธ์ขององค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า จัดให้มีองค์กรกลางเป็นศูนย์รวมข้อมูลงบประมาณขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารงบประมาณ รวมทั้งงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด รองลงมาคือ กำหนดอำนาจความรับผิดชอบในองค์กรเพื่อให้งานงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่วนด้านการจัดระบบงานขององค์กรกำหนดให้มีสายการบังคับบัญชาในองค์กรที่แน่นอนนั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

2.2 ด้านโครงสร้างขององค์กร

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านโครงสร้างขององค์กรพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านโครงสร้างขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า การจัดให้มีการประสานงานกันระหว่างงานในองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นหน่วยข้อมูลกลางในการบริหารงบประมาณองค์กรมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารจะตระหนักเห็นความสำคัญของงบประมาณว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการจัดโครงสร้างขององค์กร วางแผน การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่เป็นอยู่น้อยกว่าด้านอื่นๆ

2.3 ด้านระบบการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านระบบการปฏิบัติงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านระบบการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า จัดให้มีการตรวจสอบเมื่อมีการเบิกจ่ายเงินไปแล้วตามแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันการ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ทุจริตมากที่สุด รองลงมาคือ ดำเนินการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการโดยการขออนุมัติเงินตามระเบียบของหน่วยงาน ส่วนด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยกำหนดกิจกรรม จำนวนเงินที่จะใช้ในช่วงเวลาต่างๆ ได้เหมาะสมกับงบประมาณการที่จะได้รับนั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

2.4 ด้านทักษะ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านทักษะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านทักษะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่าองค์กรจัดระบบการบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ส่วนด้านองค์กรกำหนดแนวทางปฏิบัติบริหารงบประมาณเน้นความเป็นธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

2.5 ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านรูปแบบการบริหารจัดการพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า การควบคุม การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่กำหนด มากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงบประมาณขององค์กรสามารถตอบสนองประชาชนตามความต้องการเร่งด่วน ส่วนด้านและ ส่วนราชการจัดให้มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลายในการร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็น นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

2.6 ด้านค่านิยม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านค่านิยมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณด้านค่านิยม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่าผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร มีความซื่อสัตย์ และร่วมรับผิดชอบในการพิจารณาและใช้จ่ายงบประมาณ มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ในการพิจารณางบประมาณในลักษณะเปิดกว้างเป็นกลางโดยคำนึงถึงความจำเป็นด้านต่างๆ ให้สอดคล้อง ส่วนด้านสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการจัดทำงบประมาณที่ดี มีวิจรรย์ญาณที่ดี มีทัศนคติเปิดกว้างรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นต่างๆ นั้นน้อยกว่าด้านอื่นๆ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบด้านหลักนิติธรรม ที่มีข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วโปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับ

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI

"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

ของประชาชนมีน้ำหนักสูงสุด รองลงมา ปฏิรูปกฎหมายกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และต่ำสุดคือ กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรม

องค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใส ที่มีข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เรื่องกล่าวหาหรือเรียน สอบสวนเจ้าหน้าที่ บุคลากรของส่วนราชการมีจำนวนน้อย มีน้ำหนักสูงสุดเท่ากับ รองลงมาคือ เกณฑ์การใช้ดุลยพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับของสังคม และต่ำสุดคือ จัดให้มีการสำรวจความพึงพอใจของ ผู้มาใช้บริการของรัฐ เจ้าหน้าที่ บุคลากรของส่วนราชการ

องค์ประกอบด้านหลักความรับผิดชอบที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.48 ถึง 0.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ ความถูกต้องครบถ้วน มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ ผู้รับบริการมีความพอใจยอมรับการบริหารงบประมาณของส่วนราชการ และต่ำสุดคือ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย

องค์ประกอบด้านหลักความคุ้มค่าที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านปริมาณคุณภาพ มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ การจัดทำแผนการดำเนินงานที่กำหนดเป้าหมาย ระยะเวลา งบประมาณที่ได้ใช้อย่างประหยัดคุ้มค่า และต่ำสุดคือ การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านปริมาณคุณภาพ

องค์ประกอบด้านหลักการมีส่วนร่วมที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนราชการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานบริการสาธารณะทุกงานประกาศให้ประชาชนทราบอย่างเปิดเผย มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ ส่วนราชการจัดให้มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลายในการร้องทุกข์ ร้องเรียน แสดงความคิดเห็น และต่ำสุด คือ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ

องค์ประกอบด้านหลักคุณธรรมที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้นจากการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ สังคมชุมชนมีเสถียรภาพอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีระเบียบวินัย และต่ำสุดคือ การร้องเรียนร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในนอกองค์กรลดลง

โมเดลองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร มี 6 องค์ประกอบ จำนวน 20 ตัวแปร โดยองค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใส มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ เท่ากับ 1.03 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.84 รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรมมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.89 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.83 ส่วนองค์ประกอบด้านหลักคุณธรรม มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด โดยมีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 0.66 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.42

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ ด้านกลยุทธ์ขององค์กรที่มีข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.48 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กำหนดอำนาจความรับผิดชอบในองค์กรเพื่อให้งานงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ จัดให้มีการประสานงานกันในหน่วยงานขององค์กรในการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะงานงบประมาณ งานบัญชีการเงิน /จัดให้มีองค์กรกลางเป็นศูนย์รวมข้อมูลงบประมาณขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารงบประมาณ รวมทั้งงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และต่ำสุดคือ การจัดระบบงานขององค์กรกำหนดให้มีสายการบังคับบัญชาในองค์กรที่แน่นอน

องค์ประกอบ ด้านโครงสร้างขององค์กร ที่มีข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะเป็นในการบริหารงบประมาณไว้ครบถ้วน เพื่อให้การจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ จัดให้มีการประสานงานกันระหว่างงานในองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นหน่วยข้อมูลกลางในการบริหารงบประมาณองค์กร และต่ำสุดคือ ผู้บริหารจะตระหนักเห็นความสำคัญของงบประมาณว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบ ด้านระบบการปฏิบัติงานที่มีข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กำหนดให้มีการบริหารงบประมาณขององค์กรปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบทางการเงิน มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ จัดให้มีการตรวจสอบเมื่อมีการเบิกจ่ายเงินไปแล้วตามแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันการทุจริต และต่ำสุดคือ ดำเนินการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการโดยการขออนุมัติเงินตามระเบียบของหน่วยงาน

องค์ประกอบด้านทักษะที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า องค์กรจัดระบบการบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ องค์กรกำหนดแนวทางปฏิบัติบริหารงบประมาณเน้นความเป็นธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และต่ำสุดคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี

องค์ประกอบด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.48 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กำหนดให้มีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ มีน้ำหนักสูงสุด รองลงมาคือ การควบคุม การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่กำหนด และต่ำสุดคือ การบริหารงบประมาณขององค์กรสามารถตอบสนองประชาชนตามความต้องการเร่งด่วน

องค์ประกอบด้านค่านิยมที่มีข้อคำถาม 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.36 ถึง 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร มีความซื่อสัตย์ และร่วมรับผิดชอบในการพิจารณาและใช้จ่ายงบประมาณ รองลงมาคือ สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการจัดทำงบประมาณที่ดี มีวิจรรย์ญาณที่ดี มีทัศนคติเปิดกว้างรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นต่างๆ และต่ำสุด คือ ผู้เกี่ยวข้องมีวิสัยทัศน์ในการพิจารณางบประมาณในลักษณะเปิดกว้างเป็นกลางโดยคำนึงถึงความจำเป็นด้านต่างๆ ให้สอดคล้อง

โมเดลองค์ประกอบการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร มี 6 องค์ประกอบ จำนวน 21 ตัวแปร โดยองค์ประกอบด้านโครงสร้างขององค์กร มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ เท่ากับ 1.04 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์องค์กรมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.86 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.85 ส่วนองค์ประกอบด้านทักษะ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.72 และมีค่าความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเท่ากับ 0.54

4. รูปแบบโครงสร้างประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง .239 ถึง .707 โดยค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรสูงสุดคือ การบริหารงบประมาณกับหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วมกับด้านกลยุทธ์ การบริหารงบประมาณกับด้านกลยุทธ์องค์กร ด้านหลักความคุ้มค่ากับหลักการมีเหตุผล ด้านหลักความคุ้มค่า กับด้านรูปแบบบริหารจัดการ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อระบบการปฏิบัติงาน ด้านหลักความโปร่งใสกับด้านทักษะ ด้านหลักความโปร่งใสกับด้านค่านิยม ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาล การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครที่นำมาศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 65 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรภายในแต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของด้านกลยุทธ์องค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านทักษะ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยม ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านกลยุทธ์องค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านรูปแบบการบริหารจัดการคือ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านทักษะ และด้านค่านิยม

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร นั้นมีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

หลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรม ตามลำดับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

หลักนิติธรรมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่าการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ได้ยึดและถือปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างเป็นธรรม รวมถึงมีการปฏิรูปกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้เข้ากับการปฏิบัติงาน และเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ รวมถึงมีการดำเนินการในการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งหลักนิติธรรมนี้เป็น การปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยอมรับปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบังคับตำบลของต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร หรือที่ชุมชนทุกหมู่บ้าน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น ทำเป็นเอกสารแจกจ่ายในการประชุม หรือเสียงตามสาย เป็นต้น รวมทั้งกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่ การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และถูกต้องโดยไม่กั้นแกล้ง หรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องงานวิจัยของ Elmuti, D. (2002).

การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านทักษะและด้านค่านิยม ตามลำดับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ด้านระบบการปฏิบัติงานเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร นั้น ได้มีการดำเนินการในการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยมีการกำหนดกิจกรรม และจำนวนเงินที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม และมีระยะเวลาที่แน่นอนชัดเจน และดำเนินการใช้งบประมาณตามแผนที่จัดวางไว้ โดยมีการขออนุมัติเงินตามระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณ มีระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการทุจริตสอดคล้องงานวิจัยของ Robbins, S. P. (1990).

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

โมเดลองค์ประกอบประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร มี 6 องค์ประกอบ จำนวน 20 ตัวแปร โดยองค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใส มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม ส่วนองค์ประกอบ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ด้านหลักความโปร่งใสเป็นด้านที่มีน้ำหนักมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าในการบริหารงบประมาณนั้นจำเป็นที่จะต้องดำเนินการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

โมเดลองค์ประกอบการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร มี 6 องค์ประกอบ จำนวน 21 ตัวแปร โดยองค์ประกอบด้านโครงสร้างขององค์กร มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์องค์กร ส่วนองค์ประกอบด้านทักษะ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ด้านโครงสร้างขององค์กรเป็นด้านที่มีน้ำหนักมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างขององค์กรถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงาน ว่าหน่วยงานสามารถจัดโครงสร้างขององค์กรที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้การดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งในการบริหารงบประมาณนั้นผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับงบประมาณ และควรจัดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการบริหารงบประมาณอย่างครบถ้วน เพื่อให้การบริหารงบประมาณเป็นไปด้วยความรวดเร็วถูกต้องสอดคล้องงานวิจัยของ Murray, V. (2005).

3. รูปแบบโครงสร้างประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านกลยุทธ์องค์กรโดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านทักษะ และด้านค่านิยม โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ที่นำมาศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 65 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ของตัวแปรภายในแต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของด้านกลยุทธ์องค์กร ด้านโครงสร้างองค์กรด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านทักษะ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยม ได้ร้อยละ 41.00, 47.00, 59.00, 59.00, 56.00 และ 36.00 ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ด้านระบบการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงบประมาณนั้นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบจะต้องมีการทำแผนปฏิบัติการโดยกำหนดกิจกรรมที่จะทำและจำนวนเงินที่จะใช้ในช่วงเวลาต่างๆ ให้

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

เหมาะสมกับกำลังเงินที่ประมาณการจะได้รับการดำเนินการ ใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โดยการขออนุมัติเงินตามระเบียบของหน่วยงาน การตรวจสอบเมื่อมีการเบิกจ่ายไปแล้วตามแผนปฏิบัติการ การไม่รั่วไหลและให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบทางการเงินจึงจะทำให้การบริหารงบประมาณเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้านทักษะ เป็นด้านที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณของ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานครลำดับที่สอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทักษะในการปฏิบัติงานด้านงบประมาณจะทำให้การปฏิบัติงานด้านงบประมาณไม่เกิดความผิดพลาดโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณต้องเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี มีเหตุและผลสามารถจัดระบบการบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ เป็นด้านที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นลำดับที่สาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการบริหารจัดการงบประมาณนั้นจะต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบมี การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ การควบคุมการเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่กำหนดจึงจะสามารถทำให้การบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ด้านโครงสร้างองค์กร แปรเป็นด้านที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นลำดับที่สี่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างขององค์กรเป็นตัวแปรที่จะช่วยให้การบริหารงบประมาณเกิดประสิทธิผลโดย ผู้บริหารจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของงบประมาณว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ การจัดโครงสร้างขององค์กรและวางแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่เป็นอยู่ และให้มีการประสานงานกันในระหว่างงานในองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นหน่วยข้อมูลกลางในการบริหารงบประมาณองค์กร และจัดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการบริหารงบประมาณไว้ครบถ้วน เพื่อให้การจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ด้านกลยุทธ์องค์กร เป็นด้านที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นลำดับที่ห้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดถ้ามีการวางแผนการจัดการและกำหนดกลยุทธ์ที่ดีแล้วจะทำให้การบริหารจัดการนั้นประสบผลสำเร็จได้ โดยในการบริหารงบประมาณนั้นต้องดำเนินการจัดระบบงานและองค์กรให้มีสายการบังคับบัญชาในองค์กรที่แน่นอน พร้อมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบให้ไว้เพื่อให้งานงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีการประสานงานกับหน่วยงานในองค์กรในการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะงานงบประมาณและงานบัญชีการเงิน และจัดให้มีองค์กรกลางเป็นศูนย์รวมข้อมูลงบประมาณขององค์กร เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน การบริหารงบประมาณงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันในด้านข้อมูลที่ใช้

ด้านค่านิยม เป็นด้านที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นลำดับที่หก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ค่านิยมขององค์กรมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กร ในการบริหารงบประมาณนั้นควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กร บุคลากรที่ดำเนินการจัดทำงบประมาณต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีทัศนคติเปิดกว้าง ยินดีรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นต่างๆ เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี มีวิสัยทัศน์พิจารณางบประมาณในลักษณะเปิดกว้างเป็นกลาง โดยคำนึงถึงความจำเป็นด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกันจึงจะสามารถทำให้การบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสอดคล้องงานวิจัยของ Abraham Zaleanik and others. (1999)

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการจัดทำโครงการ กิจกรรมที่เป็นการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาในส่วนที่เป็นการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตรับผิดชอบ

2. การบริหารงบประมาณถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานหรือการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร จึงควรมีการวางแผนใช้จ่ายอย่างรอบคอบ เพื่อให้การใช้งบประมาณบังเกิดประโยชน์สูงสุด

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร ควรศึกษากับประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบด้วย เพราะจะทำให้ทราบว่า การบริหารงบประมาณเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นหรือไม่ และการบริหารงบประมาณตรงกับความต้องการหรือความจำเป็นของท้องถิ่นหรือไม่

2. ควรทำการศึกษาโดยเพิ่มปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในท้องถิ่นเอง

อีสานเปลี่ยนโลกพุทธนวัตกรรมพัฒนา Soft power เพื่อสังคมสันติสุขและความเสมอภาคในยุค AI
"Isan Changing The World: Buddhist Innovations for Developing Soft Power Toward a Peaceful and Equitable Society in the AI Era"

8. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอหลักธรรมาภิบาลและการบริหารงานงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดัง
แผนภาพที่ 1

ที่มา: ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Abraham Zaleanik and others. (1999). Cited in Wisarut Meekaew, "Factors affecting the efficiency of investigation officers: A case study of police stations under the Ubon Ratchathani Provincial Police". Master of Development Administration (Social Development). Faculty of Social Development: National Institute of Development Administration, page 13.
- Kriangkrai Suramat. (2007). Problems and Obstacles in Budget Management of Sub-district Administrative Organizations in Mueang District, Roi Et Province. Independent Study for Master of Public Administration in Local Administration, Khon Kaen University.
- Bowornsak Uwanno. (2007). Public Law, Volume 2. Chulalongkorn University Press. Bangkok.
- Prapassorn Sirisangchaikun. (1998). Provincial Administrative Organizations in Crisis: A Specific Study of Budget Management of Khon Kaen Provincial Administrative Organizations. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Siriphong Muksri. (1997). Operation of Sub-district Administrative Organizations in Sakon Nakhon Province. Master of Education Thesis in Thai Studies, Maha Sarakham University.
- Siriwan Sereerat. Parin Laksithanon and Somchai Hirankiti. (1995). Modern Office Administration. Bangkok: Phatthana Suksa, pp. 91-92.
- Elmuti, D. (2002). The perceived impact of supply chain management on organizational effectiveness. The Journal of Supply Chain Management. 38(3) : 49-57.
- Murray, V. (2005). Evaluating the effectiveness of nonprofit organizations. In R. D. Herman (Ed.), The Jossey-bass handbook of nonprofit leadership and management (2nd ed., pp. 345-370). San Francisco : Jossey-Bass.
- Robbins, S. P. (1990). Organization Theory : Structure, design, and application. (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.